

Kvalita života dětí z pohledu žáků v primární edukaci

Karolína Šípková

Diplomová práce
2021

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně

Fakulta humanitních studií

Ústav školní pedagogiky

Akademický rok: 2020/2021

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE (projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení: **Karolína Šípková**
Osobní číslo: **H160224**
Studijní program: **M7503 Učitelství pro základní školy**
Studijní obor: **Učitelství pro 1. stupeň základní školy**
Forma studia: **Prezenční**
Téma práce: **Kvalita života dětí z pohledu žáků v primární edukaci**

Zásady pro vypracování

Zpracování rešerše a studium odborné literatury o kvalitě života žáků v primární edukaci.
Vymezení základních pojmů pro teoretická zpracování problému.
Vyhodnocení dosavadních výzkumů v oblasti kvality života žáků.
Příprava výzkumné metodologie, stanovení cílů a dílčích otázek k pedagogickému výzkumu.
Volba výzkumné strategie v oblasti kvalitativní metodologie.
Stanovení postupu pro zpracování kvalitativních dat.
Interpretace zjištěných výsledků pedagogického výzkumu a formulace závěrů.

Forma zpracování diplomové práce: **Tištěná/elektronická**

Seznam doporučené literatury:

- Helus, Z. (2009). *Dítě v osobnostním pojetí*. Praha: Portál.
Lukášová, H. (2010). *Kvalita života dětí a didaktika*. Praha: Portál.
Lukášová, H. (2017). A Study of Conceptualisation of Quality of Life by Czech Fifth-Graders. *Acta Technologica*, 7(1), 59-81.
Lukášová, H., & Mareš, J. (2014). Pojetí kvality života žáků 1. stupně základních škol. *Komenský*, 139(1), 12-18.
Mareš, J., ed al. (2006). *Kvalita života u dětí a dospívajících I*. Brno: MSD.
Mareš, J., ed al. (2007). *Kvalita života u dětí a dospívajících II*. Brno: MSD.
Mareš, J., ed al. (2008). *Kvalita života u dětí a dospívajících III*. Brno: MSD.

Vedoucí diplomové práce: **prof. PhDr. Hana Lukášová, CSc.**
Ústav školní pedagogiky

Datum zadání diplomové práce: **7. října 2020**
Termín odevzdání diplomové práce: **23. dubna 2021**

Mgr. Libor Marek, Ph.D.
děkan

doc. PaedDr. Adriana Wiegerová, PhD.
ředitelka ústavu

Ve Zlíně dne 27. listopadu 2020

PROHLÁŠENÍ AUTORA DIPLOMOVÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že

- odevzdáním diplomové práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby ¹⁾;
- beru na vědomí, že diplomová práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k nahlédnutí;
- na moji diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3 ²⁾;
- podle § 60 ³⁾ odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60 ³⁾ odst. 2 a 3 mohu užít své dílo – diplomovou práci - nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování diplomové práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky diplomové práce využít ke komerčním účelům.

Prohlašuji, že

- elektronická a tištěná verze diplomové práce jsou totožné;
- na diplomové práci jsem pracoval(a) samostatně a použitou literaturu jsem citoval(a). V případě publikace výsledků budu uveden(a) jako spoluautor.

Ve Zlíně 19. 4. 2021

.....

1) zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejňování závěrečných prací:

(1) Vysoká škola nevydělčně zveřejňuje disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, včetně posudků oponentů a výsledku obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpis vysoké školy.

(2) Disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce odevzdané uchazečem k obhajobě musí být též nejméně pět pracovních dnů před konáním obhajoby zveřejněny k nahlázení veřejnosti v místě určeném vnitřním předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě pracoviště vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může ze zveřejněné práce pořizovat na své náklady výtisky, opisy nebo rozmnoženiny.

(3) Platí, že odevzdáním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.

2) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 3:

(3) Do práva autorského také nezasahuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, užití-li nikoli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu k výuce nebo k vlastní potřebě dílo vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacímu zařízení (školní dílo).

3) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:

(1) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (§ 35 odst.

3). Odpírá-li autor takového díla udělit svolení bez vážného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat nahrazení chybějícího projevu jeho vůle u soudu. Ustanovení § 35 odst. 3 zůstává nedotčeno.

(2) Není-li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo užit či poskytnout jinému licenci, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.

(3) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla z výdělku jím dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložily, a to podle okolností až do jejich skutečné výše; přitom se přihlídně k výši výdělku dosaženého školou nebo školským či vzdělávacím zařízením z užití školního díla podle odstavce 1.

ABSTRAKT

Diplomová práce je zaměřena na problematiku kvality života dětí z pohledu žáků v primární edukaci. Práce má teoreticko-výzkumný charakter. Hlavním záměrem diplomové práce je zjistit, co si žáci mladšího školního věku představují pod pojmem kvalita života dětí a do jakých oblastí ji promítají. V teoretické části je popsáno pojetí kvality života dítěte, charakteristika žáka mladšího školního věku v primární edukaci a také vybrané výsledky dosavadních pedagogických výzkumů na toto téma. Praktická část je založena na zjišťování žákovských názorů na kvalitu života dětí. Odpovědi na výzkumné otázky byly získány v rámci kvalitativního designu metodami polostrukturovaného psaní názorů, kresbou a rozhovory s žáky. Bylo zjištěno, že žáci pátých tříd jsou schopni popsat, co si pod pojmem kvalita života dětí představují a rovněž ji propojit s různými oblastmi života. Nejčastěji žáci spojují kvalitu života dětí s představami, související s oblastí biosomatického zdraví. Taktéž se ukázalo, že žáci špatnou kvalitu života vztahují ke specifickým pojmům, jako jsou deprese, stres, šikana a kyberšikana, onemocnění COVID – 19 či smrt.

Klíčová slova: kvalita života, kvalita života dětí, žák mladšího školního věku, primární edukace, špatný život, normální život, výborný život

ABSTRACT

Diploma thesis focuses on the quality of children's life from the perspective of pupils in primary education. The thesis has a theoretical-research character. The main purpose of the thesis is to find out what pupils of younger school age imagine by the term quality of life of children and in what areas they project it. The theoretical part describes the concept of child quality of life, the characteristics of pupils of younger school age in primary education, as well as selected results of previous pedagogical research on this topic. The practical part is based on the survey of pupils' views on the quality of life of children. Answers to the research questions were obtained within the framework of qualitative design by methods of semi-structured opinion writing, drawing and interviews with pupils. It was found that fifth grade students are able to describe what they perceive as the quality of life of children and also link it to different areas of life. Most often pupils associate children's quality of life with ideas related to the area of biosomatic health. It also emerged that pupils relate poor quality of life to specific concepts such as depression, stress, bullying and cyberbullying, COVID - 19 or death.

Keywords: quality of life, quality of children's life, younger school age pupils, primary education, poor life, normal life, excellent life

Chtěla bych poděkovat vedoucí své diplomové práce prof. PhDr. Haně Lukášové, CSc. za její odborné vedení, ochotu, vstřícnost a cenné rady. Dále bych chtěla poděkovat ředitelům, kteří mi umožnili provést výzkum na jejich základní škole a žákům, kteří byli ochotni zúčastnit se mého výzkumu. V neposlední řadě bych chtěla také poděkovat všem mým blízkým za jejich podporu v průběhu celého studia.

Prohlašuji, že odevzdaná verze diplomové práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

OBSAH

ÚVOD	11
I TEORETICKÁ ČÁST	12
1 POJETÍ KVALITY ŽIVOTA DÍTĚTE	13
1.1 VYMEZENÍ POJMU KVALITA ŽIVOTA	13
1.2 HISTORIE POJMU KVALITA ŽIVOTA	14
1.3 OBLASTI KVALITY ŽIVOTA	14
1.4 VYMEZENÍ POJMU KVALITA ŽIVOTA DÍTĚTE	15
1.5 KVALITA ŽIVOTA DĚTÍ V RODINĚ.....	15
1.6 KVALITA ŽIVOTA DĚTÍ VE ŠKOLE.....	16
1.7 POJETÍ KVALITY ŽIVOTA DĚTÍ VE VÝUCE	17
1.7.1 Možnosti somatického růstu a zrání.....	18
1.7.2 Možnosti duševního rozvoje	18
1.7.3 Možnosti sociálního rozvoje	20
1.7.4 Možnosti seberozvoje dětského JÁ.....	20
1.7.5 Možnosti duchovního rozvoje.....	21
2 ŽÁK V PRIMÁRNÍ EDUKACI	23
2.1 POJETÍ DÍTĚTE A DĚTSTVÍ	23
2.2 POJETÍ ŽÁKA MLADŠÍHO ŠKOLNÍHO VĚKU.....	24
2.2.1 Tělesný růst a vývoj	25
2.2.2 Duševní vývoj	26
2.2.3 Sociální vývoj.....	29
2.2.4 Vývoj dětské osobnosti a sebepojetí	29
2.2.5 Vývoj duchovní dimenze	30
2.3 POJETÍ PRIMÁRNÍ EDUKACE	31
2.3.1 Základní cíle primárního vzdělávání.....	31
2.3.2 Obsah primárního vzdělávání a jeho strukturace	32
2.3.3 Koncepce primárního vzdělávání.....	33
3 DOSAVADNÍ VÝZKUMY KVALITY ŽIVOTA DĚTÍ V PRIMÁRNÍ EDUKACI	35
SHRNUTÍ TEORETICKÉ ČÁSTI	38
II PRAKTICKÁ ČÁST	39
4 METODOLOGIE VÝZKUMU	40
4.1 HLAVNÍ ZÁMĚR VÝZKUMU	40
4.2 CÍLE VÝZKUMU	41
4.3 OTÁZKY VÝZKUMU	41
4.4 VÝZKUMNÝ VZOREK	41
4.5 METODY SBĚRU DAT	42

4.5.1	Metoda polostrukturovaného psaní názorů žáků.....	42
4.5.2	Metoda žákovského tematického kreslení obrázků.....	42
4.5.3	Metoda rozhovoru s žáky	43
4.6	METODY ZPRACOVÁNÍ VÝSLEDKŮ VÝZKUMU.....	43
4.7	POPIS POSTUPU PŘI ZPRACOVÁNÍ VÝZKUMU	44
4.7.1	1. část výzkumu.....	44
4.7.2	2. část výzkumu.....	44
4.7.3	3. část výzkumu.....	44
5	VÝSLEDKY VÝZKUMU.....	45
5.1	ANALÝZA A VÝSLEDKY PRVNÍ ČÁSTI VÝZKUMU	45
5.2	ANALÝZA A VÝSLEDKY DRUHÉ A TŘETÍ ČÁSTI VÝZKUMU.....	62
6	INTERPRETACE VÝSLEDKŮ VÝZKUMU	99
7	DISKUZE VÝSLEDKŮ VÝZKUMU A JEJICH POROVNÁNÍ, LIMITY PRÁCE	103
	ZÁVĚR	105
	SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK.....	110
	SEZNAM OBRÁZKŮ	111
	SEZNAM TABULEK.....	112
	SEZNAM PŘÍLOH.....	113

ÚVOD

Diplomová práce se zabývá problematikou kvality života dětí z pohledu žáků v primární edukaci. Téma kvality života dětí je již hojně prozkoumáno, avšak zaměřuje se spíše na děti s postižením nebo určitým zdravotním omezením. Zaměření na to, jak intaktní žáci pátých ročníků prvního stupně základních škol vnímají kvalitu života dětí, ale rovněž ji propojují i se svojí kvalitou života, je velmi hodnotným poznáním.

Celá práce je rozdělena do dvou částí – první část je teoretická, druhá část praktická, výzkumná.

Nejprve je potřebné přiblížit teorii, která se váže k tématu kvality života dětí a žáků v primárním vzdělávání. Teoretická část je rozdělena do třech větších kapitol. První kapitola se věnuje konceptu kvality života, zaměřila jsem se na vznik tohoto pojetí a zmínila jsem i několik definic pojmu od různých autorů. Rovněž uvádím konkrétní pojetí kvality života dítěte. S tou jsou úzce vázány instituce, které se podílejí na výchově dítěte a každá z nich plní svoji funkci – jsou jimi rodina a škola. Proto se zaměřuji také na to, jak tyto dva pilíře ovlivňují kvalitu života dítěte. Koncept kvality života je věnován dětem mladšího školního věku, tudíž druhá kapitola pojednává o vývojových zvláštностech a charakteristice tohoto období. Taktéž je rozpracováno pojetí primární edukace a její specifika. Poslední, třetí kapitola se zabývá dosavadním výzkumem tohoto tématu.

Hlavním cílem praktické části diplomové práce je zjistit, jakým způsobem budou žáci pátých tříd venkovských škol chápat a vysvětlovat kvalitu života dětí. K naplnění tohoto cíle směřují dílčí výzkumné cíle, z nichž jsou určeny výzkumné otázky, na které bude třeba najít odpověď. Vzorek výzkumu tvoří žáci páté třídy dvou venkovských základních škol. Pro získání výsledků mi pomůže kvalitativní výzkumný plán s třemi kvalitativními metodami výzkumu. Jedná se o polostrukturované psaní odpovědí žáků, žákovské kresby a rozhovory se žáky. Tím je zajištěna metodologická triangulace při získávání dat výzkumu v kvalitativním postupu. K vyhodnocení získaných dat bude využita obsahová analýza produktů. Konečná data výzkumu budou uspořádána do tabulek a představí tak souhrn kódů a kategorií. V závěru práce nesmí chybět shrnutí poznatků, které byly získány během výzkumného šetření a jejich porovnání s výsledky ostatních výzkumů kvality života dětí z pohledů žáků v primárním vzdělávání.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 POJETÍ KVALITY ŽIVOTA DÍTĚTE

V první kapitole se budu zabývat stěžejním problémem mé diplomové práce a to problematikou kvality života dítěte. Zaměřím se na vymezení pojmu kvalita života, jeho historii, oblasti kvality života a vymezení pojmu kvalita života dítěte. Také uvádím propojení kvality života dětí v kontextu rodiny a školy. Právě škola a rodina patří mezi základní instituce, které mají nenahraditelný vliv na výchovu a rozvoj osobnosti jedince a podílejí se na jeho názoru na kvalitu života. Zajímat mě bude také pojetí kvality života v kontextu výuky v primárním vzdělávání.

1.1 Vymezení pojmu kvalita života

Definovat kvalitu života je velmi obtížné. Jde o stále se vyvíjející pojem používaný v mnoha vědních oborech. Patří mezi ně psychologie, kulturní antropologie, teologie, sociologie či ekonomie a medicína. Tyto obory však řeší téma pouze v rámci své vlastní působnosti, izolovaně a chybí tak vzájemná propojenost. Kontroverznost pojmu poté spočívá v neexistenci všeobecně přijímané definice a tudíž ani jednotného konceptu (Heřmanová, 2012).

Gurková (2011) uvádí, že v laickém slovníku se pojem často spojuje s pozitivním významem slova kvalita, která v lidech vyvolává něco dobrého, hodnotného, kvalitního. Na nejjobecnější úrovni je kvalita života chápána jako: „*Důsledek interakce mnoha různých faktorů a to materiálních, psychologických, sociálních, duchovních a dalších, které ovlivňují lidský rozvoj na úrovni jednotlivců i celé společnosti*“ (Payne, 2005, s. 207). Světová zdravotnická organizace WHO definuje kvalitu života jako: „*Jedincovu percepci jeho pozice v životě v kontextu své kultury a hodnotového systému a ve vztahu k jeho cílům, očekáváním, normám a obavám*“ (Vaďurová & Mühlpachr, 2005, s. 11).

Kubátová (2010) zase popisuje, že kvalita života člověka je chápána jako kulturnost životního stylu, která se vztahuje na možnosti trávení volného času, vybavení domácnosti, úroveň vzdělání či složitosti vykonávané práce. Termín je též spojován s otázkou smyslu života, se zdravím nebo s životní spokojeností. V současné době pojem kvality života pomalu nahrazuje dříve hodně užívaný pojem životní úroveň, neboť obsah pojmu kvality života je mnohem širší.

Payne (2005) poukazuje i na to, že ve všech přístupech má koncept kvality života dvě dimenze a to subjektivní a objektivní kvalitu života. Mezi subjektivní kvalitu života

můžeme zařadit například lidskou emocionalitu či všeobecnou spokojenost se životem. Do objektivní kvality života patří zejména splnění sociálních požadavků, tedy materiálních, politických a duchovních podmínek života nebo třeba sociální status a fyzické zdraví.

1.2 Historie pojmu kvalita života

Kvalitou života se lidé zabývali od pradávna, přestože ji nazývali poněkud odlišně, než my nyní. Poprvé však byl pojem kvalita života přímo vyřčen v 60. letech 20. století. Použil ho tehdejší americký prezident Lyndon B. Johnson v jednom z jeho projevů, kde za cíl své domácí politiky stanovil zlepšování kvality života Američanů (Payne, 2005). Vaďurová a Mühlpachr (2005) zase uvádějí, že pojem kvalita života byl poprvé zmíněn již v roce 1920. Aplikoval ho Pigou ve své práci, která byla zaměřená na výzkum dopadu státní podpory na sociálně slabší vrstvy. V té době se však neujal. V 70. letech také německý politik Willy Brandt postavil politický program německé sociální demokracie na dosahování lepší kvality života pro své spoluobčany. Již brzy se tento termín začal používat v sociologii, kde slouží k odlišení podmínek života, jako jsou například příjem, počet automobilů na domácnost, od vlastního životního pocitu lidí (Payne, 2005).

V Evropě se pojem kvalita života objevil v programu Římského klubu. Jednalo se o neziskovou organizaci. Hlavními aktivitami této organizace, založené ve Švýcarsku v roce 1968, bylo zvyšování životní úrovně lidí a jejich kvality života. Klub se zabýval zejména zkoumáním a řešením globálních problémů. Až kolem 80. let minulého století je datováno první použití termínu kvality života pro výzkumné účely. Nejprve se objevuje v sociologii a poté ve vědách o člověku. Stále častěji se začal používat také v klinických studiích a medicíně (Vaďurová & Mühlpachr, 2005).

1.3 Oblasti kvality života

Na oblasti kvality života se zaměřoval například Cummins (Cummins in Mareš, 2006), který rozlišil při svém výzkumu 351 oblastí kvality života. Při třídění těchto oblastí vzniklo však 7 okruhů kvality života - materiální zabezpečení, zdraví, produktivita a výkonnost, dobré a přátelské mezilidské vztahy, pocit bezpečí, komunita a emoční pohoda.

Světová zdravotnická organizace (WHO) pojmenovává čtyři základní oblasti lidského života, a to bez ohledu na věk, pohlaví, etniku nebo postižení (Vaďurová & Mühlpachr, 2005, s. 18). Jedná se o fyzické zdraví a úroveň samostatnosti (energie, únava, bolest, odpočinek, každodenní život atd.), psychické zdraví a duchovní stránka (negativní a

pozitivní pocity, myšlení, učení, paměť, víra atd.), sociální vztahy (osobní vztahy, sociální podpora atd.) a prostředí (finanční zdroje, domácí prostředí, bezpečí, svoboda atd.) (Vaňurová & Mühlpachr, 2005).

Naproti tomu Buchtová (Buchtová in Řehulková, 2008) rozlišuje devět domén kvality života. Jsou to: rodina, zdraví, práce, duševní pohoda, mezilidské vztahy, koníčky, osobnostní rozvoj, peníze a bydlení. Tyto oblasti kvality života byly zjištěny prostřednictvím výzkumu dospělých osob. I proto můžeme spekulovat o tom, do jaké míry některé domény ovlivňují pojetí kvality života žáků prvního stupně ZŠ.

1.4 Vymezení pojmu kvalita života dítěte

Jelikož vymezení pojetí kvality života je značně nesnadné, definici pojmu kvality života dítěte nenajdeme už vůbec. Pro svou diplomovou práci jsem však vybrala definici, která mi připadá vhodná a příznivá danému tématu. Vzniká z návrhu Světové zdravotnické organizace: „*Jde o jedincovo individuální vnímání své pozice v životě, v kontextu té kultury a toho systému hodnot, v nichž žije. Vyjadřuje jedincův vztah k jeho vlastním cílům, očekávaným hodnotám a zájmům*“ (Mareš, 2006, s. 25).

Mareš taktéž uvádí, že kvalitu života žáků ovlivňuje řada faktorů. Mezi tyto faktory patří například osobnost jedince, rodina, škola, vrstevníci, kamarádi či společnost, ve které žák vyrůstá či se pohybuje (Mareš, 2006). Právě touto problematikou se budu zabývat ve výzkumné části této diplomové práce.

1.5 Kvalita života dětí v rodině

Rodinu můžeme definovat jako nejstarší společenskou instituci, která plní své funkce. Vytváří emocionální klima, formuje vztahy, hodnoty, postoje. Spolu se školou plní významné výchovné cíle. Jako nejběžnější model uvádí nukleární rodinu, oba rodiče a děti (Průcha, Walterová, & Mareš, 2013). Hlavní funkce rodiny jsou funkce ekonomicko-zabezpečovací, biologicko-reprodukční, emocionálně-ochranná a výchovně-socializační (Průcha, 2009). Průcha (2009) rovněž dodává fakt, že rodina má podstatný podíl na prolínajících se procesech výchovy a socializace, jimiž každý jedinec v průběhu svého života prochází. Výchova i socializace v sobě zahrnují jako svůj podstatný prvek personalizaci – osobnostní rozvoj. V procesu socializace dítěte rozlišujeme etapu primární a sekundární. Primární socializace se odehrává právě prostřednictvím rodiny a sourozenců

a probíhá od raného dětství. Sekundární socializace nastává později a děje se prostřednictvím působení školy, spolužáků, organizací a médií.

Kvalitní rodina je šťastná, láskyplná, plná vzájemného porozumění, citlivosti a podpory v nesnázích. Existují však typické stresující situace, které mohou ovlivňovat kvalitu života dětí v rodině. Jsou to například: úmrtí blízké osoby, hádky a násilí v rodině, sexuální zneužívání, rozchod nebo rozvod rodičů či tělesné onemocnění, postižení (Elliott & Place, 2002). Každá rodina má vnímání kvality života různé, proto i každé dítě charakterizuje kvalitu života jinak. V mém výzkumu uvidíme, jaké místo má rodina v životě dětí, zda ji spojují s pojmem kvalita života a v jakém měřítku.

1.6 Kvalita života dětí ve škole

Škola je považována za výchovnou instituci, specializovanou, organizovanou s přesně stanovenými cíli, obsahem, metodami, formami a prostředky, vedoucí k výchově a vzdělávání. Podílí se na rozvoji člověka, zejména na uplatnění a vytváření vědomostí, dovedností, schopností a návyků, čímž přispívá k socializaci člověka (Grecmanová, Holoušová, Urbanovská, & Bůžek, 2003). Škola má určitou kulturu školy. Tuto kulturu vytvářejí jednotliví aktéři školního života ať už učitelé, ředitelé, žáci nebo rodiče a prarodiče. Kultura školy představuje jejich společné hodnoty, postoje, představy, normy, přesvědčení a názory. Ve výzkumech zaměřených na kvalitu života ve školách se zjišťuje například to, jestli daná kultura školy brání nebo naopak podporuje šíření sociálně patologických jevů, či zda jsou charakteristickými rysy kultury školy pocity spokojenosti a radosti anebo naopak pocity strachu a nespokojenosti (Průcha, 2009).

Mareš (2007) uvádí, že nejčastěji se kvalitou života ve škole chápou postupy vnímání, prožívání, hodnocení a reagování všech aktérů školy na to, co se ve škole odehrává, v čem musejí žít a pracovat. Jde o subjektivně vnímanou, sociálně konstruovanou a sociálně sdílenou charakteristiku dění ve škole. Ta ovlivňuje zdravotní, psychické, sociální a spirituální oblasti života všech aktérů, nejčastěji žáků. Kvalita vzdělávání a výuky se týká jak žáků a jejich učebních činností, tak i učitelů a jejich vyučovacích činností. V dnešní době jsou však podmínky okolo vzdělávání velmi spletité. Jedná se zejména o vysoké nároky společnosti, v níž žijeme a složitost dnešní doby, ve které nastává obrat v názoru na vzdělávání (Spilková & Vašutová, 2008). A právě tomu se věnuje i Helus (Helus in Lukášová, 2010, s. 11), který říká, že: *„Je třeba se daleko důrazněji ptát, jakým cílům musíme změny edukace podřídít a jaké kvality v člověku*

posilovat.“ To je opravdu výzva k nalézání novým možnostem, kdy nám může pomoci soustředit se právě na kvalitu života dětí ve výuce.

1.7 Pojetí kvality života dětí ve výuce

Výuka ve škole se může podílet na pozitivním rozvoji žáků. Ve vztahu ke kvalitám života, které mohou být právě ovlivňovány školní výukou, ho můžeme popsat v následujících oblastech:

<i>Dítě v roli žáka a kvality jeho života, které vedou k rozvoji plnohodnotné osobnosti v dospělosti</i>	<i>Oblasti hodnot a cílů primárního vzdělávání</i>
Možnosti somatického růstu a respektování zrání – identifikace těchto potencií učitelem a žákem.	Somatický růst a zrání – tělesné a duševní zdraví, hygiena, životní prostředí apod.; hodnoty zdravého životního stylu; materiální podmínky zdraví, psychomotorické a senzorické předpoklady k učení.
Možnosti duševního rozvoje – oblasti kognitivního, emocionálního, volního a motivačního vývoje.	Duševní rozvoj – myšlenkový (kognitivní), citový (afektivní, emocionální), motivační (volní), decizní (rozhodovací) a konativní.
Možnosti sociálního rozvoje – vzájemné poznávání, sdílení vztahů, spolupráce, přátelství, porozumění, soutěžení, postavení ve skupině, status, prestiž.	Sociální rozvoj – vnímání vztahů, sociálního prožívání, úcty, spolupráce, porozumění, radosti ze setkávání, spokojenosti v klimatu školní třídy a školy, lásky k sobě a k ostatním, ke světu, lásky k pravdě aj.
Možnosti seberozvoje dětského JÁ – realizace vlastních možností; sebepoznání – sebeprožívání – sebehodnocení – seberozvoj.	Rozvoj vlastních kvalit a seberozvoj – sebepřesahující tendence vlastního JÁ , sebeuskutečňování, sebepoznání, sebeúcta, sebekontrola, sebehodnocení, sebedůvěra, víra v možnosti svého rozvoje i ve vyšší vedení.
Možnosti duchovního (spirituálního) rozvoje v oblasti axiologické, estetické, etické a kreativizační (hledání hodnot a rozvoj tvořivosti).	Duchovní rozvoj – vedení k hodnotám pravdy, krásy, dobra, spravedlnosti a dalším duchovním hodnotám a ctnostem lidství ; radost z objevování a tvorby života, pravdy, krásy a dobra, tvorby a sebetvorby na všech uvedených úrovních; existenciální a sebepřesahující kulturní aspekty (tvořivost, moudrost, charakter, úcta).

Obrázek 1 Model možností rozvoje kvality života žáků ve výuce

(Lukášová, 2010, s. 44)

Autorka konstatuje, že při profesionálním přístupu učitele mají uvedené možnosti zrání, rozvoje a seberozvoje pozitivní vliv výuky takový, že startují a posilují vzdělávací autoregulaci žáků a jejich postupné přijímání odpovědnosti za vlastní seberozvoj.

Neprofesionálně vedená výuka se zase může participovat na vzniku nemoci dítěte a může zbrzdit či úplně zastavit vývoj dítěte v určitých oblastech. Proto je třeba včas rozpoznat a rozebrat zdroje zátěže v takových školních interakcích, které by mohly mít negativní dopad pro zdravý vývoj dětí a žáků ve všech uvedených kvalitách života (Lukášová, 2010).

1.7.1 Možnosti somatického růstu a zrání

Lukášová uvádí, že pro zdravý somatický rozvoj žáků je klíčové, aby škola podporovala žáky v pohybových aktivitách, respektovala délku koncentrace na pracovní činnost, umožnila žákům dostatek relaxace a odpočinku ve formě pohybových chviliek, nabízela volitelné pohybové aktivity ve volném čase a budovala v žácích využití zájmových aktivit ve volném čase. Upozorňuje rovněž na dýchání a práci srdce, což jsou funkce, které probíhají v pravidelných rytmech. Právě v období mladšího školního věku se tyto orgány vyvíjejí a na žáky tak působí příznivě, když jsou učební činnosti vykonávány v pravidelném rytmu a opakování. I na toto musí učitel přihlížet (Lukášová, 2010). Provazník (1998) konstatuje, že je taktéž důležité, aby žák nepřizpůsoboval své individuální tempo a rytmus úkolům výuky, ale aby tomu bylo právě naopak. Pro mnohé žáky takové podřízení vnucenému tempu výuky znamená to, že provádějí práci v časové tísní a to s sebou nese zvýšenou probabilitu horších učebních výkonů, zvyšování počtu chyb, stres, bolesti břicha, poruchy spánku, bušení srdce, bolesti zad a při nejhorším také neschopnost pokračovat v plnění zadaných úkolů. Učitel by měl také brát v potaz návrat žáka po nemoci. Celkové oslabení organismu při nemoci totiž doznívá ještě v rekonvalescenci a zátěž ve výuce by tomu měla odpovídat. Není proto vhodné, když se žák po návratu do školy musí v krátkém čase přizpůsobit podmínkám zvýšené zátěže a dohánět zmeškané učivo (Lukášová, 2010).

1.7.2 Možnosti duševního rozvoje

V učebních činnostech ve výuce se projevuje různá úroveň psychického vývoje žáka. Přesněji jde o vnímání, prožívání, paměť, myšlení, řeč, citění nebo vůle. Psychické procesy pronikají do možností rozumového, citového a volního rozvoje žáků. Výuka tedy vede na novou úroveň rozvoje žáků. V praxi se však stále setkáváme s jednostranným rozvíjením kognitivní oblasti a osvojování vědomostí, proto by měl každý učitel vědět, že u žáků nestačí rozvíjet jen tuto oblast, ale zaměřovat se ve výuce i na rozvoj aspektů citových či volních (Lukášová, 2010). Podrobně se rozvojem kognitivní úrovně žáků mladšího školního věku věnuje Klusák. Ten na počátku školní docházky podléhá zdravému

senzorickému a psychomotorickému vývoji a je velmi užitečné, když ho učitel podněcuje i na začátku školní výuky. Může vybírat takové učební činnosti, které zapojují různé druhy vnímání (zrak, sluch, čich, chuť, hmat, rovnováhu apod.). Postupně mohou být zapojovány techniky čtení, psaní a počítání, které se opírají o konkrétní vnímání okolního světa a orientaci žáků v prostoru a čase (Klusák in Pražská skupina školní etnografie, 2005). Znalosti individuálních rozdílů žáků v rozvoji paměti mohou pomoci učiteli porozumět zvláštnostem učení a správně ho vést volbě strategií zapamatování učiva. Mladší žáci mají rádi činnosti, v nichž mohou projevit vlastní vnímání a paměť. Například počty zvuků rádi vytleskávají rukama, vydupávají nohama nebo vyprávějí a kreslí obsah pohádky. Když také při výuce cizích jazyků zapojíme pohybovou, emocionální nebo názornou paměť, jsou žáci schopni zapamatovat si básně i písně a tím si vytvářejí citlivý základ při osvojování cizího jazyka (Lukášová, 2010). Lukášová (2010) uvádí také velmi důležitou myšlenku, na kterou by každý učitel neměl zapomínat. Pro porozumění rozvoji žákovského myšlení je potřebné se zorientovat v některých jednotlivých pojmech, které souvisejí s žákovským pojetím učiva. Jde zejména o styly učení, které by měl učitel nejprve diagnostikovat a poté zjišťovat jejich pravou podobu. Jedná se o vizuální, auditivní, hmatový nebo pohybový styl učení. Styly učení by měl učitel ovlivňovat tak, aby byla podporována autoregulace učení žáků.

Co se týče rozvoje řeči, učitel by měl ve výuce dávat žákům dostatek příležitostí k souvislému mluvnímu projevu, aby se u nich postupně rozvíjel jazykový kód. Také čtenářství je jednou z cest, která podporuje rozvoj jazykové vybavenosti žáků. Jinou cestou může být psaní žákovských textů. Děti leckdy píší lípe na volné téma, než v případě práce s nevlastním textem (Viktorová in Pražská skupina školní etnografie, 2005).

Motivačně – volní rozměr rozvoje žáků je určován celkovou zaměřeností osobnosti. Učitel může při výuce působit na komplexnější motivačně – volní struktury, především tedy na poznávací, výkonovou a sociální motivaci. Pokud je vzbuzena poznávací motivace, žák projeví úsilí o získání nových informací a má snahu o jejich uspořádání a zachování. Rozvoj výkonové motivace je podstatnou součástí zralé osobnosti, mající mimo jiné velký dopad právě na kvalitu učebních procesů, životní aspirace a autoregulační zdatnosti především při realizaci cílů a překonávání překážek. Rozvoj kvalitní výkonové motivace je považován za podstatnou součást školy zaměřené na osobnostní rozvoj. Je nutné ji věnovat zvýšenou pozornost, protože souvisí s rozvojem zdravého sebehodnocení každého jedince. Sociální potřeby určují typ interakce žáka s jeho okolím a jsou silnou vnější motivací

učební činnosti. Sociální motivace vzniká a rozvíjí se aktualizací sociálních potřeb v procesu sociální interakce. Učitel svým stylem vedením výuky a svým chováním ovlivňuje motivační atmosféru ve třídě a zároveň působí na formování sociální motivace žáků (Pavelková, 2002).

1.7.3 Možnosti sociálního rozvoje

Dle Čápa a Mareše (2007) je klíčové pro spokojenost žáků výborné klima školní třídy, ale i sociální klima školy. Učitelé i rodiče si totiž začínají uvědomovat, že žák nežije jen ve své třídě, ale tráví svůj čas i v konkrétní škole. Škola, která má pozitivní sociální klima, udělá mnoho pro rozvoj žákovy osobnosti, zatímco škola, ve které panuje ohrožující sociální klima může žákovu osobnost vážně pozmakat. Co se týče klimatu školní třídy, učitel si sám může změřit kvality klimatu školní třídy, kterou začíná vyučovat. Existuje standardizovaný dotazník, jehož autorem je Lašek, který slouží k měření kvality spolupráce, spokojenosti, soudržnosti žáků, třenic a prožívání obtížnosti učení v konkrétní třídě. Na základě zjištěných výsledků lze ovlivnit klima školní třídy a výuky v ní. Pro bezproblémovou adaptaci žáků do školního prostředí je taktéž podstatné přizpůsobení na přijetí autority učitele, řečová komunikace, orientace v hodnotovém systému a normách chování (Vágnerová, 1997).

Učitelé se také čím dál častěji setkávají s žáky z různých minorit. Jeho úkolem je podílet se na akulturaci žáků ve výuce. Sociální adaptace žáků z minorit probíhá jiným způsobem a vyžaduje od učitele velkou tvořivost a fantazii. Způsob prožívání a zpracování emocí je součástí naší celkové lidské gramotnosti, které doposud nebyla ve školním vzdělávání věnována stejná pozornost jako gramotnosti v kognitivní oblasti. Emoce jsou totiž velmi podstatné k rozvoji žáků v ostatních oblastech. Učitel by se měl také snažit u žáků pěstovat schopnosti a dovednosti zaměřující se na ovládnutí emocí a řešení konfliktních situací, které mezi spolužáky vznikají. V dobře fungujícím kolektivu školní třídy se spontánně vyvíjí zájem o členy školní třídy a žáci se učí empatii a toleranci vůči druhým. Vše se odehrává úměrně k věku žáka i jeho schopnostem (Lukášová, 2010).

1.7.4 Možnosti seberozvoje dětského JÁ

Rozvoj vědomého JÁ žáků je velmi důležitý pro jejich celkový seberozvoj. Učitel si může všimnout, jak žák vnímá ve výuce sám sebe, jak se projevuje jeho sebevnímání, sebevidění, tedy celkový sebeobraz (jsem příliš velký, jsem příliš malý, nejsem příliš pěkná, působím drsně apod.). Dále učitel může dávat pozor na žákovo sebeprožívání a

sebecit. A nakonec i na celkové sebevědomí a svědomí, tedy vztah dítěte k morálním a sociálním hodnotám života. Svědomí je pojem související s otázkami sebekontroly a sebehodnocení (Čáp & Mareš, 2007). Nakonečný (2009) dodává, že u dítěte se nejdříve vyvíjí vědomí tělového JÁ jako vědomí fyzické odlišnosti od vnějšího světa, s nímž žák přichází školy. Do školy přichází také s vědomím sociálního JÁ jako vědomím jedinečnosti (jsem jiný než všichni ostatní) a identity (jsem to stále já, ačkoli se měním a stárnu). Je zde však také osobní JÁ, které plní v životě člověka roli režiséra. Pouze bdělé a nesobecké osobní JÁ je schopno být odrazem vyššího JÁ. Pro učitele je to významná inspirace pro pedagogickou práci s žakovským osobním JÁ. Ten vědomě ale i nevědomě ovlivňuje veškeré uvedené spektrum kvalit rozvoje dětského JÁ a to tím, že ho vnímá a diagnostikuje. Reaguje na něj v takových podnětech vyučování, které se zpětně odrazí v přiměřeném žákově sebevnímání, sebezpožívání a v rozvoji volní složky. Učitel se podílí rovněž na vzniku a tvorbě žakova sebeobrazu a osobního JÁ neustále, nejvíce však tehdy, když žáka hodnotí (Lukášová, 2010). K deformaci sebeobrazu se často váže i snížená úroveň sebekontroly, sebehodnocení a snížení aspirační úrovně. Řešením je tedy regenerace sebehodnocení a tvorba přiměřené aspirační úrovně. Učitel se tudíž může podílet na tom, jak žáci chápou příčiny svých neúspěchů ve výuce. Existují žáci, kteří při neúspěchu řeknou, že lepší už nikdy nebudou a že se s tím nedá již nic dělat. Na druhé straně jsou žáci, kteří když prožijí neúspěch, ví, že když se příště více připraví a danou látku si procvičí, určitě uspějí. V uvedeném druhém příkladu vidíme zdravou sebekontrolu a sebehodnocení (Lukášová, 2010). Podle Čápa a Mareše (2007) je podstatná také práce s autoregulací. Ta se však rozvíjí až kolem osmého roku dítěte, proto by ji učitelé neměli rozvíjet dříve.

1.7.5 Možnosti duchovního rozvoje

Lukášová (2010) tvrdí, že na žáka v období mladšího školního věku má velký vliv, když je mu učitel morálním vzorem. Takovýto žák se totiž stále nachází ve fázi napodobování. Pomocí dobrých návyků se tak kladou základy pro vůli a morální. V napodobování přejímá dítě zvyky svého okolí. Při volbě učiva by měl učitel vybírat otázky dobra a zla, příběhy lidského svědomí, lidské odpovědnosti a svobody. Další oblastí je jak naučit žáky hodnotám a ctnostem jako jsou dobro, krása, poctivost, odvaha, mírumilovnost, sebekázeň, věrnost, spolehlivost, úcta, láska, citlivost, přátelskost nebo spravedlnost. Takto koncipovaný seznam můžeme považovat za jádro výchovy k hodnotám. Zmíněné hodnoty jsou samozřejmě nezbytné ke kvalitnímu fungování

společnosti, a proto je žádoucí je dětem vštěpovat. Učitel by měl tvořivě promýšlet, jak s nimi pracovat v jazyku dětí, aby mohl rozvíjet jejich morálku. Tím nejjednodušším a zároveň nejúčinnějším způsobem působení na děti je vlastní příklad. To, co děláme, je vždy silnější než to, co pouze říkáme. Učitel může využít také diskusi nad morálními tématy. Děti mají možnost si při diskusích utřídit vlastní myšlenky a postoje a uvědomit si své hodnoty a preference (Vacek, 2008). Jednou z možností, jak může učitel poznat úroveň morálního rozvoje, jsou situace, v níž žáci řeší morální dilemata. *„Při formování vztahu dětí k duchovním hodnotám je klíčový vztah k pohádkám, bajkám a podobným příběhům“* (Lukášová, 2010, s. 79).

2 ŽÁK V PRIMÁRNÍ EDUKACI

Druhou částí mé diplomové práce je zaměření se na problematiku žáka v primární edukaci, jelikož právě žáci mladšího školního věku se budou podílet na mé výzkumné části práce. Obecně se budu zabývat pojmy dítě a dětství a také se zaměřím na koncepci žáka mladšího školního věku. Období mladšího školního věku je velmi významné a přináší pro jedince řadu změn. Většina dětí začíná absolvovat povinnou školní docházku, ke které patří plno povinností, pevný režim a vysoké nároky. Proto si myslím, že je nezbytné zmínit toto období z hlediska odborného pohledu, vymezit si jej časově a zároveň si uvědomit důležité změny ve vývoji tohoto období. Rovněž se zaměřím na pojetí primární edukace, cíle, obsah a koncepci primárního vzdělávání.

2.1 Pojetí dítěte a dětství

Dítětem se zabývá například Helus. Říká, že dítě je: „*Jedinec, nacházející se v určitém věkovém rozmezí, které označujeme jako dětský věk*“ (Helus, 2009, s. 99). S dětským věkem souvisejí biologické změny, zvláštnosti chování a prožívání, dítě se začleňuje do mezilidských vztahů a institucí, vytváří si kamarádské vztahy. Dochází taktéž k vývoji poznání, dítě přemýšlí, má své názory, argumenty. Všechny tyto změny tvoří ucelený vývojový proud, ve kterém se odehrávají složité vývojové transformace (Helus, 2009).

Kolláriková a Pupala (2010) charakterizují dětství jako období života člověka od narození po dospělost. Z hlediska intenzity a hloubky prožívání je dětství nejdůležitějším životním obdobím, od něhož by se nemělo předčasně utíkat jako od něčeho nedokonalého. Říčan (2014) rozdělil dětský věk velmi jednoduše a to na jeho ranou, střední a pozdní fázi. Vágnerová (2012) uvádí podrobnější dělení, kdy rozlišuje dětství na devět období: první je období prenatální, kdy se jedinec utváří v matčině těle od chvíle početí, druhé je období novorozenecké, třetí je období kojeneckého věku, čtvrté je období batolecího věku, páté je předškolní období, šesté období je obdobím nástupu do školy, kdy je zdůrazněn význam zásadního zlomu, sedmé je období školního věku, které se dělí na mladší a starší, osmé období pubescence se více charakterizuje jako období přechodu mezi mladším a starším školním věkem, kde probíhá pohlavní zrání a poslední deváté je období adolescence, které trvá zhruba od 15 do 18 let.

Helus (2009) předložil jiné etapy období dětství, přičemž uvádí i začátek a konec daného období:

- Novorozenec (od narození do 28 dnů)
- Kojenec (asi do 1. roku života)
- Batole (2. – 3. rok života)
- Předškolák (4. – 5. rok života)
- Mladší školní věk (6. – 11. let)
- Starší školní věk (12. – 15. let)

Jednotlivá období jsou charakterizována různou reaktivností, centrální nervovou soustavou a také určitým stadiem tělesného a psychického vývoje. Společnost by měla dítěti pomoci naplnit smysl dětství v dané fázi (Helus, 2009).

Nejvhodnější mi přijde rozdělení etap dítěte podle Langmeiera a Krejčířové (2006). Ti vymezili sedm období dítěte: prenatální, novorozenecké, kojenecké, batolecí, předškolní, mladší školní období a období dospívání.

2.2 Pojetí žáka mladšího školního věku

Pedagogický slovník (Průcha, Walterová, & Mareš, 2013, s. 316) definuje žáka jako: „*Člověka v roli vyučovaného subjektu, bez ohledu na věk.*“

Helus popisuje žáka v pěti bodech:

1. Žák je osoba, tj. člověk zaštitěný právním systémem.
2. Žák je osobnost, tj. člověk vyznačující se určitými vlastnostmi a způsobilostmi.
3. Žák je individualita, tj. člověk jedinečný, který se od ostatních liší, ale se svými odlišnostmi s nimi také vchází v kontakt.
4. Žák je subjekt, tj. člověk, který prožívá a je zdrojem jednání.
5. Žák je sociální role, tj. člověk, který někam náleží, kde je vystaven určitým úkolům a nárokům.

(Helus in Janíková, 2009)

Jako mladší školní období označují Langmeier s Krejčířovou (2006) dobu od 6 – 7 let, kdy dítě vstupuje do školy, do 11 – 12 let, kdy začínají první známky pohlavního dospívání. Období mladšího školního věku tedy můžeme chápat jako období, kdy žák nebo žákyně navštěvují první stupeň základní školy. Kuric (2001) popisuje, že mladší školní věk

zahrnuje prvních pět ročníků základní školy – tedy časový úsek od 6. až 7. do 10. až 11. roku života dítěte. Začíná vstupem do školy, který zpravidla následuje po ukončení první tvarové přeměny postavy a končí začátkem prepuberty. Trochu jiný pohled na toto období přináší Matějček, který preferuje rozdělení této etapy na tři části. Raný školní věk (období mezi 6. a 8. rokem života), střední školní věk (období mezi 9. a 12. rokem života) a starší školní věk, kryjící se pak s pubescencí (13 – 15 let) (Vágnerová, 2012).

Vágnerová (2012) konstatuje, že pro mladší školní věk je charakteristická změna sociálního postavení, stimulující další vývoj dětské osobnosti i různých dílčích schopností a dovedností. Dítě v tomto období zvládne novou sociální roli a základy vzdělanosti – naučí se číst, psát a počítat. Střední školní věk je považován za období, kdy dochází k přípravě na dobu dospívání. Dítě si vytváří určitou pozici ve škole, která předurčuje jeho budoucí sociální postavení, ale i ve vrstevnické skupině, která ovlivňuje jeho další osobnostní vývoj. Jde o období relativního klidu a pohody. Dítě se plynule rozvíjí ve všech oblastech a začínají se vytvářet předpoklady pro budoucí proměnu, která zatím probíhá jen na psychické úrovni. Na etapu staršího školního věku pohlížíme jako na období pubescence – tedy první fázi dospívání, která se projeví i na psychické úrovni změnou prožívání a uvažování i postupným odpoutáváním se od rodiny.

Představitelé psychoanalytických škol označují mladší školní věk jako „období latence“ – vývoj je pomalejší než v předškolním období a méně dynamický než v následující etapě - v pubertě. Dětská osobnost se spíše stabilizuje a propracovává. Změny jsou méně viditelné, ale hluboké – vytváří se základy, na kterých se bude později stavět. Zvláště střední školní věk je z tohoto pohledu klidné období, samozřejmě kromě případných silně prožívaných konfliktů s vrstevníky, rodinou či zvládnutí nároků školy. Tím, že dítě vstoupí do školy, se zásadně mění jeho dosavadní způsob života. Namísto herní činnosti, která převažovala v předškolním období, jde do popředí činnost učební. Je zapotřebí, aby se žák podřídil požadavkům školního dění, vyrovnal se se vzrůstajícím množstvím povinností, které jsou ve srovnání s předchozím obdobím mnohem těžší. Na druhou stranu se mění i postavení dítěte ve společnosti, rodině i škole, přijímá nové role, především roli žáka, je mu přiznáváno více práv a respektován jeho názor (Kuric, 2001).

2.2.1 Tělesný růst a vývoj

Tělesný růst je na začátku období mladšího školního věku zrychlený a zpomaluje se okolo osmého roku věku, poté je plynulý. Na konci tohoto období se opět zrychluje a

individuální rozdíly ve výšce a hmotnosti jsou znatelnější. Dochází k celkovému protažení postavy, prodlužují se končetiny a relativně se zmenšuje velikost hlavy, zužuje a oplošťuje se trup, který mění svou válcovitou podobu a začíná se zřetelně odlišovat hrudník od břicha. Mezi dívkami a chlapci jsou významné růstové rozdíly (Langmeier & Krejčířová, 2006). Během celého období se významně zlepšuje hrubá a jemná motorika. Pohyby jsou rychlejší, svalová síla je větší, zlepšuje se koordinace pohybů celého těla. Motorické výkony nezávisí ovšem jen na věku, ale i na vnějších podmínkách a na tom, zdali jsou vhodným způsobem podporovány. Kvalitu školní práce ovlivňuje také úroveň senzomotorické koordinace, především pohybů ruky a oka. V několika činnostech musí být vidění koordinováno s jinou pohybovou aktivitou. Vnímání zprostředkovává zpětnou vazbu o přesnosti pohybové aktivity a podporuje tím rozvoj různých dovedností (Langmeier & Krejčířová, 2006). Příhoda (1971) ve své publikaci zmiňuje taktéž to, že kolem šestého roku začíná výměna mléčného chrupu za trvalý. Toto přechodové stádium v dentici může mít vliv na artikulovanou řeč dítěte a znesnadňovat mu čtení či běžnou komunikaci ve škole i mimo ni. V mladším školním věku má dítě již silnější imunitní systém než v nejranějších etapách dětství, a proto bývá odolnější vůči nemocem. Není tak často nemocné a jeho organismus se s nákazou lépe vypořádá (Matějček & Pokorná, 1998).

2.2.2 Duševní vývoj

Jednu velkou skupinu duševních procesů tvoří procesy poznávací neboli kognitivní, do kterých patří:

- vnímání, počítky a vjemy
- procesy učení a paměti
- představivost a fantazie
- myšlení
- emoce

Podle Čápa a Mareše jsou to procesy, které se podílejí na poznávání skutečností. Životní funkce poznávacích procesů jsou zejména v poznávání, v řízení činností, v sociální komunikaci, v uvědomování si emocí, v řešení konfliktů, v rozhodování a v realizaci vytyčených cílů. Všechny tyto funkce jsou v těsné interakci navzájem a také v interakci s ostatními procesy, tedy emočními, motivačními a volními (Čáp & Mareš, 2007).

Vnímání

Vágnerová (2012) vnímání chápe jako složitý psychický proces, na kterém se podílejí všechny složky osobnosti člověka – postoje, očekávání, soustředěnost a vytrvalost, dřívější zkušenosti, zájem a dosud rozvinuté schopnosti. Jedinec prostřednictvím smyslů získává informace o okolí a okolních objektech. Strategie vnímání se rozvíjí v interakci s vývojem rozumových schopností. Vnímání se významným způsobem rozvíjí kolem 6. - 7. roku. V této době dosahuje takové úrovně, která je potřebná pro zvládnutí výuky v první třídě. Vnímání je nezbytnou součástí školní práce. Prostřednictvím vnímání získává žák ve výuce informace. Z toho důvodu je vnímání posuzováno jako součást školní zralosti. Kuric (2001) k vnímání v mladším školním věku dodává, že vlivem zadávaných školních úloh přestává být vnímání nahodilé a mění se na organizovaný proces. Při vnímání se začíná více uplatňovat analýza, žák začíná analyzovat skutečnost, ale často jen z jednoho hlediska. V daném okamžiku tak bez pomoci neumí z vnímaného vyvodit závěr.

Paměť a učení

Vágnerová (2012) popisuje taktéž rozvoj paměti, který je důležitou součástí kognitivního vývoje. Jedná se o schopnost přijímat, podržet a znovu si vybavit minulé vjemy. Podstatou je uchování informací a postupné obohacování zkušeností, tj. učení. Rozvoj paměťových schopností ovlivňuje zrání a učení. Paměťové funkce se intenzivně rozvíjí mezi 6. - 12. rokem. V předškolním věku je učení nahodilé, závislé na právě vnímaných jevech. Ve školním věku získává proces učení novou kvalitu tím, že se mnohem více opírá o řeč a je daleko častěji plánovitý. Dítě dovede dávat pozor současně na více aspektů učební látky, a tak roste složitost učení. S plánovitostí a záměrností učení si dítě osvojuje v širší míře i jisté obecnější strategie (postupy) učení, tj. učí se, jak se učit. To má pro jeho další pokrok ve školním vzdělávání rozhodující význam. Dítě dokáže podstatně lépe reprodukovat naučenou látku a vzestup v tomto směru je od počátku do konce mladšího školního věku podstatný. Další zlepšování paměti je podmíněno větší bohatostí osvojených znalostí, do nichž se nové znalosti snáze integrují a díky jejich větší propojenosti jsou i snáze reprodukovatelné.

Představivost a fantazie

Představivost charakterizuje Vágnerová (2012) jako vybavení si minulých zážitků a vjemů. Může se jednat o představy zrakové, sluchové, čichové, hmatové atd. Jsou velmi důležité pro vytváření pojmů, pro myšlení, city a volní jednání. Představy jsou velmi

názorné a silně citově zbarvené. U mladších dětí se skládají z neucelených obrazů. K jejich celistvosti dochází až kolem 10. - 11. roku. Některé děti mají velmi silné živé představy, které jsou ovšem jen přechodné a koncem středního školního věku se ztrácejí. U většiny dětí rozvojem abstraktního myšlení živá představivost oslabuje, protože nastává přechod od mechanického vnímání k rozvoji samostatně a aktivně řešit dané úlohy (Kuric, 2001).

Fantazie je psychický proces, ve kterém se vytváří relativně nové představy. Základem jsou zkušenosti, vjemy a paměťové představy. Rozvoj fantazie probíhá souběžně s rozvojem dalších psychických funkcí dítěte. U žáka mladšího školního věku stále přetrvává bujná fantazie z předešlého období. Rozvíjí se však i fantazie v oblasti tvorby výtvarné, či literární. Dítě prostřednictvím těchto slohových či výtvarných výtvorů reprodukuje své já. Dostatečně rozvinutá fantazie podněcuje žáky k různým činnostem, neboť jsou schopni představit si její průběh a i konečný výsledek. Čím je však dítě starší, tím je fantazie více kontrolována myšlením (Langmeier & Krejčířová, 2006).

Myšlení

Myšlení je poznávací proces, který zahrnuje manipulaci s informacemi. Langmeier a Krejčířová (2006) uvádí, že pokud dáme dítěti příležitost k samostatnému zacházení s věcmi v okolí, podporujeme jeho vývoj myšlení a jeho postupné odpoutání se od bezprostředního názoru. Přechod od názorného myšlení do stádia konkrétních operací je na začátku školního věku – kolem sedmi let. Na počátku školního věku je dítě schopno skutečných logických operací bez dřívější závislosti na viděné podobě. Logické usuzování se ovšem týká jen konkrétních věcí, jevů a obsahů, které si lze názorně představit. Teprve kolem jedenácti let je dobře se vyvíjející dítě schopno vyvozovat soudy zcela formálně, i když si nemůže obsah konkrétně představit. Dítě mladšího školního věku začne přesněji odlišovat realitu od světa svých subjektivních přání a obav, překonává dětský egocentrismus a vstupuje do období věcného nahlížení reality. Zpočátku se děti opírají jen o vlastní zkušenosti a názorné jevy. Mezery ve znalostech dítě doplňuje vlastními úvahami a fantastickými domněnkami. Pro myšlení zůstává stále charakteristická konkrétnost a názornost. Vlivem zrání a učení se obecné parametry myšlenkových výkonů v průběhu dětství zvyšují. Dochází k rozvoji logického myšlení, logické operace se rozvíjí učením a to zejména v rámci vyučování (Vágnerová, 2012).

Emoční vývoj

Hlavní charakteristikou mladšího žáka je citová vyrovnanost a emoční stálost. Ustupuje impulzivita a citová labilita, která je typická pro předškolní období, dítě se učí poznávat, vyjadřovat a regulovat své emoce. Vznikají nové citové hodnoty, především tzv. vyšší city. Děti tohoto věku bývají optimistické a mají tendenci vysvětlovat veškeré dění pozitivním způsobem. Rozvíjí se emoční inteligence a to jak schopnost vyznat se ve svých pocitech i v emocích jiných lidí, tak schopnost s nimi vhodněji zacházet. V tomto období dochází i k většímu propojení emočního hodnocení a racionálního uvažování. Děti si své emoční prožitky vykládají logičtějším způsobem, ale zároveň tak, aby byly v souladu s jejich úvahami, očekáváními či přáními. Školáci také lépe rozumějí svým vlastním pocitům. Chápou jejich smysl a umějí je interpretovat. Zlepšuje se také schopnost rozpoznávat a chápat emoce jiných lidí. Rozvíjí se schopnost pracovat s empatií, která souvisí s vcítěním se do pocitů někoho jiného, ale zároveň může vést ke změně vlastních prožitků. Daleko lepší je rovněž regulování emocí, ať už jde o ovládání vnitřních prožitků nebo jejich vnějších projevů (Vágnerová, 2012).

2.2.3 Sociální vývoj

Sociální vývoj v mladším školním věku souvisí zejména se vstupem do školy. Škola je autonomní organizace s vlastními pravidly a rituály. Existuje zde systém hodnocení a systém odměn a trestů. Jedinci zde získávají určité chování, názory, obraz o sobě i druhých a získávají i určité role. Významnými osobami, díky nimž se jedinec učí formovat své způsoby chování, nejsou už pouze rodiče, ale také učitelé, kteří představují významnou a mocnou autoritu, a také vrstevníci, tedy spolužáci (Langmeier & Krejčířová, 2006). Kuric (2001) poukazuje na fakt, že se v tomto období mění také charakter sociálního chování dítěte. Zatímco v předškolním věku byla motivem sociálního kontaktu hlavně hra, ve školním věku kromě hry přistupuje i sociální soužití a soutěžení.

Vágnerová (2012) v rámci různých sociálních skupin rozlišuje roli dítěte a jeho postavení. V tomto školním věku jsou pro rozvoj dětské osobnosti důležité tři oblasti – rodina, škola a vrstevnická skupina.

2.2.4 Vývoj dětské osobnosti a sebepojetí

Nástup do školy je pro dítě velkým životním mezníkem. Podepisuje se nejen na jeho režimu, trávení času, kontaktu s druhými lidmi, ale i na jeho sebepojetí. Ve škole se dítě

setkává s hodnocením svého výkonu, což se odráží i v jeho sebehodnocení. Dětské sebepojetí zahrnuje představu o tom, kým se dítě cítí být, za koho se považuje a jaký je subjektivní obraz jeho osobnosti. Ten je faktorem, který ovlivňuje jednání a směřování daného dítěte. Dětské sebepojetí vyplývá ze zkušeností se sebou samým. Děti tyto zkušenosti zpracovávají na úrovni odpovídající jejich emoční zralosti a způsobu uvažování. Dětské sebepojetí je ve značné míře spouštěno názory a postoji jiných lidí, které mladší školák ještě nekriticky uznává. I v tomto věku je přijímá jako něco, co je dané, zejména pokud jde o názor významného člověka (autority, milované osoby atd.) (Vágnerová, 2012).

V mladším školním věku nastupuje uvědomělé sebehodnocení. To je však v tomto věku výrazně závislé na hodnocení druhých lidí. Přidává se navíc dimenze možnosti porovnávat své výsledky s výsledky druhých dětí. To přináší zaměřenost nejen na splnění úkolu, ale i na způsob jeho plnění a na výsledek. Dítěti více záleží na formě a výsledku, než doposud. Čím je starší, tím je k sobě navíc mnohem kritičtější než dříve (Langmeier & Krejčířová, 2006). Také podle Vágnerové (2012) je sebehodnocení dítěte ve školních letech úzce spjato s jeho školním výkonem, který vede k prožívání úspěchu nebo neúspěchu. Neúspěch je přitom brán jako faktor snižující sebehodnocení.

2.2.5 Vývoj duchovní dimenze

Terminologické vymezení dětské duchovní dimenze předkládá P. Sheldrake: „*Dětskou spiritualitu můžeme definovat jako dětský rozvoj vědomého vztahu k Bohu, v Ježíši Kristu, prostřednictvím Ducha svatého, v kontextu společenství věřících, které zmíněný vztah utvrzuje. Dětská spiritualita zároveň zahrnuje způsob, jakým dítě vztah k Bohu chápe a jak na něj odpovídá*“ (Sheldrake in Volný, 1997, s. 5)

Duchovní zrání dítěte ovlivňuje zejména kultura, rodina, škola, vrstevníci, společenství víry, společnost a národ. Říčan (2007) uvádí, že spirituální život dětí v tomto věku bývá nekomplikovaný, upřímný a povětšinou šťastný. To je platné pro každé dítě individuálně. Dítě vyrůstající v české společnosti na počátku 21. století má situaci poněkud komplikovanější. Náboženské skupiny jsou zde totiž ve výrazné menšině. Henleyová (2000) zase zmiňuje, že velkou roli hraje v dětském náboženském světě příběh. Děti začínají přijímat za vlastní ty příběhy, které symbolizují jejich sounáležitost s komunitou. Často jsou to příběhy biblické nebo příběhy významných křesťanských osobností. Děti jsou také schopny sdělovat své vlastní duchovní zkušenosti, i když většinou odrážejí

zkušenosti přejaté. Lukášová (2010) zmiňuje, že duchovní oblast se v dnešní školní výuce vyskytuje nejméně, avšak to je právě příležitost pro nové učitele.

2.3 Pojetí primární edukace

Pojem edukace je široký. Nás bude zajímat především z hlediska obecné pedagogiky. Tam se pojem edukace používá jako synonymum termínu vzdělávání či vzdělávacího procesu. V tomto významu se vztahuje k prostředí školy, kde probíhají procesy řízeného učení. Primární edukace je vzdělávání na úrovni prvního stupně základní školy (Průcha, Walterová, & Mareš, 2013, s. 53). Spilková definuje primární vzdělávání jako: „*Otevřený systém, proces kladení základů pro celoživotní učení, osvojování gramotnosti, zprostředkovávání základních kulturních dovedností, vytváření prvotního náhledu na svět s vyznačením základních vztahů a souvislostí, které umožňují orientaci dítěte v okolním světě, proces rozvoje jazykového potenciálu jako důležitého nástroje pro úspěch v dalších fázích vzdělávání, uvádění do národní kultury a vytváření národního vědomí, celkové kultivace dětské osobnosti, otevírání vývojových a individuálních potencialit*“ (Spilková in Kolláriková & Pupala, 2010, s. 141).

Primární vzdělávání je podle Mezinárodní normy pro klasifikaci vzdělávání ISCED vzdělávání na úrovni ISCED 1 – Primary education. Je součástí školské vzdělávací soustavy České republiky. Primární vzdělávání je stupněm vzdělávání pro žáky od 6 do 11 let. Právě mladší školní věk, současně s předškolním věkem, je rozhodující pro intelektuální vývoj dítěte, pro vytváření některých postojů, hodnot a zájmů a také nezbytný pro rozvoj jazykového projevu (Spilková in Kolláriková & Pupala, 2010).

2.3.1 Základní cíle primárního vzdělávání

Prvořadým cílem základního vzdělávání je poskytnout žákům ve věku od 6 do 15 let základy všeobecného vzdělání, které by mohli uplatnit ve svém životě při řešení různých situací. Tento cíl je prvořadý, a aby byl naplněn, je potřeba pracovat ještě s dalšími cíli, které vymezuje Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání (RVP ZV, 2021, s. 8 - 9). Nejsou zde stanoveny zvlášť cíle pro primární vzdělávání, ale pro celkové základní vzdělávání, tedy pro 1. i 2. stupeň základní školy. Mezi tyto cíle patří:

- umožnit žákům osvojit si strategie učení a motivovat je pro celoživotní učení
- podněcovat žáky k tvořivému myšlení, logickému uvažování a k řešení problémů

- vést žáky k všestranné a otevřené komunikaci
- rozvíjet u žáků schopnost spolupracovat a respektovat práci druhých
- připravovat žáky k tomu, aby se projevovali jako svébytné, svobodné a zodpovědné osobnosti, uplatňovali svá práva a naplňovali své povinnosti
- vytvářet u žáků potřebu projevovat své pozitivní city v chování, jednání a prožívání, rozvíjet vnímavost a citlivé vztahy k lidem i k přírodě
- učit žáky aktivně rozvíjet a chránit fyzické, duševní a sociální zdraví
- vést žáky k toleranci a ohleduplnosti k jiným lidem, jejich kulturám a duchovním hodnotám, učit je žít společně s ostatními lidmi
- pomáhat žákům poznávat a rozvíjet vlastní schopnosti a uplatňovat je spolu s osvojenými vědomostmi a dovednostmi při rozhodování o vlastní životní a profesní orientaci
- pomáhat žákům orientovat se v digitálním prostředí a vést je k bezpečnému, sebejistému, kritickému a tvořivému využívání digitálních technologií při práci, učení, ve volném čase i při zapojování do společnosti a občanského života.

Ve většině západoevropských zemí je za základní cíl primárního vzdělávání považován mnohostranný rozvoj osobnosti každého dítěte. Důležitý je důraz na vyváženost, všestrannost osobnostního rozvoje, vedle intelektuálního rozvoje také rozvoj emocionální, sociální, volní, etický a estetický. Značný význam je připisován takovým hodnotám, jako je rozvoj autonomie, zodpovědnosti, tolerance, solidarity, respektu k různosti, porozumění pro druhé, kooperace, sebedůvěry, rozvoj demokratických hodnot, utváření národního vědomí, výchova k lidským právům a multikulturnímu porozumění. Neméně podstatným cílem je uvádění do poznávání světa, budování základních vědomostí a dovedností jako východiska pro další vzdělávání (Spilková in Kolláriková & Pupala, 2010).

2.3.2 Obsah primárního vzdělávání a jeho struktura

Obecné cíle primárního vzdělávání jsou realizovány v obsahu vyučování, zejména ve vztahu ke strukturaci učiva do jednotlivých učebních předmětů. Ve všech zemích Evropské unie kurikulum obsahuje mateřský jazyk, matematiku, uměleckou a tělesnou výchovu, náboženství či etiku, občanskou výchovu, základy přírodních a společenských věd a ve většině zemí také cizí jazyk (Spilková in Kolláriková & Pupala, 2010). V Rámcovém

vzdělávacím programu pro základní vzdělávání z roku 2021 je uvedeno, že vzdělávací obsah primárního vzdělávání je tvořen učivem a očekávanými výstupy. Je rozčleněn na 1. období (1 - 3. ročník) a na 2. období (4. a 5. ročník). Očekávané výstupy na konci 1. období (3. ročníku) jsou pouze orientační, ale na konci 2. období (5. ročníku) jsou závazné. Učivo v jednotlivých ročnících je prostředkem k dosažení očekávaných výstupů. Učivo zakotvené v RVP ZV je doporučeno školám k dalšímu rozpracování do vlastních školních vzdělávacích programů, do jednotlivých ročníků a časových úseků, dle podmínek každé školy. Vzdělávací obsah základního vzdělávání je v RVP ZV (RVP ZV, 2021, s. 14) orientačně rozdělen do devíti vzdělávacích oblastí. Jednotlivé vzdělávací oblasti jsou tvořeny jedním vzdělávacím oborem nebo více obsahově blízkými vzdělávacími obory:

- Jazyk a jazyková komunikace (Český jazyk a literatura, Cizí jazyk, Další cizí jazyk)
- Matematika a její aplikace (Matematika a její aplikace)
- Informatika (Informatika)
- Člověk a jeho svět (Člověk a jeho svět)
- Člověk a společnost (Dějepis, Výchova k občanství)
- Člověk a příroda (Fyzika, Chemie, Přírodopis, Zeměpis)
- Umění a kultura (Hudební výchova, Výtvarná výchova)
- Člověk a zdraví (Výchova ke zdraví, Tělesná výchova)
- Člověk a svět práce (Člověk a svět práce)

2.3.3 Koncepce primárního vzdělávání

Primární stupeň je ucelenou a jasně definovanou fází vzdělávání a je považováno za vhodné, aby měl v rámci školského systému dodatečnou autonomii. Za důležité tedy pokládáme posílení svébytnosti, didaktické specifičnosti a relativní samostatnosti primární školy (Spilková in Kolláriková & Pupala, 2010). Lukášová (2010) rovněž uvádí, že koncepce primárního vzdělávání by měla vycházet z holistického neboli celostního pohledu na vzdělávání. Celostní pohled na žáka je založen na rozvojově-osobnostním pojetí primárního vzdělávání jako na dlouhodobém procesu, procesu seberozvoje, na postojích, zájmech, dovednostech, hodnotové orientaci a sebehodnocení. Tento model primární edukace pečuje o kvalitu života dětí ve školním vzdělávání a výuce. Je velmi obtížné představit si a pochopit tuto změnu ve vzdělávání, jelikož většina z nás vyrostla ve

výkonově pojatém primárním vzdělávání, které zdůrazňuje vzdělávací výsledky, produkty a výkony měřitelné v čase. Díky tomuto přístupu v nás vzdělávací systém naprosto udupal rozvíjející se osobnost a právě díky rozvojovému pojetí primárního vzdělávání by tomu nyní mohlo být jinak. Spilková (Spilková in Kolláriková & Pupala, 2010) dodává, že ve škole, která se zaměřuje na osobnostní rozvoj žáků, se také vyskytuje výkon, avšak jde o výkon přiměřený věkovým možnostem a individualitě každého jedince. Ta škola, která přihlíží k rozdílům ve schopnostech, dovednostech nebo tempu učení, vytváří podmínky pro úspěšný výkon všech žáků a rozvíjí tak i výkonovou motivaci, která je významným faktorem pro dobrý vývoj dítěte. Toto pojetí oslabuje důraz na měřitelné výsledky vzdělávání, zejména tedy na naučené vědomosti a podporuje rozvoj činností, dovedností, postojů a osobnostních kvalit.

3 DOSAVADNÍ VÝZKUMY KVALITY ŽIVOTA DĚTÍ V PRIMÁRNÍ EDUKACI

V této kapitole se zaměřím na výsledky výzkumu problematiky pojetí kvality života žáků, které již byly realizovány a které mi budou pomocnou silou v komparaci mých zjištěných výsledků.

V roce 2014 vyšla v odborném časopise Komenský studie Lukášové a Mareše. Ta zahrnovala nejen teoretický rámec problematiky kvality života, ale obsahovala i výzkum, který vycházel z diplomové práce D. Hasalové z roku 2013. Výzkum probíhal v roce 2011 v Ostravě. Hlavním cílem výzkumu bylo zmapovat subjektivní představy žáků pátých tříd o pojmech, které souvisí s kvalitou života žáků v pátých třídách. Výzkumným vzorkem bylo 88 žáků 5. tříd základních městských škol, jednalo se tedy o děti ve věku 10 a 11 let. Byly použity tři výzkumné metody: polostrukturované psaní názorů žáků, rozhovor a dětská kresba. Výsledky ukázaly, že děti umí vnímat problémy spojené s kvalitou života a nedělá jim problém o nich uvažovat. Za klíčové lze považovat zjištění, že výroky, které se týkaly tzv. výborného života žáků, nejsou vždy jen pozitivní. Objevuje se pojem rozežranost, ten žáci spojili s tím, že dítě má vše, na co si ukáže.

Nejprve se podíváme, co řekly výsledky k prvnímu a druhému úkolu. První úkol se týkal toho, co si žáci představí pod pojmem kvalita života dětí, druhý úkol byl zaměřený na to, jak by pojem kvalita života dětí vyložili svému kamarádovi. Pod pojmem kvalita života dětí si žáci na prvním místě vybavily kvalitu spojenou s **rodinou**, například, zda má dítě hodné rodiče, kteří se o něho starají, věnují se mu, zda má domov, zda se dítě netrápí, zda s ním rodiče všude jezdí, mají ho rádi, milují ho, starají se o něj. Tato kategorie se objevila v 25 % výroků dětí v prvním úkolu a dokonce ve 44 % výroků v úkolu druhém. Žáci spojují kvalitu života i se **vzděláváním ve škole**. Sami jej chápou na druhém místě, při výkladu kamarádům na pátém místě. Z výroků vyllynuly aspekty týkající se např.: že se dítě dobře učí, je chytré, má dobré nebo špatné známky atd. Na třetím až čtvrtém místě (při výkladu kamarádům na druhém místě) co do četnosti figuruje **prostředí, ve kterém žáci žijí** - např. každodenní strava, mají co jíst a pít, teplá postel, hygienické návyky, jestli se u nich kouří atd. Takovéto výroky se objevily v 12 % případů. Žáci mají pojem kvalita života spojen i s **psychickými potřebami**. Jde o výroky typu: kvalita života je, jak prožíváme dětství, s radostí, se smutkem, jestli je dítě bito nebo týráno, jak se dítě cítí, život dětí v dětských domovech atd. Tyto výroky se objevily opět v 12 % případů.

Nyní postoupíme k žakovským odpovědím, které nám řeknou, co si žáci představují pod pojmy špatný, normální a výborný život. Začneme špatným životem. Když si žáci představí špatný život dětí, vybaví se jim na prvním místě kvality spojené s kategorií **rodiny**, například dítě nemá rodinu a rodiče, má jen jednoho rodiče, nezná rodiče, rodiče se o něho nestarají, starají se špatně, nevěnují se mu, rodiče mu nic nedovolí, rodiče nejsou moc často doma, apod. Druhé místo obsadilo **materiální zázemí**, třetí místo **chování žáků**. Pod pojmem normální život si žáci představují pozitivní kvality, nejčastěji znovu spojené s **rodinou**. Druhé místo patří **materiálnímu zázemí**, třetí místo souvisí s **přátelstvím**. Ještě nám zbývá kategorie výborného života dětí. Pokud si žáci představí výborný život dětí, vybaví se jim na prvním místě kvality spojené s **materiálním zázemím**: např. mít hodně peněz, být bohatý, mít hezký velký dům, velký pokoj, počítač, hodně hraček, vše co chce má, vše se mu plní, má saunu, tělocvičnu, bazén, apod. Až na druhém místě se dětem při představě výborného života vybaví kvality spojené s **rodinou**. Na třetím místě si spojují výborný život žáci s přivlastňováním dobrých, ale i špatných **vlastností**.

Velmi zajímavé je zjištění, které bylo provedeno v dodatečných rozhovorech a v doprovodné kresbě. Pojem výborný život dítěte je pro některé žáky spojen s pojmem být nejlepší, odlišit se a je mu přiřazena charakteristika „rozežranost“, což je nečekané. Ukazuje se, že děti v řadě případů přikládají výbornému životu negativní odstíny.

(Lukášová & Mareš, 2014)

Další práce, která se zajímala o téma kvality života dětí z pohledu žáků v primární edukaci, je diplomová práce z roku 2018, jejíž autorkou je E. Kočí. Výzkum probíhal v roce 2017 a 2018 v malotřídní, vesnické škole. Hlavním záměrem výzkumu bylo pokusit se zjistit a popsat, jak žáci mladšího školního věku v podmínkách venkovské malotřídní školy vnímají pojetí kvality života dětí. Výzkumu se zúčastnilo 22 žáků. Byly použity opět tři výzkumné metody: polostrukturované psaní názorů žáků, dětská kresba a rozhovor.

Z výsledků vyplynulo, že žáci čtvrtých a pátých tříd si pod pojmem kvalita života u dětí nejčastěji představí život, ve kterém mají **dobré materiální zázemí**. Pro žáky je také významné, že mají **rodiče, rodinu a kamarády**. Někteří žáci uvedli výroky spojené s **výživou, dobrým chováním, školou, zdravím**, ale i s **hladem**. To dokazuje odpověď žáka: „Ty se máš dobře, ale co děti v Africe, nafukují se jim břicha, protože nemají co jíst.“ Tento výrok nám ukazuje, že si žáci pojí s kvalitou života i stav života dětí jinde ve světě. Rovněž se v žakovských odpovědích objevovala kategorie **smrti**. Tu žáci v tomto období

vnímají velmi citlivě, navíc, když se s ní setkají v osobním životě. Tyto výroky žáků nás utvrzují v tom, že si jsou vědomi i negativních hledisek kvality života dětí.

Nejčastější výpovědi, které žáci spojovali se špatnou kvalitou života dětí, se týkají **nedostatku materiálního zázemí**. Jde zejména o chudobu, nedostatek peněz, jídla, tepla či hraček. Dítě nemá kde spát, žije na ulici, či pod mostem. Někteří žáci zmiňovali i **život v dětském domově**, kde dítě vyrůstá, protože nemá rodiče. Pokud **rodiče** má, negativní stránku vidí žáci v tom, že jsou zlí, či své dítě týrají a bijí. Žáci se rovněž zmínili o kategoriích **válka a vraždění**, naštěstí jen zprostředkovaně. Stejně jako u prvního úkolu, i zde se tvrzení některých žáků dotýkalo kategorií **hladu a smrti**. Žáci čtvrtých tříd vnímají jako špatnou kvalitu života fakt, že dítě **nemůže navštěvovat školu** a je tedy nevzdělané.

U normálního života jsou kategorie žáků zaměřené na **život na vesnici, hezké bydlení, možnost docházky do školy, rodina a kamarádi**.

U výborného života najdeme výpovědi žáků, které se zabývají **velkého množství peněz, kamarádů, krásného a luxusního bydlení, možnosti chodit do školy**, taktéž se objevilo vyjádření **být youtuberem** či pojem **rozmazlenost**.

Kočí díky této práci přišla na pozoruhodný jev, který žáci vnímají jako svůj sociální vzor. Jde o pojem **Youtuber**, což je osoba která na internetovém serveru YouTube aktivně nahrává videa, ve kterých sama vystupuje a vyjadřuje se v nich k určitým tématům. Díky tomu vydělává velké množství peněz. Uvidíme, zda se tato oblast ukáže i v mém výzkumu.

Taktéž je zajímavé, že žáci si s výbornou kvalitou života dětí spojují **rozmazlenost**, což se už objevilo i v předchozích výzkumech.

(Kočí, 2018)

SHRNUTÍ TEORETICKÉ ČÁSTI

V prvních třech kapitolách byla vypracována teoretická část s pojmy k problému diplomové práce, která se zaměřuje na kvalitu života dětí z pohledu žáků v primární edukaci. Teoretický rámec byl rozdělen do třech hlavních kapitol.

V první kapitole můžeme najít problematiku zabývající se kvalitou života, historii tohoto pojmu, vymezení pojmu kvality života dítěte a zaměření se na kvalitu života dítěte v kontextu rodiny a školy. Druhá kapitola se věnuje žákovi v primární edukaci. Je zde přiblíženo pojetí dítěte a dětství, v několika bodech období mladšího školního věku a pojetí primární edukace. Ve třetí kapitole byly uspořádány vybrané výsledky dosavadních pedagogických výzkumů kvality života žáků, které již byly realizovány.

Pro svůj vlastní výzkum je pro mě nejvýznamnější právě okruh kvality života dítěte, přesněji pak celostní pojetí biosomatického, duševního, sociálního a duchovního rozměru kvality života, které je v teoretické části uvedeno zejména jako pojetí kvality života dětí ve výuce. Jednotlivé aspekty však můžeme využít jako odvětví kvality života dítěte v obecném kontextu. Rovněž se chci inspirovat oblastmi kvality života, které jsou opět vymezeny v teoretické části diplomové práce. Mezi ně patří například materiální zabezpečení, prostředí, rodina či koníčky. Právě tyto oblasti mi budou užitečné k tvoření kategorií z jednotlivých žakovských výroků. Stejně tak důležité bylo objasnit si znaky rozvoje žáků mladšího školního věku, abych byla připravená na výzkum a uměla s těmito žáky pracovat.

II. PRAKTICKÁ ČÁST

4 METODOLOGIE VÝZKUMU

V úvodu praktické části diplomové práce se zaměřuji na zvolenou metodologii. Vzhledem ke zvolenému tématu jsem realizovala kvalitativní typ výzkumu, v rámci něhož jsem se snažila vstoupit do hloubky dané problematiky.

Podle Švaříčka a Šed'ové (2014) je kvalitativní přístup proces zkoumání jevů a problémů v autentickém prostředí, s cílem dosáhnout komplexního obrazu těchto jevů. Kvalitativní přístup je založený na hloubkových datech a osobitém vztahu mezi výzkumníkem a účastníkem výzkumu. „*Hlavním rysem kvalitativního výzkumu je dlouhodobost, intenzivnost a podrobný zápis*“ (Gavora, 2010, s. 181).

Tento typ výzkumu prokazuje vysokou validitu. Mnohá zkreslení se minimalizují zejména tím, že data procházejí menším počtem transformací. Navíc díky tomu, že toto zkoumání má hloubkový charakter, zvyšuje se šance na porozumění zkoumaného fenoménu. Můžeme však narazit na nízkou reliabilitu, neboť interpretace vycházejí od konkrétního výzkumníka, jsou jím ovlivněny. Kdyby totéž zkoumal jiný výzkumník, došel by možná k odlišným závěrům (Olecká & Ivanová, 2010).

Ke zlepšení reliability i validity se využívá triangulace. Ta může být definována jako: „*Způsob potvrzení kvalitativního přístupu, který umožňuje, aby výzkumník dosáhl maximální jistoty závěrů kvalitativního výzkumu*“ (Švaříček & Šed'ová, 2014, s. 202). V kvalitativních studiích se obvykle používá několik zdrojů dat. Švaříček (2014) doplňuje, že tato strategie má za cíl získat komplexnější porozumění fenoménu. Její význam při zvyšování kvality dat spočívá v myšlence, že sběr informací pomocí více zdrojů lépe osvětlí různé stránky situace a zkušenosti, aby bylo možné zobrazit jejich komplexitu. Hendl (2016) popisuje tři typy triangulace: datovou, kdy pracujeme s více datovými soubory, více případy, metodologickou, kdy pro analýzu a interpretaci dat využíváme různých metod a výzkumnickou, kdy šetření provádí více výzkumníků. Ve svém výzkumu jsem zvolila metodologickou triangulaci – tedy využití třech metod sběru dat – polostrukturované psaní žákovských názorů, žákovské tematické kreslení obrázků a rozhovor s žáky.

4.1 Hlavní záměr výzkumu

Hlavním záměrem výzkumu je posoudit, jak žáci pátých tříd vnímají pojetí kvality života dětí a do jakých oblastí ji promítají.

4.2 Cíle výzkumu

Hlavním cílem mého výzkumu je zjistit, jakým způsobem budou žáci pátých tříd venkovských škol chápat a vysvětlovat kvalitu života dětí a s jakými oblastmi života ji budou spojovat.

Dílčí výzkumné cíle:

- Zjistit, co si žáci pátých tříd představují pod pojmem kvalita života dětí.
- Zjistit, jaké jsou podle žáků pátých tříd charakteristiky špatného, normálního a výborného života.
- Odhalit, jaká specifika se objevují v žákovských názorech na kvalitu života dětí.

4.3 Otázky výzkumu

V souvislosti s hlavními i dílčími cíli jsou stanoveny tři výzkumné otázky, které by mohly pomoci k jejich naplnění:

- Jaké různé charakteristiky si žáci pátých tříd představují pod pojmem kvalita života dětí?
- Jak žáci nejčastěji popisují špatný, normální a výborný život?
- Jaká specifika se vyskytují v žákovských názorech na kvalitu života dětí?

4.4 Výzkumný vzorek

Výzkumu se zúčastnilo 25 žáků 1. stupně základních škol ve věku 10 – 11 let, přesněji se jednalo o 3 chlapce a 8 dívek ve věku 10 let a 7 chlapců a 7 dívek ve věku 11 let. Žáci navštěvují vesnické základní školy. Obě dvě školy se nachází ve Zlínském kraji, první ze škol leží v okrese Kroměříž, druhá, malotřídní škola v okrese Uherské Hradiště.

Tabulka 1 Popis výzkumného souboru

Věk	10		11		Žáků celkem
	CH	D	CH	D	
Pohlaví					
Počet	3	8	7	7	25

4.5 Metody sběru dat

Metody sběru dat mohou být definovány, jako: „*Specifické postupy poznávání určitých jevů, které badatel užívá s cílem rozkrýt a reprezentovat to, jak lidé interpretují a vytvářejí realitu*“ (Švaříček, R. & Šed'ová, K., 2014, s. 142). V mé diplomové práci jsem využila kvalitativní výzkum s důrazem na tři hlavní kvalitativní výzkumné metody.

4.5.1 Metoda polostrukturovaného psaní názorů žáků

Polostrukturované psaní názorů žáků je metoda, která vznikla v rámci výzkumného projektu s názvem „Kvalita života dětí a dospívajících“ pod vedením prof. J. Mareše (2007). Jedná se o neobvyklý druh dotazníku, který se zabývá náměty ke zjišťování významu obsahu pojmu kvalita života dětí z pohledu žáků v primární edukaci.

Dotazník pro polostrukturované psaní žákovských názorů je ve formátu A4 a skládá se ze tří úkolů, na které mají žáci pátých tříd anonymně odpovědět:

Úkol č. 1: Když uvidíš někde v časopise titulek „Kvalita života u dětí“, co všechno si pod tímto označením představíš ty sám, když se trochu zamyslíš?

Úkol č. 2: Jak bys vyložil mladšímu kamarádovi titulek Kvalita života u dětí, aby tomu opravdu porozuměl?

Úkol č. 3: Máme připravenou jednu tabulku, kterou je třeba doplnit. Představ si v duchu své spolužáky, kamarády, známé děti a dopiš do tabulky tři příklady. Nechceme žádná jména, jen vystižení zvláštností jejich života. Popis toho, proč si myslíš, že mají špatný, průměrný, nebo výborný život. Pod tímto textem byla v levém sloupci doplňující instrukce a do pravého volného místa měli žáci psát své odpovědi. U špatného života byla instrukce: „asi má špatný život, jeho kvalita života není podle mě moc dobrá; je na tom hůř než většina dětí, které znám“. U normálního života byla instrukce: „asi má takový normální život, jeho kvalita je podle mě průměrná“. U výborného života byla instrukce: „asi má výborný život, jeho kvalita je podle mě lepší, než u většiny dětí, které znám“.

4.5.2 Metoda žákovského tematického kreslení obrázků

Kresba je jednou z nejtypičtějších činností dětí v předškolním a mladším školním věku. Dětem otevírá širokou bránu představivosti a mohou skrze ni zobrazit cokoli, co je jen napadne. Děti však zobrazují nejčastěji to, co je právě zajímá, co mají rádi nebo co je trápí. Proto se neříká nadarmo, že „kresba je bránou srdce“ (Davidová, 2008). Metoda

tematického kreslení obrázků může nést výpověď o dětské individualitě, postojích k rodině, škole i sobě samému. Kresba nám rovněž zobrazuje úroveň dětského uvažování. Ukazuje nám skutečnost tak, jak ji dítě chápe (Vágnerová, 2012).

Jako druhou metodu sběru dat jsem se rozhodla použít žákovské tematické kreslení obrázků. Žáci dostali za úkol nakreslit rozdíly mezi třemi pojmy: špatný, normální a výborný život. Žákům byly rozdány výkresy o formátu A4, který si rozdělili na tři části: do horní části žáci kreslili své pojetí o špatné kvalitě života dětí, do střední části vlastní pojetí o normální kvalitě života dětí a do spodní části své pojetí o výborné kvalitě života dětí.

4.5.3 Metoda rozhovoru s žáky

„Rozhovor je nejčastěji používanou metodou sběru dat v kvalitativním výzkumu“ (Švaříček & Šed'ová, 2014, s. 159). Rozhovor vyžaduje citlivost, koncentraci a interpersonální porozumění. Je důležité věnovat se začátku a konci rozhovoru. Na začátku je nutné prolomit případné psychické bariéry a zajistit souhlas se záznamem. Naopak na konci rozhovoru nebo při loučení je vysoká pravděpodobnost získání důležitých informací. Tazatel by měl dotazovanému nabídnout možnost dodatečného kontaktu, kdyby chtěl doplnit ještě nějaké další informace (Hendl, 2016).

Třetí výzkumnou metodou byl tudíž rozhovor, jehož obsahem byly již nakreslené žákovské obrázky z druhé fáze výzkumu.

4.6 Metody zpracování výsledků výzkumu

Pro zpracování získaných dat výzkumu jsem zvolila **obsahovou analýzu žákovských produktů**.

Hendl (2016) uvádí, že při kvantitativní analýze jde o systematické, nenumerné organizování dat, které má za cíl odhalit témata, pravidelnosti, kvality a vztahy. Pojem nenumerný se týká jak daných dat, tak práce s nimi.

Obsahová analýza slouží k analýze jakýchkoliv produktů lidské činnosti s cílem objasnit jejich význam, identifikovat jejich zvláštnosti a případně určit jejich strukturu (Miovský, 2006, s. 238). „*Obsahová analýza je vhodným výzkumným nástrojem na ověřování (validizaci) zjištění uskutečněných pomocí jiných výzkumných metod*“ (Gavora, 2010, s. 142).

Jako metodu rozboru získaných dat jsem zvolila **otevřené kódování**. Prostřednictvím analýzy otevřeným kódováním, se poprvé detailněji prochází nasbíranými daty. Otevřené kódování odhaluje v přepsaných rozhovorech určitá témata, která jsou nejdříve na nízké úrovni abstrakce. Kódováním jednotlivých výpovědí je text rozbit na jednotky a těmto jednotkám jsou přiděleny kódy. Kód reprezentuje nějaké klíčové téma či jev. Jednotlivé kódy vzniklé v otevřeném kódování jsou pak seskupovány dle podobnosti nebo jiné vnitřní souvislosti do nadřazených kategorií (Hendl, 2016).

4.7 Popis postupu při zpracování výzkumu

Postup výzkumu proběhl ve třech částech:

4.7.1 1. část výzkumu

Mezi první metodu, která byla použita při zjišťování kvality života žáků, je polostrukturované psaní názorů. Žáci mladšího školního věku, navštěvující pátou třídu základní školy, měli za úkol vyplnit dotazníkový arch, který se týkal jejich představ, myšlenek a názorů o kvalitě života dětí. Dotazník se skládal ze tří úkolů. Ty byly uvedeny na jedné straně A4, kde bylo zadání i prostor pro odpovědi. Rozdala jsem celkem 25 dotazníků jak chlapcům, tak i dívkám. Toto polostrukturované psaní žákovských názorů jsem posléze analyzovala.

4.7.2 2. část výzkumu

Další zvolenou metodou bylo žákovské tematické kreslení obrázků. Žákům jsem rozdala papír velikosti A4, který si rozdělili na tři části. V horní části zaznamenávali pojetí špatného života dětí, uprostřed pojetí normálního života dětí a spodní část představovala místo pro jejich pojetí výborné kvality života dětí. Opět obrázky nakreslilo 25 žáků navštěvující pátou třídu. I tyto obrázky prošly obsahovou analýzou.

4.7.3 3. část výzkumu

Jelikož u některých žákovských kreseb jsem nevěděla, co dané prvky označují, rozhodla jsem se využít rozhovoru k nakresleným obrázkům. Tato třetí výzkumná metoda mi tak umožnila hlouběji porozumět jejich kresebným vyjádřením. I tuto výzkumnou metodu absolvovalo 25 žáků pátých tříd.

5 VÝSLEDKY VÝZKUMU

5.1 Analýza a výsledky první části výzkumu

Analýza polostrukturovaného psaní žákovských názorů

Záznamový arch měl jednotné zadání a vyplňování probíhalo anonymně. Žákům pátých tříd jsem před vyplňováním vysvětlila, proč jim záznamové archy rozdávám a pokud nastala v průběhu vyplňování nějaká otázka, ráda jsem na ni odpověděla. Také jsem žáky požádala o to, aby psali veškeré své myšlenky či nápady a aby vyplňovali jednotlivé úkoly podle pravdy.

Po rozdání záznamových archů jsem si všimla, že jsou děti mírně rozpačité a zmatené. Řekla jsem jim proto, aby si otázky přečetli vícekrát a pořádně se nad nimi zamysleli. Zejména první a druhý úkol žákům dělal problémy. S třetím úkolem si poradili mnohem lépe.

Vyplněné polostrukturované psaní názorů žáků jsem si nejprve několikrát přečetla, poté jsem přešla k prepisování názorů žáků k jednotlivým úkolům. Dále jsem z dílčích odpovědí, pomocí otevřeného kódování, vytvořila kódy. Současně s vytvářením kódů byla prováděna kategorizace, tedy rozčlenění kódů popisujících stejný jev do kategorií. Vždy na konci úkolu byla vytvořena tabulka s danými kategoriemi, k nim patřičnými kódy a taktéž počet kódů, které charakterizují danou kategorii.

Odpovědi žáků k první otázce: Když uvidíš někde v časopise titulek „Kvalita života u dětí“, co všechno si pod tímto označením představíš ty sám, když se trochu zamyslíš?

Odpovědi žáků na první úkol a jejich kódování:

1. Že má člověk rodiče, dům. – **má rodiče, dům**
2. Aby děti nebyly týrané, člověk musí dostatečně jíst a pít. – **týrání, výživa**
3. Že je dítě spokojené. – **spokojenost**
4. Jaké mají kvalitní věci. – **kvalitní věci**
5. Jak se o děti starají v dětských domovech. – **život v dětském domově**
6. Popis dětí, jaký mají život. Jestli bydlí v chudém nebo bohatém domě. – **chudoba, bohatství**

7. Jak mají kvalitní život, jestli jsou šťastní nebo smutní. – **radost, smutek**
8. Žijí v Africe, mají málo vody a jídla. – **život v Africe, chudoba**
9. Být zdraví. - **zdraví**
10. Kvalitní oblečení, dobré chování. - **oblečení, dobré chování**
11. Učit se, nedělat blbosti. – **učit se**
12. Když jsou děti zdravé, mají dům a hodné rodiče. – **zdraví, dům, hodní rodiče**
13. První, co mě napadlo, je slovo dítě a potom 100%. Mohly by to být různé otázky na děti. - **nepochopení zadání**
14. Hodné a chytré děti. – **být hodný, být chytrý**
15. Jak jsou děti starostlivé a jak se chovají. – **být starostlivý, jak se chovají**
16. Jaký má život a jak se vyvíjí. - **nevypovídající kategorie**
17. Jak žijí nějaké děti. – **nevypovídající kód**
18. Bude mít spoustu lásky, plyšáků, pravé kamarády. – **hodně lásky, plyšové hračky, praví kamarádi**
19. Že některé děti jsou postižené nějakou nemocí. – **handicap, nemoc**
20. Jak se mají děti třeba v Africe. Nebo jestli mají dost jídla a pití. - **život v Africe, výživa**
21. Že jsou zdraví. – **zdraví**
22. Aby měly děti co jíst a aby se o ně rodiče dobře starali. – **výživa, starost rodičů**
23. Mě napadne život, jaký mám já. - **nepochopení zadání**
24. Představím si, jak dítě žije, jaké má hračky, jídlo, oblečení. – **hračky, výživa, oblečení**
25. Jak se kdo má v životě. - **nevypovídající kód**

Tvoření kategorií pro první úkol:

Duševní oblast – Zahrnuje kódy: spokojenost, radost, smutek, hodně lásky

Materiální zabezpečení – Zahrnuje kódy: kvalitní věci, oblečení, bohatství, chudoba, plyšové hračky, hračky

Oblast biosomatického zdraví – Zahrnuje kódy: zdraví, nemoc, výživa, handicap

Rodina - Zahrnuje kódy: má rodiče, hodní rodiče, starost rodičů, týrání

Prostředí, ve kterém dítě žije – Zahrnuje kódy: život v dětském domově, život v Africe, dům

Vzdělání – Zahrnuje kód: učit se

Chování - Zahrnuje kódy: dobré chování, být hodný, jak se chovají

Vlastnosti – Zahrnuje kódy: být chytrý, být starostlivý

Přátelství - Zahrnuje kód: praví kamarádi

Tabulka 2 Výsledky analýzy polostrukturovaných psaní žákovských názorů úkol č. 1

Pořadí kategorií	Kategorie	Kódy	Počet kódů
1.	Oblast biosomatického zdraví	Výživa (4x), zdraví (3x), nemoc, handicap	9
2.	Materiální zabezpečení	Chudoba (2x), oblečení (2x), bohatství, kvalitní věci, hračky, plyšové hračky	8
3.	Prostředí, ve kterém dítě žije	Život v Africe (2x), dům (2x) život v dětském domově	5
4.	Duševní oblast	Radost, spokojenost, smutek, hodně lásky	4
4.	Rodina	Má rodiče, hodní rodiče, starost rodičů, týrání	4
5.	Chování	Dobré chování, být hodný, jak se chovají	3
6.	Vlastnosti	Být chytrý, být starostlivý	2
7.	Vzdělání	Učit se	1
7.	Přátelství	Praví kamarádi	1

Z uvedených odpovědí plyne, že žáci pátých ročníků si pod pojmem kvalita života u dětí nejčastěji představí **oblast biosomatického zdraví**, přesněji výživu, zdraví, nemoc či handicap. Druhé místo obsadilo **materiální zabezpečení**, na třetím místě je **prostředí, ve kterém dítě žije**. Čtvrté místa obsadily kategorie **duševní oblast** a **rodina**. Tři kódy má kategorie **chování**, dva přísluší kategorii **vlastností**. Jedna výpověď se týkala kategorií **vzdělání** a **přátelství**.

Odpovědi žáků k druhé otázce: Jak bys vyložil mladšímu kamarádovi titulek Kvalita života u dětí, aby tomu opravdu porozuměl?

Odpovědi žáků na druhý úkol a jejich kódování:

1. Jaký mají život, dobrý, normální, špatný. - **nevypovídající kód**
2. Že musí často pít a dostatečně jíst. - **výživa**
3. Že je dítě spokojené a šťastné. – **spokojenost, radost**
4. Snažila bych se mu to stručně vysvětlit, aby to chápal. - **nepochopení zadání**
5. Vyložila bych mu to tak, že když je dítě v dětském domově, tak jak se o něj starají. – **život v dětském domově**
6. Že to popisuje ty děti, jak žijí. Jaké podmínky mají. – **podmínky**
7. Jakou kvalitu má jeho život. – **opis zadání**
8. Mají nedostatek vody a málo všeho. – **nedostatek vody, chudoba**
9. Aby byl zdravý, aby měl kamarády. – **zdraví, kamarádi**
10. Vysvětlila bych mu to. – **nepochopení zadání**
11. Má dobrý život, protože je bohatý, život si užívá. – **bohatství**
12. Že když má kvalitní život, tak je šťastné a má rodiče. – **radost, má rodiče**
13. Jak se ti líbí tvůj život? - **nepochopení zadání**
14. Jsou to chytré a hodné děti. – **být chytrý, být hodný**
15. Jak se děti chovají. – **jak se chovají**
16. Že vlastně ty děti měly těžký život. A že jejich rodiče od sebe odešli a oni neměli třeba mamku nebo tatku. – **rozvod rodičů, nepřítomnost jednoho z rodičů**

17. Vysvětlila bych mu, jak se žije. - **nepochopení zadání**
18. Prostě máš odpovědět na různé otázky k životu. - **nepochopení zadání**
19. Že je to nemocné dítě, které umře dřív, než ostatní děti. – **nemoc, předčasná smrt**
20. Je to o kvalitě života u dětí. - **opis zadání**
21. Jsme mladí a můžeme si hrát. - **bezstarostnost**
22. Aby ti nechyběly základní věci. – **mít základní věci**
23. Znamená to, jaký mají děti život, dobrý nebo špatný. - **nevypovídající kód**
24. Jestli má dobrý nebo špatný život. - **nevypovídající kód**
25. Že někdo se vůbec nemá doma dobře. – **nemít se dobře**

Tvoření kategorií pro druhý úkol:

Duševní oblast – Zahrnuje kódy: radost, spokojenost, bezstarostnost, nemít se dobře

Materiální zabezpečení – Zahrnuje kódy: bohatství, chudoba, mít základní věci

Oblast biosomatického zdraví – Zahrnuje kódy: zdraví, nemoc, výživa, nedostatek vody, předčasná smrt

Přátelství - Zahrnuje kód: kamarádi

Prostředí, ve kterém dítě žije - Zahrnuje kódy: život v dětském domově, podmínky

Rodina - Zahrnuje kódy: má rodiče, rozvod rodičů, nepřítomnost jednoho z rodičů

Vlastnosti – Zahrnuje kód: být chytrý

Chování – Zahrnuje kódy: být hodný, jak se chovají

Tabulka 3 Výsledky analýzy polostrukturovaných psaní žákovských názorů úkol č. 2

Pořadí kategorií	Kategorie	Kódy	Počet kódů
1.	Oblast biosomatického zdraví	Zdraví, nemoc, výživa, nedostatek vody, předčasná smrt	5
1.	Duševní oblast	Radost (2x), spokojenost,	5

		bezstarostnost, nemít se dobře	
2.	Materiální zabezpečení	Bohatství, chudoba, mít základní věci	3
2.	Rodina	Má rodiče, rozvod rodičů, nepřítomnost jednoho z rodičů	3
3.	Prostředí, ve kterém dítě žije	Život v dětském domově, podmínky	2
3.	Chování	Být hodný, jak se chovají	2
4.	Přátelství	Kamarádi	1
4.	Vlastnosti	Být chytrý	1

Z odpovědí ke druhému úkolu můžeme vyčíst, že žáci pátých ročníků by kvalitu života vysvětlovali kamarádovi tak, že by ji v největším množství výroků spojili s **oblastí biosomatického zdraví**, se kterou spojili výroky zdraví, nemoc, výživa, nedostatek vody, předčasná smrt a **oblastí duševní**, tu zase vázali na odpovědi radost, spokojenost, bezstarostnost, nemít se dobře. Na druhém místě se umístila **oblast materiálního zabezpečení a rodina**. Třetí místo obsadily kategorie **prostředí, ve kterém dítě žije a chování**. Jeden výrok byl spojen s kategoriemi **přátelství a vlastností**. Bohužel, tento úkol byl zřejmě pro některé žáky velmi obtížný, v odpovědích jsem mohla zaznamenat nepochopení zadání či jeho opis.

Odpovědi žáků k třetí otázce: Máme připravenou jednu tabulku, kterou je třeba doplnit. Představ si v duchu své spolužáky, kamarády, známé děti a dopiš do tabulky tři příklady. Nechceme od tebe žádná jména, jen vystižení zvláštností jejich života. Popis toho, proč si myslíš, že mají špatný, normální nebo výborný život.

Odpovědi žáků na třetí úkol a jejich kódování:

Jak žáci popisují **špatný život**?

1. Bydlí v pronájmu, nemá rodinu, kamarády, je nemocný. – **pronájem, nemá rodinu, nemá kamarády, nemoc**
2. Nemá kde bydlet, nemá rodinu. – **bezdomovectví, nemá rodinu**
3. Nemá kamarády, nemá domov, je hrozně nemocný, nikdo mu nechce pomoci. – **nemá kamarády, bezdomovectví, nemoc, bezmocnost**
4. Žije až v moc velkém přepychu, za špatné známky je potrestán tím, že nemůže jíst. – **přepych, špatné známky, trest**
5. Žije s rodiči, kteří na něj křičí. Nikdo ho nemá rád. – **zlí rodiče, absence lásky**
6. Má problémy ve škole, rodiče se o něj nezajímají, nejde mu žádný předmět ve škole. – **problémy ve škole, nezájem rodičů, neúspěch v předmětech ve škole**
7. Nemá kamarády, zažívá šikanu, šikanují ho i po internetu, umřeli mu rodiče, bydlí v dětském domově, nemá hračky ani domácího mazlíčka. – **nemá kamarády, šikana, kyberšikana, smrt rodičů, život v dětském domově, nemá hračky, nemá domácího mazlíčka**
8. Umřel mu tatínek. – **smrt rodiče**
9. Není zdravý, nemá rodinu ani kamarády. – **není zdravý, nemá rodinu, nemá kamarády**
10. Je adoptovaný, bydlí ve starém domě, nemá kamarády, je postižený. – **adopce, starý dům, nemá kamarády, handicap**
11. Umřel mu taťka. - **smrt rodiče**
12. Nemá rodiče, chodí do domova dětí. Nebo že je moc nemocné = má nemoc co zdědil. Nebo nemá dům = děti se mu smějí. – **nemá rodiče, život v dětském domově, zděděná nemoc, nemá dům, šikana**
13. Myslím si, že má problém v rodině a nemá kamarády. Potom je z toho smutný/á a má depky. Proto má špatné známky. – **problémy v rodině, nemá kamarády, smutek, deprese, špatné známky**
14. Neposlouchal rodiče a neučil se. – **neposlouchá rodiče, neučí se**
15. Jeho rodiče se o něj nestarají. Dělalí si z dítěte sluhu. Může dojídat jen zbytky a to dítě by si myslelo, že už i v dětském domově je to lepší. – **nezájem rodičů, dojídá zbytky**

16. Že se jeho rodiče rozvedli a on je třeba bez táty a je mu smutno a neviděl ho 10 let. – **rozvod rodičů, smutek, nepřítomnost jednoho z rodičů**
17. Já si myslím, že má špatný život kvůli tomu, že má zlé rodiče a že je furt bijí a potom je vyhodí. – **zlí rodiče, týrání**
18. Nebydlí v luxusních domech, nemá moc jídla, žije v chudobě. – **nemá luxusní dům, nemá jídlo, chudoba**
19. Je to nemocné dítě, snadno onemocní a ta rodina nemá moc peněz. – **nemoc, nemá peníze**
20. Nejspíše má nějaké zdravotní problémy, možná za to může problém socializovat se (najít si kamarády) a to může způsobit stres. – **zdravotní problémy, problém najít si kamarády, stres**
21. Nemá rodinu a je nemocný. – **nemá rodinu, nemoc**
22. Někdy se rodiče o dítě nestarají a dítě je nešťastné. – **nezájem rodičů, smutek**
23. Má ho špatný, protože ho šikanují, nemá rodiče, a když ano, jsou na něho velmi zlí. Za mě tyhle děti hodně spoléhají na kamarády. – **šikana, nemá rodiče, zlí rodiče, opora v kamarádech**
24. Protože mají málo peněz, nemá mobil, má málo jídla, staré oblečení. – **málo peněz, nemá mobil, málo jídla, staré oblečení**
25. Rodiče nemají peníze a dítě nemá hračky a nedostává často najíst. – **nemá peníze, nemá hračky, nedostává najíst**

Tvoření kategorií pro **špatnou kvalitu života**:

Duševní oblast – Zahrnuje kódy: absence lásky, smutek, bezmocnost, deprese, stres

Materiální zabezpečení – Zahrnuje kódy: chudoba, přepych, nemá peníze, málo peněz, nemá domácího mazlíčka, nemá hračky, nemá mobil, staré oblečení

Oblast biosomatického zdraví – Zahrnuje kódy: není zdraví, nemoc, zdravotní problémy, zděděná nemoc, handicap, nemá jídlo, málo jídla, dojídá zbytky, nedostává najíst

Rodina - Zahrnuje kódy: nemá rodinu, nemá rodiče, zlí rodiče, nezájem rodičů, smrt rodičů, smrt rodiče, problémy v rodině, neposlouchá rodiče, rozvod rodičů, nepřítomnost jednoho z rodičů, adopce, trest, týrání

Vzdělání - Zahrnuje kódy: špatné známky, problémy ve škole, neúspěch v předmětech ve škole, neučí se

Přátelství - Zahrnuje kódy: nemá kamarády, problém najít si kamarády, šikana, kyberšikana, opora v kamarádech

Prostředí, ve kterém dítě žije - Zahrnuje kódy: život v dětském domově, pronájem, nemá dům, nemá luxusní dům, starý dům, bezdomovectví

Tabulka 4 Výsledky analýzy polostrukturovaných psaní žákovských názorů úkol č. 3 (špatná kvalita života)

Pořadí kategorií	Kategorie	Kódy	Počet kódů
1.	Rodina	Nemá rodinu (4x), smrt rodičů/rodiče (3x), zlí rodiče (3x), nezájem rodičů (3x), nemá rodiče (2x), problémy v rodině, neposlouchá rodiče, rozvod rodičů, nepřítomnost jednoho z rodičů, adopce, trest, týrání	22
2.	Přátelství	Nemá kamarády (6x), šikana (3x), kyberšikana, problém najít si kamarády, opora v kamarádech	12
3.	Oblast biosomatického zdraví	Nemoc (3x), zdraví, zdravotní problémy, zděděná nemoc, handicap, nemá jídlo, málo jídla, dojídá zbytky, nedostává najíst	11
4.	Materiální zabezpečení	Nemá peníze (2x), nemá hračky (2x), málo peněz, chudoba, přepych, nemá	10

		domácího mazlíčka, nemá mobil, staré oblečení	
5.	Prostředí, ve kterém dítě žije	Život v dětském domově (2x), bezdomovectví (2x), pronájem, nemá dům, nemá luxusní dům, starý dům	8
6.	Duševní oblast	Smutek (3x), absence lásky, bezmocnost, deprese, stres	7
7.	Vzdělání	Špatné známky (2x), problémy ve škole, neúspěch v předmětech ve škole, neučí se	5

Z tabulky můžeme vyčíst, že když si žáci pátých tříd představí špatný život, vybaví se jim na prvním místě kvality spojené s **rodinou**. Pro žáky je projevem špatného života dětí, když dítě nemá rodinu či rodiče, když rodiče zemřeli nebo když jsou rodiče zlí, nemají zájem o dítě, jsou problémy v rodině, dítě neposlouchá rodiče, když se rodiče rozvedli nebo když jeden z rodičů v rodině chybí. Taktéž se do oblasti rodiny promítly výroky související s adopcí, týráním a používáním trestů. Na druhém místě se dětem při představě špatného života vybaví kvality spojené s **přátelstvím**. Velmi překvapivým momentem je fakt, že jedna žákyně uvedla příklad špatné kvality života spojený s kyberšikanou. Třetí místo obsadila **oblast biosomatického zdraví**. Na čtvrtém místě je kategorie **materiálního zabezpečení**. I zde mě udivilo, že jedna z žákyň si spojila špatný život s přepychem. Další výroky se týkaly **prostředí, ve kterém dítě žije, oblasti duševní a vzdělávání**.

Jak žáci popisují **normální život**?

1. Má rodinu, kamarády, je zdravý, bydlí v domě. – **má rodinu, má kamarády, zdraví, dům**
2. Má rodinu a kamarády. – **má rodinu, má kamarády**

3. Má rodinu, má docela dost kamarádů, žije v domě, žije se jí dobře, je chytrá. – **má rodinu, má kamarády, dům, je chytrý**
4. Žije v domě, za špatné známky dostává mírný trest, má hodně kamarádů. – **dům, špatné známky, dostává mírný trest, má hodně kamarádů**
5. Má kamarády, rodinu a domov. – **má kamarády, má rodinu, má domov**
6. Má docela hodně kamarádů, nemá žádné problémy, má dobrou rodinu. – **má hodně kamarádů, nemá problémy, má dobrou rodinu**
7. Má rodiče, kamarády, bydlí v malém domě nebo bytě, má jedno zvíře, má pěkný pokojíček a v něm pár hraček. – **má rodiče, má kamarády, malý dům, domácí mazlíček, pěkný pokoj, hračky**
8. Má spoustu kamarádů a hraje hokej. – **má spoustu kamarádů, koníček**
9. Žije v domě, je zdravý. – **dům, zdraví**
10. Je docela hodná, chytrá, kamarádká, usměvavá. – **je hodný, je kamarádský, je chytrý, radost**
11. Bydlí v domě, má rodinu a rodiče. – **dům, má rodiče**
12. Zažil spoustu zážitků a má normální dům. – **zážitky, normální dům**
13. Podle mě má dobrou rodinu a kamarády. – **má dobrou rodinu, má kamarády**
14. Poslouchá i neposlouchá, učí se i neučí. – **poslouchá rodiče, neposlouchá rodiče, učí se, neučí se**
15. Dítě se nemá ani dobře, ani nejlíp, ani nejhůř. Má vše, co potřebuje. Hodné rodiče, jídlo, hračky. Ale nemusí mít hned něco, co mají ostatní děti. – **má hodné rodiče, má jídlo, hračky**
16. Že se jeho rodiče někdy hádají, ale mají ho rádi. – **občasné hádky rodičů, láska rodičů**
17. Má rodiče tak akorát. – **má rodiče**
18. Má dobrý život, má skoro všechno, co chce. – **má skoro vše, co chce**
19. Je to dítě normální a rodina má dostatek peněz. – **dostatek peněz**

20. Má určitě hodně kamarádů, ale jen jeden je nejlepší. A zdravotní problémy jistě nejsou na místě. – **má hodně kamarádů, má jednoho nejlepšího kamaráda, nemá zdravotní problémy**
21. Má rodinu a není nemocný. – **má rodinu, není nemocný**
22. Má všechno, co potřebuje, ale nežije v přepychu. – **má všechno, nežije v přepychu**
23. Třeba může mít hodnou rodinu, ale jsou třeba chudší. Zvláštnost je to, že se moc nehádají. – **má hodnou rodinu, jsou chudší, rodina se nehádá**
24. Má hračky, elektroniku, dobré jídlo, pěkné boty a oblečení. – **hračky, elektronika, má dobré jídlo, boty, oblečení**
25. Rodiče mají peníze a dítě dostává pravidelně najít a má hračky. – **má peníze, pravidelné jídlo, hračky**

Tvoření kategorií pro **normální kvalitu života**:

Duševní oblast – Zahrnuje kódy: nemá problémy, radost

Materiální zabezpečení – Zahrnuje kódy: domácí mazlíček, hračky, elektronika, boty, oblečení, má peníze, dostatek peněz, má všechno, nežije v přepychu, jsou chudší

Oblast biosomatického zdraví – Zahrnuje kódy: zdraví, nemá zdravotní problémy, není nemocný, má jídlo, dobré jídlo, pravidelné jídlo

Rodina - Zahrnuje kódy: má rodinu, má rodiče, má hodné rodiče, má hodnou rodinu, má dobrou rodinu, dostává mírný trest, poslouchá rodiče, neposlouchá rodiče, občasné hádky rodičů, rodina se nehádá, láska rodičů

Vzdělání - Zahrnuje kódy: špatné známky, učí se, neučí se

Přátelství - Zahrnuje kódy: má kamarády, má hodně kamarádů, má spoustu kamarádů, má jednoho nejlepšího kamaráda

Prostředí, ve kterém dítě žije - Zahrnuje kódy: dům, normální dům, domov, pěkný pokoj

Vlastnosti – Zahrnuje kód: je chytrý

Chování – Zahrnuje kódy: je hodný, je kamarádký

Volný čas - Zahrnuje kódy: koníček, zážitky

Tabulka 5 Výsledky analýzy polostrukturovaných psaní žákovských názorů úkol č. 3
(normální kvalita života)

Pořadí kategorií	Kategorie	Kódy	Počet kódů
1.	Rodina	Má rodinu (5x), má rodiče (3x), má dobrou rodinu (2x), má hodnou rodinu, má hodné rodiče, dostává mírný trest, poslouchá rodiče, neposlouchá rodiče, občasné hádky rodičů, rodina se nehádá, láska rodičů	18
2.	Materiální zabezpečení	Hračky (4x), má všechno (2x), domácí mazlíček, má peníze, dostatek peněz, elektronika, boty, oblečení, nežije v přepychu, jsou chudší	14
3.	Přátelství	Má kamarády (6x), má hodně kamarádů (3x), má spoustu kamarádů, má jednoho nejlepšího kamaráda	11
4.	Prostředí, ve kterém dítě žije	Dům (5x), malý dům, normální dům, má domov, pěkný pokoj	9
5.	Oblast biosomatického zdraví	Zdraví, nemá zdravotní problémy, není nemocný, má jídlo, dobré jídlo, pravidelné jídlo	6

6.	Vzdělání	Špatné známky, učí se, neučí se	3
7.	Chování	Je hodný, je kamarádský	2
7.	Duševní oblast	Nemá problémy, radost	2
7.	Volný čas	Koníček, zážitky	2
8.	Vlastnosti	Je chytrý	1

Pod charakteristikou normálního života si nejvíce žáků páté třídy představí kategorii **rodiny**. Ta se objevuje ve výrocích dítě má rodinu, má rodiče, má dobrou rodinu, má hodnou rodinu, má hodné rodiče, dostává mírný trest, poslouchá rodiče, neposlouchá rodiče, občasné hádky rodičů, rodina se nehádá či láska rodičů. Na druhém místě se umístilo **materiální zabezpečení**, třetí místo obsadila kategorie **přátelství**. Další důležité hodnoty v kvalitě života žáků se promítají do kategorií **prostředí, ve kterém dítě žije, oblasti biosomatického zdraví, vzdělání, chování, duševní oblasti, volného času a vlastností**.

Jak žáci popisují **výborný život**?

1. Bydlí ve vile, má hodně kamarádů a rodinu. – **vila, má hodně kamarádů, má rodinu**
2. Jeho rodiče jsou slavní a bohatí. – **slavní rodiče, bohatství**
3. Má rodinu, má hodně a hodně kamarádů, žije v pěkném domě, žije se jí výborně, je chytrá. – **má rodinu, má hodně kamarádů, pěkný dům, je chytrý**
4. Žije v malém domě, za špatné známky nedostává tresty, ale musí se to doučit. Má hodně nejlepších kamarádů. Je zdravý. – **malý dům, špatné známky, nedostává tresty, učení, má hodně kamarádů, zdraví**
5. Má všechno: zdraví, domov, rodinu, kamarády, vzdělávání, kreativitu, oblíbenost. – **zdraví, domov, má rodinu, má kamarády, chodí do školy, je kreativní, je oblíbený**
6. Má hodně kamarádů, strašně hodnou rodinu. – **má hodně kamarádů, má hodnou rodinu**

7. Má dobré kamarády, hodnou rodinu, bydlí ve velikém domě, má hodně domácích mazlíčků, mají hodně peněz, můžou si koupit cokoli, co chtějí, je rozmazlená. – **má dobré kamarády, má hodnou rodinu, velký dům, domácí mazlíček, peníze, je rozmazlený**
8. Má hodně kamarádů, zvířat. Má bratra. – **má hodně kamarádů, domácí mazlíček, sourozenec**
9. Má kamarády a rodinu. – **má kamarády, má rodinu**
10. Je zlý, ale zároveň trochu hodný, má dost kamarádů, co chce, to hned dostane. Je chytrý. – **je zlý, je hodný, má dost kamarádů, je rozmazlený, je chytrý**
11. Je bohatý a má veliký dům. – **bohatství, velký dům**
12. Má spoustu kamarádů, je šťastný, rodiče s ním tráví spoustu času. Má veliký dům. Jezdí k moři. – **má spoustu kamarádů, radost, strávený čas s rodiči, velký dům, dovolená u moře**
13. Myslím si, že má úžasnou rodinu, skvělé kamarády a krásné známky. A všechno mu jde skvěle. – **má úžasnou rodinu, má skvělé kamarády, krásné známky, je šikovný**
14. Poslouchá rodiče, pomáhá a výborně se učí. – **poslouchá rodiče, pomáhá, výborně se učí**
15. Dítě se má nejlíp, moc nepotřebuje, protože to má. Má skvělý život. – **má všechno**
16. Že má nač si vzpomene. - **má všechno**
17. Má rodiče, které dítě rozmazlují a vše mu kupují a tím pádem se má skvěle. – **rozmazlující rodiče, je rozmazlený**
18. Má všechno, co chce a na co si pomyslí. Nic nepotřebuje. - **má všechno**
19. Je to dítě, které má za rok 1, 2 nemoci a má se lépe, než ostatní. – **je málo nemocný**
20. Určitě má většinou to, co chce a kamarádů hodně. Stres nejspíše nemá a ani zdravotní problémy. - **má všechno, má hodně kamarádů, nemá stres, nemá zdravotní problémy**
21. Je bohatý, není nemocný, má rodinu. – **bohatství, není nemocný, má rodinu**

22. Dítě dostane, co chce, rodiče mu zaplatí drahé kroužky, chodí třeba do malování nebo cvičení, jezdí na luxusní dovolené. Ale není to výchovné a dítě nemusí být šťastné. - **má všechno, drahé kroužky, luxusní dovolená, smutek**
23. Třeba že to dítě je hodné, rodiče jsou na něj hodní a dostává moc dárků, má kamarády. - **je hodný, má hodné rodiče, dostává dárky, má kamarády**
24. Bydlí ve velkém domě s bazénem, má spoustu hraček a značkové věci. - **velký dům, bazén, spoustu hraček, značkové věci**
25. Rodiče mají až moc peněz a dítě dostane, na co si vzpomene a neváží si ničeho. - **bohatství, má všechno, je rozmazlený**

Tvoření kategorií pro **výbornou kvalitu života**:

Duševní oblast - Zahrnuje kódy: radost, smutek, nemá stres

Materiální zabezpečení – Zahrnuje kódy: bohatství, domácí mazlíček, peníze, spoustu hraček, značkové věci, dovolená u moře, luxusní dovolená, dostává dárky, má všechno

Oblast biosomatického zdraví – Zahrnuje kódy: zdraví, není nemocný, je málo nemocný, nemá zdravotní problémy

Rodina - Zahrnuje kódy: má rodinu, má hodnou rodinu, má hodné rodiče, má úžasnou rodinu, strávený čas s rodiči, slavní rodiče, poslouchá rodiče, rozmazlující rodiče, nedostává tresty, sourozenec

Vzdělání - Zahrnuje kódy: špatné známky, krásné známky, výborně se učí, učení, chodí do školy

Přátelství - Zahrnuje kódy: má kamarády, má hodně kamarádů, má dost kamarádů, má spoustu kamarádů, má dobré kamarády, má skvělé kamarády, být oblíbený

Prostředí, ve kterém dítě žije - Zahrnuje kódy: vila, pěkný dům, malý dům, velký dům, domov

Chování – Zahrnuje kódy: je rozmazlený, je zlý, je hodný, pomáhá

Vlastnosti – Zahrnuje kódy: je chytrý, je kreativní, je šikovný

Volný čas - Zahrnuje kód: drahé kroužky

Tabulka 6 Výsledky analýzy polostrukturovaných psaní žákovských názorů úkol č. 3
(výborná kvalita života)

Pořadí kategorií	Kategorie	Kódy	Počet kódů
1.	Materiální zabezpečení	Má všechno (6x), bohatství (4x), domácí mazlíček (2x), peníze, spoustu hraček, značkové věci, bazén, dovolená u moře, luxusní dovolená, dostává dárky	19
2.	Rodina	Má rodinu (5x), má hodnou rodinu (2x), má hodné rodiče, má úžasnou rodinu, strávený čas s rodiči, slavní rodiče, poslouchá rodiče, rozmazlující rodiče, nedostává tresty, sourozenec	15
3.	Přátelství	Má hodně kamarádů (6x), má kamarády (3x), má dost kamarádů, má spoustu kamarádů, má dobré kamarády, má skvělé kamarády, je oblíbený	14
4.	Prostředí, ve kterém dítě žije	Velký dům (4x), dům (2x), vila, pěkný dům, malý dům, domov	10
5.	Chování	Je rozmazlený (4x), je hodný (2x), je zlý, pomáhá	8
6.	Vzdělání	Špatné známky, výborně se učí, učení, chodí do školy	4

6.	Vlastnosti	Je chytrý (2x), je kreativní, je šikovný	4
6.	Oblast biosomatického zdraví	Zdraví, není nemocný, je málo nemocný, nemá zdravotní problémy	4
7.	Duševní oblast	Radost, smutek, nemá stres	3
8.	Volný čas	Drahé kroužky	1

Z tabulky můžeme vyčíst, že když si žáci představí výborný život, vybaví se jim na prvním místě kvality spojené s **materiálním zabezpečením**. Tato kategorie obsahovala žákovské výroky týkající se toho, že dítě má všechno, je bohaté, má domácího mazlíčka, peníze, spoustu hraček, značkové věci, bazén, jezdí na dovolené u moře a dostává dárky. Na druhém místě žáci spojovali kvality výborného života s **rodinou**, na třetím místě s **přátelstvím**. Čtvrté místo obsadila kategorie **prostředí, ve kterém dítě žije**. Mezi další kategorie řadíme **chování, vzdělání, vlastnosti a oblast biosomatického zdraví, duševní oblast a volný čas**.

5.2 Analýza a výsledky druhé a třetí části výzkumu

Analýza obrázků, vztahující se k pojetí kvality života dětí

Po dopsání polostrukturovaného psaní žákovských názorů jsem žákům rozdala papíry formátu A4, které si rozdělili na tři díly. V horní části zaznamenávali pojetí špatného života, uprostřed pojetí normálního života a spodní část představovala místo pro jejich pojetí výborné kvality života. Žáci měli obrázky hotové již za jednu vyučovací hodinu.

I ve druhé části výzkumu jsem využila obsahovou analýzu, pomocí které jsem analyzovala žákovské tematické kresby. Nejprve jsem si všechny obrázky prohlédla a poté jsem z nich vybrala pojmy – tedy kódy, které žáci obrazově ztvárnili. Ty jsem dále opět rozřadila do jednotlivých kategorií. Na konci analýzy každé kvality života jsem i zde uvedla tabulku s kategoriemi, kódy, které k nim náleží a rovněž počet jednotlivých kódů.

Při analýze žákovských tematických obrázků k charakteristice **špatné kvality života dětí**, jsem našla určité aspekty kvality života žáků, z nichž jsem vytvořila tyto kódy a kategorie:

Duševní oblast – Zahrnuje kódy: samota, smutek

Materiální zabezpečení – Zahrnuje kódy: chudoba, staré oblečení, otrhané oblečení, nemá hračky

Rodina – Zahrnuje kódy: život bez rodičů, zlí rodiče, smrt rodiče, tresty

Vzdělání – Zahrnuje kódy: špatné známky, nemožnost chodit do školy, poznámka v žákovské knížce

Přátelství – Zahrnuje kódy: kyberšikana, posměchy kamarádů

Prostředí, ve kterém dítě žije – Zahrnuje kódy: život v dětském domově, život pod mostem, život na ulici, bezdomovectví, dům, škaredý dům

Oblast biosomatického zdraví – Zahrnuje kódy: úraz, živení se odpadky, nemá jídlo

Tabulka 7 Výsledky analýzy obrázků (špatná kvalita života)

Pořadí kategorií	Kategorie	Kódy	Počet kódů
1.	Prostředí, ve kterém dítě žije	Život pod mostem (6x), život na ulici (5x), dům (3x), život v dětském domově (2x), bezdomovectví, škaredý dům	18
2.	Duševní oblast	Smutek (13x), samota (3x)	16
3.	Rodina	Smrt rodiče/ů (3x), zlí rodiče (3x), život bez rodičů, tresty	8
4.	Materiální zabezpečení	Chudoba (2x), staré oblečení, otrhané oblečení, nemá hračky	5

4.	Vzdělání	Špatné známky (3x), nemožnost chodit do školy, poznámka v žákovské knížce	5
5.	Oblast biosomatického zdraví	Živení se odpadky (2x), nemá jídlo, úraz	4
6.	Přátelství	Kyberšikana, posměchy kamarádů	2

V tabulce můžeme vidět, že nejvíce se v žákovských kresbách špatné kvality života objevovaly kódy týkající se **prostředí, ve kterém dítě žije**. Jednalo se o kódy: život pod mostem, život na ulici, dům, život v dětském domově, bezdomovectví či škaredý dům. Druhý největší počet kódů získala kategorie **duševní oblasti**. Třetí nejčastější kresebné významy se týkaly **rodiny**. Následující kategorie jsou **materiální zabezpečení, vzdělání, oblast biosomatického zdraví a přátelství**.

Při analýze žákovských tematických obrázků k charakteristice **normální kvality života dětí**, jsem našla určité aspekty kvality života žáků, z nichž jsem vytvořila tyto kódy a kategorie:

Duševní oblast – Zahrnuje kódy: smutek, radost

Materiální zabezpečení – Zahrnuje kódy: peníze, domácí mazlíček, bazén, kůň, pěkné oblečení, auto, mobil, elektronika

Rodina – Zahrnuje kódy: celá rodina, otec

Vzdělání – Zahrnuje kódy: škola, špatné známky, dobré známky, cesta ze školy

Prostředí, ve kterém dítě žije – Zahrnuje kódy: život u kolotočů, život v lese, dům, panelový dům

Přátelství – Zahrnuje kódy: hodně kamarádů, těšení se na kamarády

Volný čas – Zahrnuje kódy: koníček, hraní si venku

Tabulka 8 Výsledky analýzy obrázků (normální kvalita života)

Pořadí kategorií	Kategorie	Kódy	Počet kódů
1.	Prostředí, ve kterém dítě žije	Dům (17x), panelový dům, život u kolotočů, život v lese	20
2.	Materiální zabezpečení	Domácí mazlíček (4x), peníze, bazén, pěkné oblečení, auto, mobil, elektronika	10
3.	Duševní oblast	Radost (8x), smutek	9
4.	Rodina	Celá rodina (6x), otec	7
4.	Vzdělání	Škola (3x), dobré známky (2x), špatné známky, cesta ze školy	7
5.	Přátelství	Hodně kamarádů, těšení se na kamarády	2
5.	Volný čas	Koníček, hraní si venku	2

Tabulka ukazuje, že v nejhojnějším počtu se v kresbách žáků, týkajících se normální kvality života, vyskytovaly kódy z oblasti **prostředí, ve kterém dítě žije**. Ty se vztahovaly k domu, kde dítě žije, životě u kolotočů a životě v lese. Druhé nejčastější kódy se týkaly **materiálního zabezpečení**. Třetí místo obsadily kódy z kategorie **duševní oblasti**. Další kódy se vztahovaly ke kategoriím **rodina, vzdělání, přátelství a volný čas**.

Při analýze žákovských tematických obrázků k charakteristice **výborné kvality života dětí**, jsem našla určité aspekty kvality života žáků, z nichž jsem vytvořila tyto kódy a kategorie:

Duševní oblast – Zahrnuje kód: radost

Materiální zabezpečení – Zahrnuje kódy: peníze, bohatství, auto, značkové oblečení, krásné oblečení, hoverboard, domácí mazlíček, mobilní telefon, bazén, gril, dovolená, všechno

Rodina – Zahrnuje kódy: rodina, otec

Vzdělání – Zahrnuje kód: dobré známky

Přátelství - Zahrnuje kód: kamarádi

Prostředí, ve kterém dítě žije – Zahrnuje kódy: dům, velký dům, palác

Chování – Zahrnuje kód: je rozmazlený

Volný čas – Zahrnuje kód: hraní si na hřišti

Tabulka 9 Výsledky analýzy obrázků (výborná kvalita života)

Pořadí kategorií	Kategorie	Kódy	Počet kódů
1.	Materiální zabezpečení	Auto (8x), peníze (7x), domácí mazlíček (4x), mobilní telefon (3x), dovolená (2x), bazén (2x), značkové oblečení, krásné oblečení, gril, hoverboard, bohatství, všechno	32
2.	Prostředí, ve kterém dítě žije	Dům (14x), palác (2x), velký dům	17
3.	Duševní oblast	Radost (11x)	11
4.	Rodina	Rodina (2x), otec (2x)	4
5.	Vzdělání	Dobré známky (3x)	3
6.	Chování	Je rozmazlený (2x)	2
7.	Přátelství	Kamarádi	1
7.	Volný čas	Hraní si na hřišti	1

Nejčastěji žáci kresebně vyjádřili výbornou kvalitu života prostřednictvím kódů z kategorie **materiálního zabezpečení**. Jednalo se o největší rozdíl v počtu kódů, kdy právě materiální zázemí získalo rekordních 32 kódů. Tyto kódy se zaměřovaly na peníze, bohatství, auto, domácí mazlíčky, mobilní telefon, dovolenou, bazén, oblečení, gril nebo hoverboard. Druhé místo obsadila kategorie **prostředí, ve kterém dítě žije**. Na třetím místě se umístila **duševní oblast**. K dalším kategoriím patří **rodina, vzdělání, chování, přátelství a volný čas**.

Analýza rozhovorů k žákovským obrázkům k pojetí kvality života dětí

Pro objasnění toho, co žáci chtěli obrázky říci, jsem provedla s žáky rozhovor. Rozhovory jsem prováděla individuálně, abych zajistila soukromí žáků. Záznam rozhovorů jsem nahrávala na mobilní telefon a poté jsem jednotlivé výroky doslovně přepsala. Rozhovor jsem zrealizovala ihned poté, co žáci dokončili kresby tematických obrázků. Proto si pamatovali, co daným obrázkem či symbolem chtěli říci.

Na další straně jsou vloženy všechny obrázky, které mi žáci nakreslili na zadané téma k porovnání vnímání špatné, normální a výborné kvality života dětí i s příklady daných rozhovorů. K tvrzením žáků jsou přiřazeny kódy, které dále převedu do kategorií. Zaznamenají tak hlubší souvislosti v dětském zdůvodňování kvality života dětí.

Obrázek 2 Žákovské tematické kreslení obrázků

Rozhovor s žákem

Špatný život:

Ž: „Žije v přepychu, má velký dům.“ – **přepych, velký dům**

V: „Popisuješ mi špatný život?“ „Nespletla ses?“

Ž: „Ano, popisuju špatný život.“ „Má všechno, už není tak šťastná, kdyby toho měla méně, je šťastnější.“ „Když dostane ve škole špatné známky, doma jí bijí.“ – **smutek, špatné známky, týrání**

Normální život:

Ž: „Má normální dům, když dostane ve škole špatnou známku, tak dostane trest.“ – **dům, špatné známky, trest**

Výborný život:

Ž: „Mají malý dům, je šťastná, nedostává žádné tresty, protože se ve škole dobře učí.“ – **malý dům, radost, žádné tresty, dobře se učit**

V: „Proč si myslíš, že je šťastná?“

Ž: „Protože si žije poklidným životem, nemá všechno.“

Obrázek 3 Žákovské tematické kreslení obrázků

Rozhovor s žákem

Špatný život:

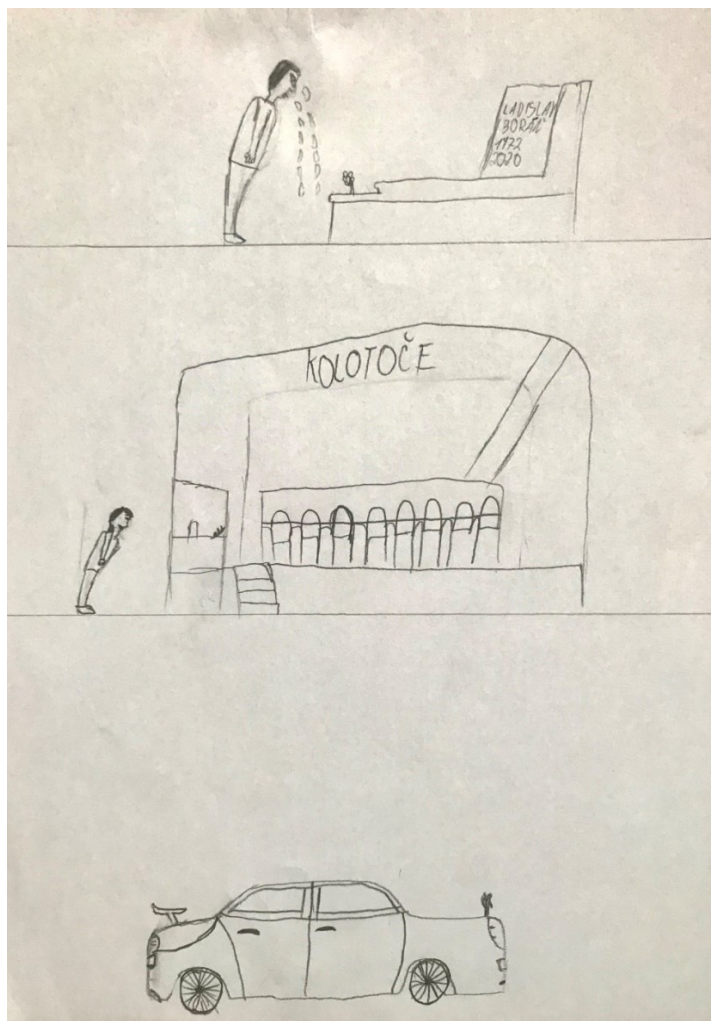
Ž: „Nejde mu škola, je drzý na učitele, rodiče si ho moc nevšímají, je jim jedno, co dělá, ten kluk může být kvůli tomu tak naštvaný, že by mohl chtít skočit z mostu.“ – **neúspěchy ve škole, je drzý, nezáměr rodičů, sebevražda**

Normální život:

Ž: „Má celkem dobré známky ve škole, nic jí netrápí.“ – **dobré známky, bezstarostnost**

Výborný život:

Ž: „Je bohatý, má velký dům, jde mu to ve škole, je šťastný.“ – **bohatství, velký dům, úspěchy ve škole, radost**

Obrázek 4 Žákovské tematické kreslení obrázků

Rozhovor s žákem

Špatný život:

Ž: „To jsem jako já, pláču, protože mi před pár měsíci umřel tatínek, moc o tom nechci mluvit.“ – **smutek, smrt rodičů**

Normální život:

Ž: „Chodí na kolotoče, užívá si.“ – **zábava**

Výborný život:

Ž: „V autě sedí boháč, má drahé auto.“ – **boháč, drahé auto**

V: „Jak bys odlišil normální život od toho výborného?“

Ž: „Když má někdo výborný život, je třeba milionář, má hodně peněz, ten s normálním životem není chudý, ale nemá tolik peněz.“

Obrázek 5 Žákovské tematické kreslení obrázků

Rozhovor s žákem

Špatný život:

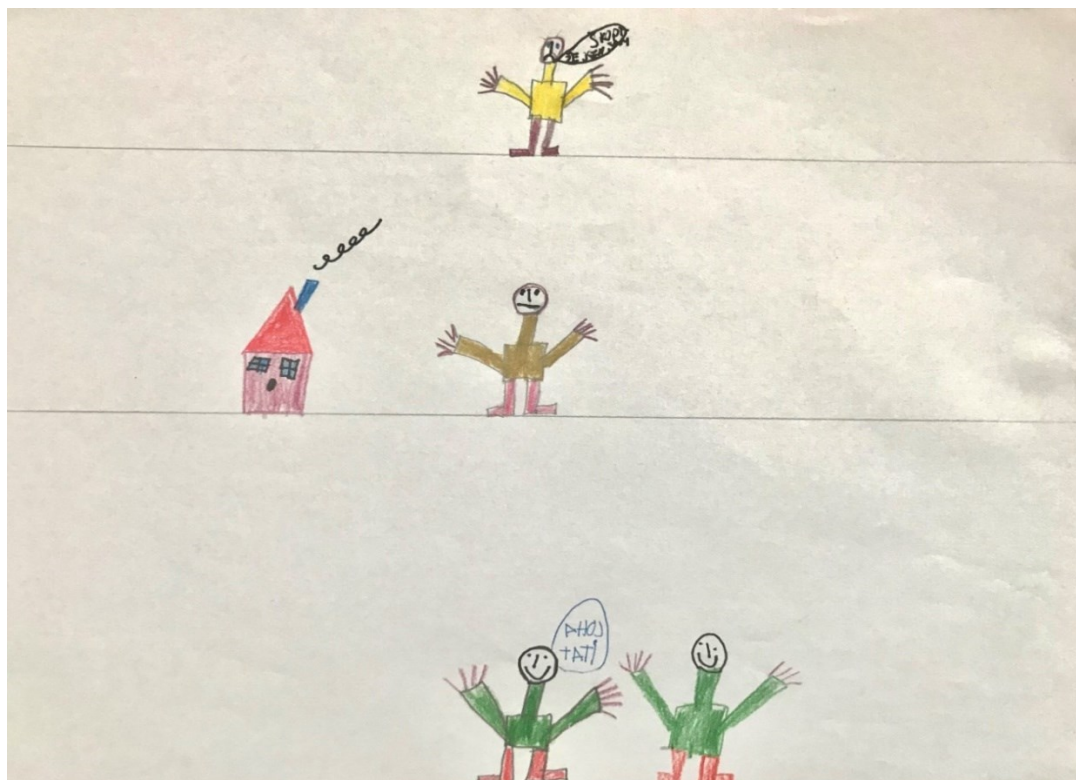
Ž: „Toto je holčička, která nemá rodinu, je sama a bydlí pod mostem.“ – **nemá rodinu, samota, bezdomovectví, život pod mostem**

Normální život:

Ž: „Toto je syn, maminka a tatínek, mají malý dům.“ – **celá rodina, malý dům**

Výborný život:

Ž: „Mají obrovskou vilu a fakt luxusní auto, jsou zdraví a jsou šťastná rodina.“ – **vila, luxusní auto, zdraví, šťastná rodina**

Obrázek 6 Žákovské tematické kreslení obrázků

Rozhovor s žákem

Špatný život:

Ž: „Říká, že je sám, mrzí ho, že nemá kamarády, ani rodinu.“ – **samota, nemá kamarády, nemá rodinu**

Normální život:

Ž: „Má dům, rodinu.“ – **dům, má rodinu**

Výborný život:

Ž: „Má rodinu, proto říká Ahoj tati, má se dobře, směje se.“ – **má rodinu, spokojenost, radost**

V: „Jak bys odlišil normální život od toho výborného?“

Ž: „Ten s výborným životem se má o trochu lépe, je šťastnější.“

Obrázek 7 Žákovské tematické kreslení obrázků

Rozhovor s žákem

Špatný život:

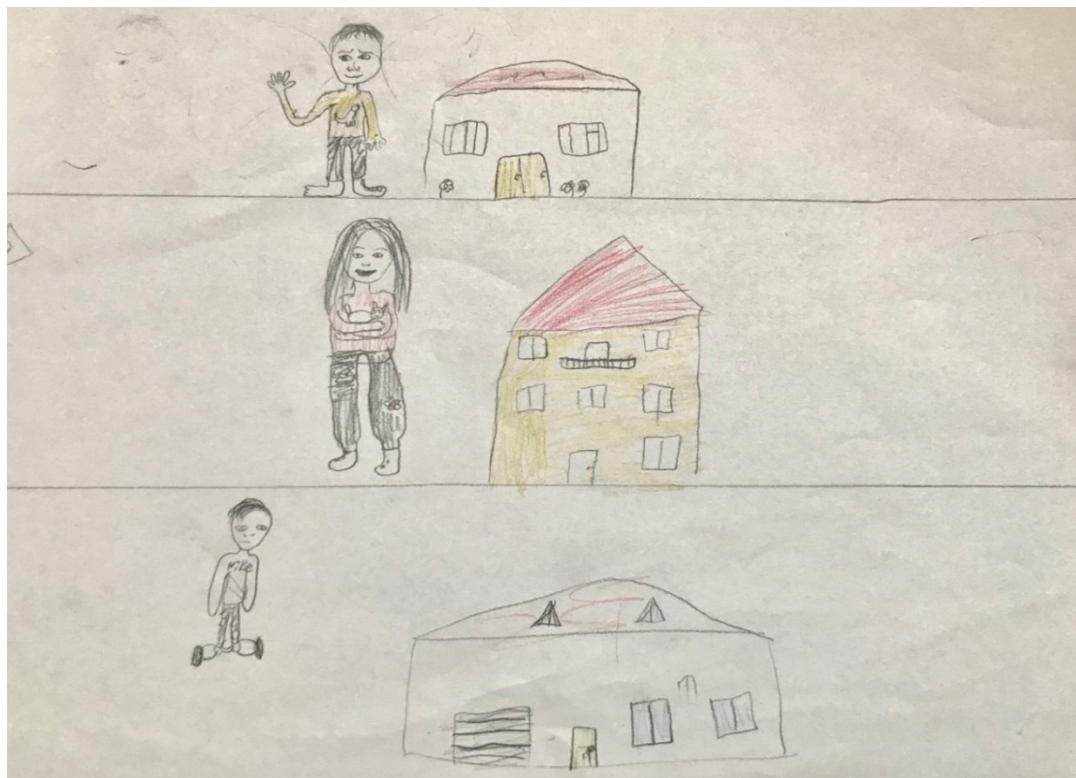
Ž: „Bydlí v dětském domově, umřeli mu rodiče a šikanují ho po internetu, píše mu nenávistné zprávy.“ – **život v dětském domově, smrt rodičů, kyberšikana**

Normální život:

Ž: „Rodina, která má malý dům, domácího mazlíčka.“ – **má rodinu, malý dům, domácí mazlíček**

Výborný život:

Ž: „Má obrovský dům tedy palác, spoustu peněz, ta holčička říká, že by chtěla ještě nějaké hračky, i když už jich má plno. Je rozmazlená.“ – **palác, peníze, hračky, být rozmazlený**

Obrázek 8 Žákovské tematické kreslení obrázků

Rozhovor s žákem

Špatný život:

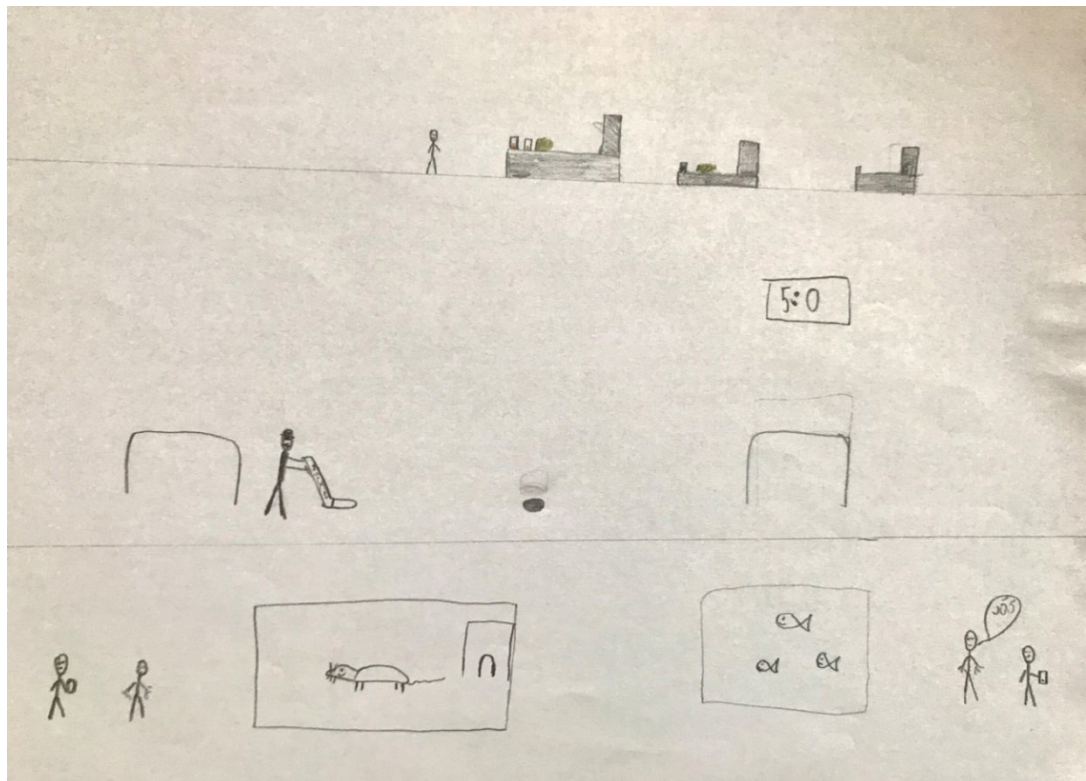
Ž: „Je postižený, žije ve starém domě, nemá ani boty, protože na ně nemá peníze, nemají ho ostatní děti rádi, šikaují ho.“ – **handicap, starý dům, nemá oblečení, nemá peníze, šikana**

Normální život:

Ž: „Bydlí v normálním domě, má kočku, je to taková normální holka.“ – **dům, domácí mazlíček**

Výborný život:

Ž: „Co chce, to hned dostane, je rozmazlený, má značkové oblečení, hoverboard, velký dům.“ – **být rozmazlený, značkové oblečení, velký dům**

Obrázek 9 Žákovské tematické kreslení obrázků

Rozhovor s žákem

Špatný život:

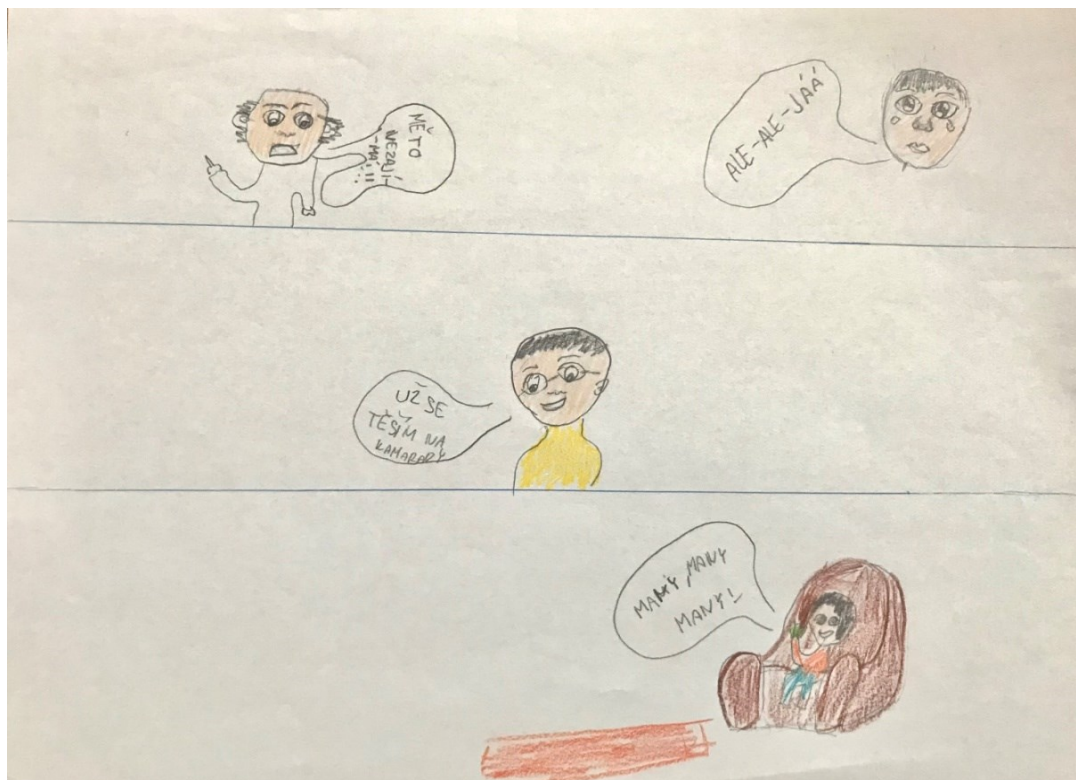
Ž: „Umřel mu tatínek, proto jsem tam nakreslil hřbitov a hroby.“ – **smrt rodiče**

Normální život:

Ž: „Hraje hokej, je v tom dobrý.“ – **koníček**

Výborný život:

Ž: „Má hodně kamarádů, zvířat.“ – **má hodně kamarádů, hodně domácích mazlíčků**

Obrázek 10 Žákovské tematické kreslení obrázků

Rozhovor s žákem

Špatný život:

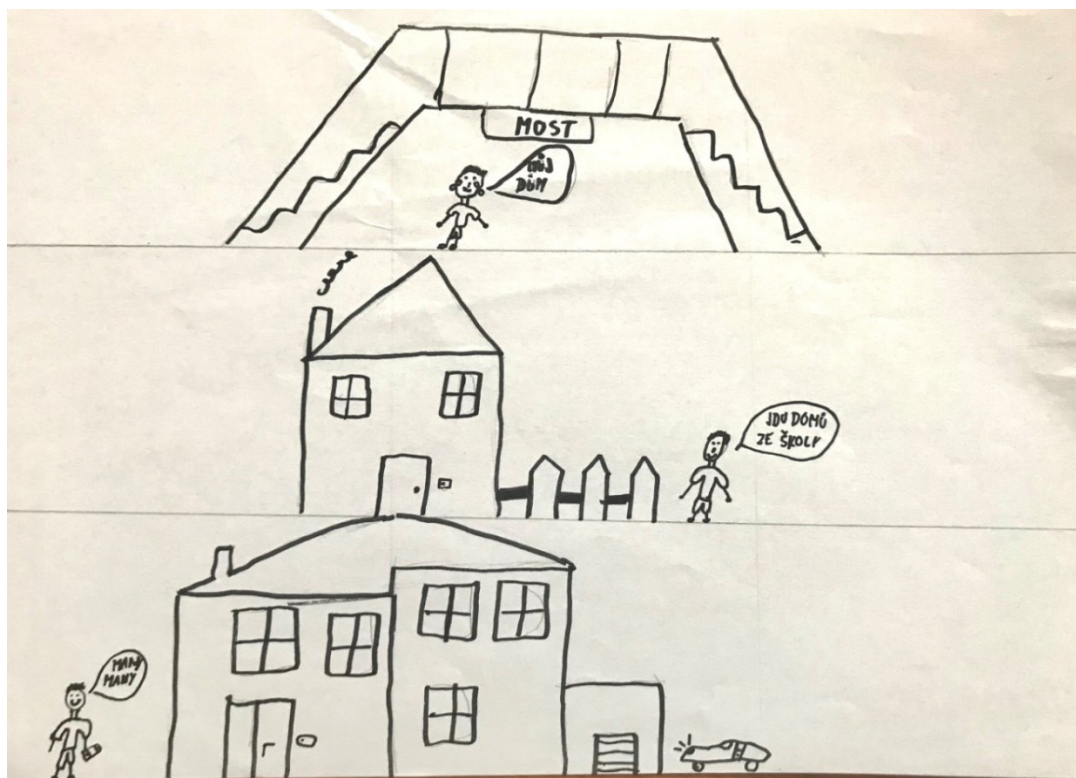
Ž: „Rodiče na něj křičí, i když tomu tatínkovi chce něco vysvětlit, on ho nenechá, možná ho i týrá.“ „Ten člověk může být i nemocný, protože má stres a je smutný, protože ho nikdo nevyslechne.“ – **zlí rodiče, týrání, nemoc, stres, smutek**

Normální život:

Ž: „Už se těší na kamarády, má kamarády a i hodnou rodinu.“ – **těšení na kamarády, má kamarády, hodná rodina**

Výborný život:

Ž: „Má peníze, je zdravý.“ – **peníze, zdraví**

Obrázek 11 Žákovské tematické kreslení obrázků

Rozhovor s žákem

Špatný život:

Ž: „Nemá rodinu, bydlí pod mostem, pláče, protože je smutný.“ – **nemá rodinu, bezdomovectví, život pod mostem, smutek**

Normální život:

Ž: „Má normální dům, jde ze školy, dostal dobrou známku.“ – **dům, cesta ze školy, dobré známky**

Výborný život:

Ž: „Má velkou vilu, auto, mobil, říká „many, many“, jde mu jen o peníze.“ – **vila, auto, mobilní telefon, peníze**

Obrázek 12 Žákovské tematické kreslení obrázků

Rozhovor s žákem

Špatný život:

Ž: „Holka, která nemá dům, kamarády, nemá ani žádné jídlo a proto musí jíst odpadky a zkažené jídlo z kontejneru.“ „A pláče, je nešťastná.“ – **nemá dům, bezdomovectví, nemá kamarády, nemá jídlo, smutek**

Normální život:

Ž: „Chodí do školy, učí se, je oblečený, má peníze, jídlo.“ – **možnost chodit do školy, učit se, má oblečení, má peníze, má jídlo**

Výborný život:

Ž: „Je strašně bohatý, má hodně oblečení, je hrozně šťastný, nic mu nechybí, všechno si může koupit.“ „Já bych řekla, že je kvůli tomu pyšná.“ – **bohatství, hodně oblečení, být pyšný**

Obrázek 13 Žákovské tematické kreslení obrázků

Rozhovor s žákem

Špatný život:

Ž: Kluk bydlí pod mostem, živí se odpadky z popelnice. Je moc smutný. Pod mostem i spí, to není moc dobré, mohl by prochladnout a být nemocný. – **život pod mostem, živení se odpadky, smutek, nemoc**

Normální život:

Ž: Holka bydlí v pěkném domě, má hodnou rodinu, všichni se mají rádi. Chodí do školy a má hodně kamarádů. – **pěkný dům, hodná rodina, láska, chodí do školy, má hodně kamarádů**

Výborný život:

Ž: Holka bydlí ve velkém domě, rodiče jsou bohatí, létají na různé drahé dovolené letadlem, třeba na Maledivy. – **velký dům, bohatství, luxusní dovolená**

Obrázek 14 Žákovské tematické kreslení obrázků

Rozhovor s žákem

Špatný život:

Ž: Dítě bydlí na autobusové zastávce, má jen pár věci v igelitce. Ostatní děti se mu smějí a šikají ho. Taky ve škole se mu nedaří, dostává poznámky a špatné známky. – **život na ulici, posměchy kamarádů, šikana, neúspěchy ve škole, poznámky, špatné známky**

Normální život:

Ž: Dítě bydlí v domě s rodiči, má sourozence, má celkem dobré známky. - **dům, má rodiče, má sourozence, dobré známky**

Výborný život:

Ž: Dítě bydlí ve velkém krásném domě, rodina je bohatá, mají auto, velkou zahradu, kde si dítě často hraje. Ve škole se mu moc daří, má samé jedničky. – **velký dům, bohatství, auto, hraní si na zahradě**

Obrázek 15 Žákovské tematické kreslení obrázků

Rozhovor s žákem

Špatný život:

Ž: Spadl na kole a zlomil si nohu, musí jet do nemocnice. Tam mu zjistili, že má koronavirus. – **úraz, nemoc - koronavirus**

Normální život:

Ž: Rodina bydlí v pěkném domě, mají se všichni rádi. – **dům, láska**

Výborný život:

Ž: Bydlí v luxusní vile, mají auto, má hodnou rodinu a hodně kamarádů. – **vila, auto, má hodná rodina, má hodně kamarádů**

Obrázek 16 Žákovské tematické kreslení obrázků

Rozhovor s žákem

Špatný život:

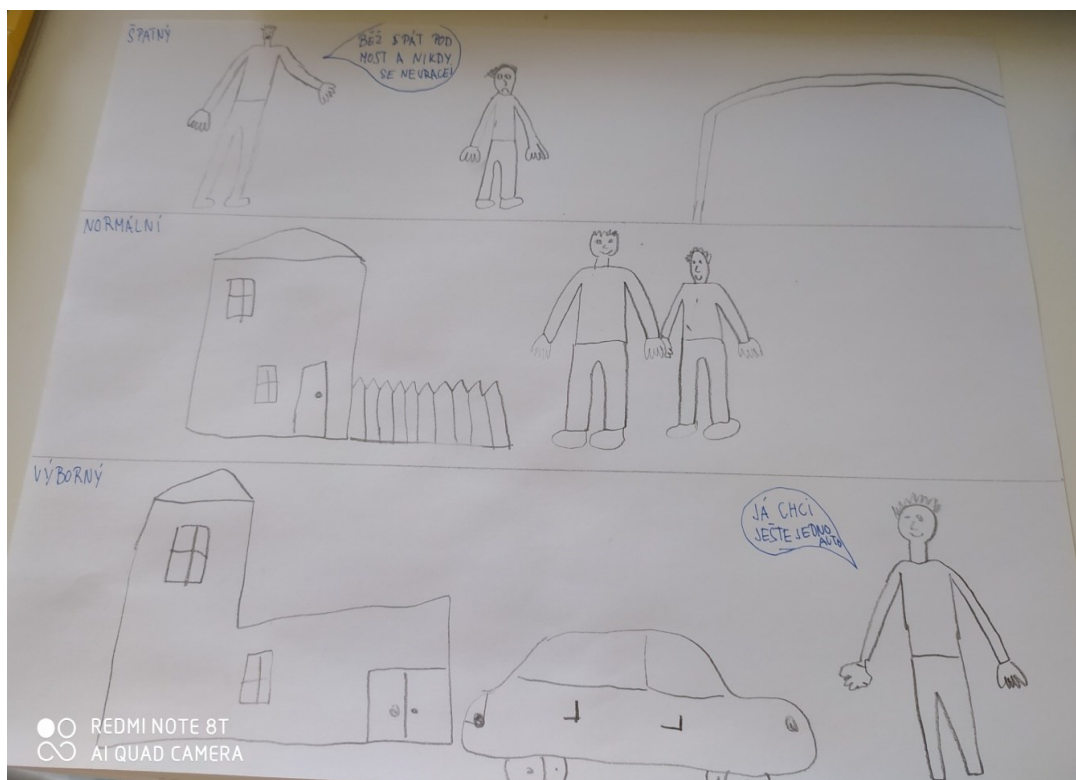
Ž: Žije na ulici, jí jídlo z popelnice, je moc smutný. Necítí se moc dobře, asi má koronavirus. – **život na ulici, živení se odpadky, smutek, nemoc - koronavirus**

Normální život:

Ž: Šťastná rodina, maminka, tatínek, dcera, syn a pejsek. Mají malý dům a mají se rádi. – **radost, celá rodina, domácí mazlíček, dům, láska**

Výborný život:

Ž: Moc bohatá rodina, mají hodně peněz, diamanty, zlato, bydlí v paláci. Žije si jako princezna, proto jsem jí namalovala korunku. Nemají problémy, žijí si jako v pohádce. – **bohatství, peníze, zlato, palác, bezstarostnost**

Obrázek 17 Žákovské tematické kreslení obrázků

Rozhovor s žákem

Špatný život:

Ž: Má zlé rodiče, pořád mu nadávají, týrají ho a nakonec ho vyhodí z domu a on musí žít pod most. – **zlí rodiče, nadávky, týrání, život pod mostem**

Normální život:

Ž: Má hodné rodiče, bydlí v normálním domě. – **hodní rodiče, dům**

Výborný život:

Ž: Má nádherný dům, velké auto, hodně hraček, říká, že chce ještě jedno auto, protože je rozmazlený. – **nádherný dům, velké auto, má hračky, je rozmazlený**

Obrázek 18 Žákovské tematické kreslení obrázků

Rozhovor s žákem

Špatný život:

Ž: Žije na chatě, kde se vleze jenom on, protože je ta chata malá. Nemá jídlo, proto se musí živit odpadky. – **malá chata, nemá jídlo, živení se odpadky**

Normální život:

Ž: Normální holka, bydlí v domě s bazénem, chodí do školy, je zdravá. – **dům, bazén, chodí do školy, zdraví**

Výborný život:

Ž: Bydlí ve velkém domě, má bazén, opaluje se, griluje si dobré jídlo, má všechno, na co si pomyslí. – **velký dům, bazén, gril, dobré jídlo, má vše**

Obrázek 19 Žákovské tematické kreslení obrázků

Rozhovor s žákem

Špatný život:

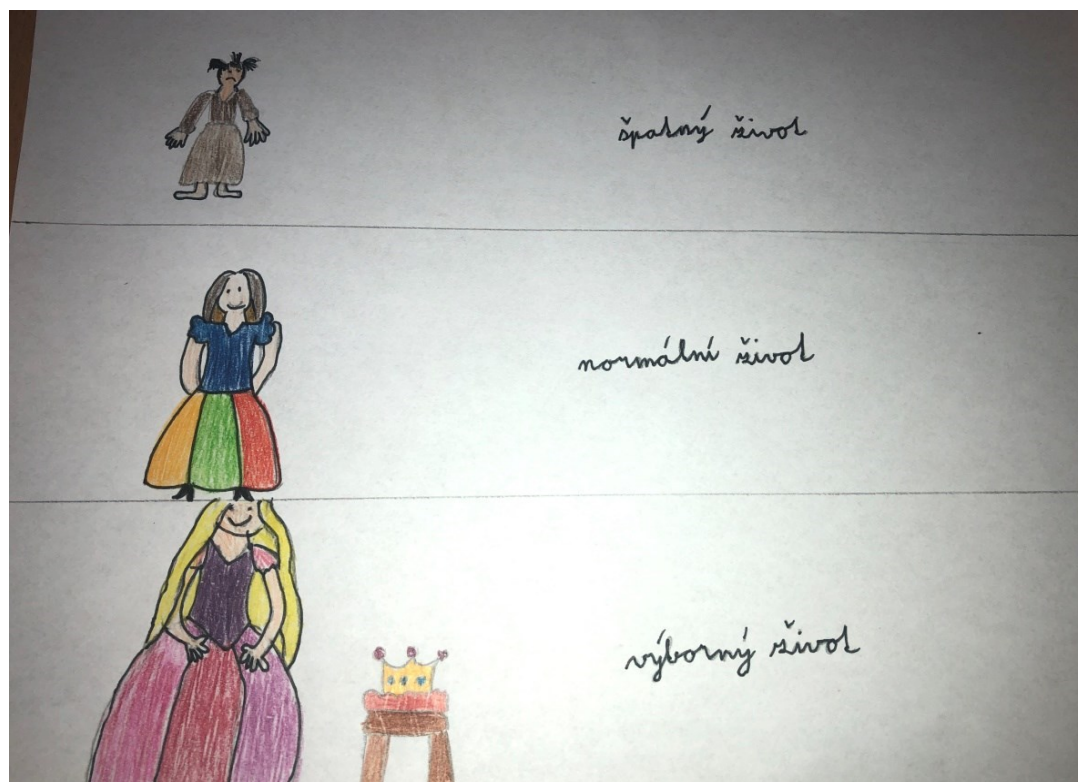
Ž: Holka bydlí na ulici, spí na lavičce, jí málo jídla, je smutná. – **život na ulici, málo jídla, smutek**

Normální život:

Ž: Holka má hodnou rodinu, která ji podporuje v tom, co ji baví, jezdí totiž na koni. Koně má i doma. – **hodná rodina, koníček, kůň**

Výborný život:

Ž: Jezdí si na luxusní dovolené, kupují si dobré jídlo, třeba sushi. Mají se ale rádi, protože spolu tráví hodně času. – **luxusní dovolená, dobré jídlo, láska, společné trávení času**

Obrázek 20 Žákovské tematické kreslení obrázků

Rozhovor s žákem

Špatný život:

Ž: Má otrhané oblečení, je smutná, nemá co jíst. – **otrhané oblečení, smutek, nemá jídlo**

Normální život:

Ž: Má pěkné oblečení, boty, má co jíst. – **pěkné oblečení, boty, má jídlo**

Výborný život:

Ž: Má značkové oblečení, je bohatá, jí jen zdravé jídlo. – **značkové oblečení, bohatství, zdravé jídlo**

Obrázek 21 Žákovské tematické kreslení obrázků

Rozhovor s žákem

Špatný život:

Ž: Kluk bydlí ve škaredém domě, nemá peníze. – **škaredý dům, nemá peníze**

Normální život:

Ž: Kluk žije v domě, má auto, jeden mobil. – **dům, auto, mobilní telefon**

Výborný život:

Ž: Kluk bydlí ve vile, má lamborgini. Rodiče mu koupili další iphone 12 pro, ale on ho vyhodil, protože jich má už milion. Taky má v pokojíčku drahý počítač a sleduje videa známých youtuberů. – **vila, auto, mobilní telefon, počítač, sledování videí youtuberů**

Obrázek 22 Žákovské tematické kreslení obrázků

Rozhovor s žákem

Špatný život:

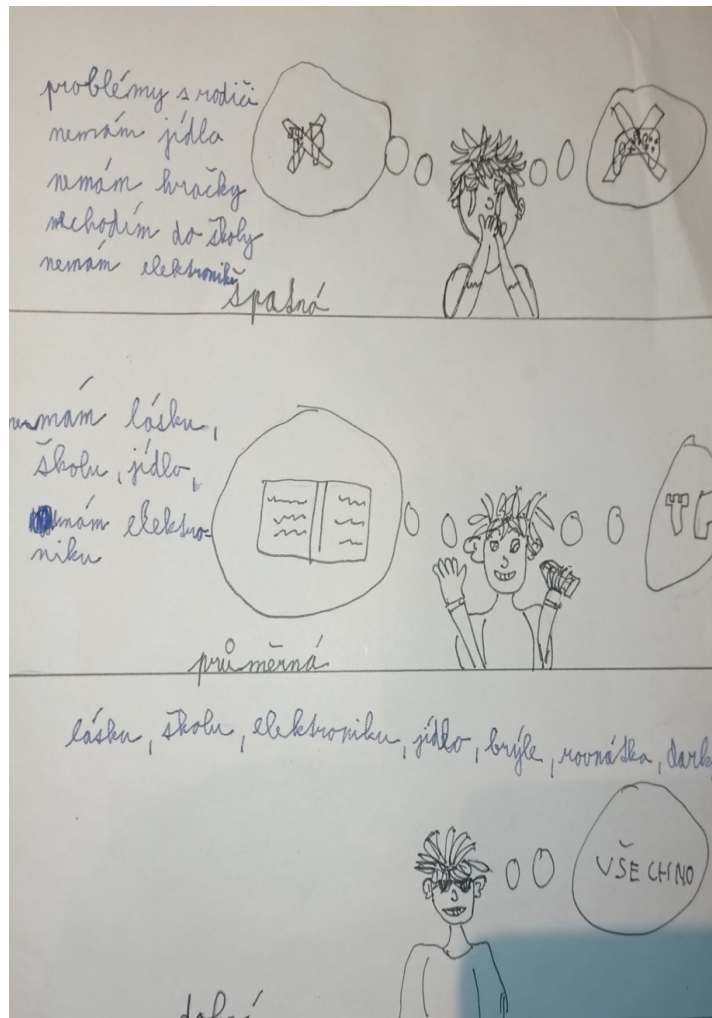
Ž: Děti žijí v dětském domově, protože je jejich rodiče nechtěli a teď čekají, až si je někdo adoptuje. – **život v dětském domově, nezáměr rodičů, adopce**

Normální život:

Ž: Děti bydlí v paneláku, jsou kamarádi, mají pěkné oblečení. – **panelový dům, kamarádi, pěkné oblečení**

Výborný život:

Ž: Děti bydlí ve velkém domě s bazénem, mají auto, mobily a značkové oblečení. – **velký dům, bazén, auto, mobilní telefon, značkové oblečení**

Obrázek 23 Žákovské tematické kreslení obrázků

Rozhovor s žákem

Špatný život:

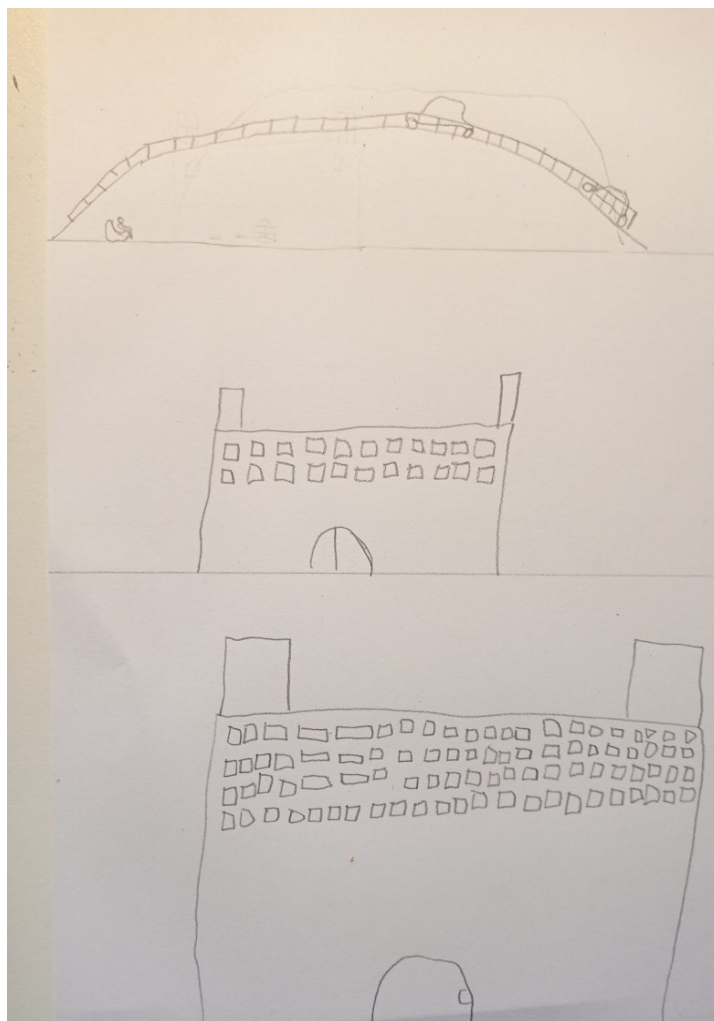
Ž: Dítě je smutné, protože má problémy s rodiči, nemá hračky ani elektroniku, nemá co jíst a nemůže chodit do školy. – **smutek, problémy s rodiči, nemá hračky, nemá elektroniku, nemá jídlo, nechodí do školy**

Normální život:

Ž: Toto dítě má lásku, jídlo, elektroniku, chodí do školy. – **láska, má jídlo, má elektroniku, chodí do školy**

Výborný život:

Ž: Dítě má všechno – lásku, elektroniku, jídlo, brýle, rovnátka, dárky, chodí do školy. – **láska, má elektroniku, má jídlo, má brýle, má rovnátka, má dárky, chodí do školy**

Obrázek 24 Žákovské tematické kreslení obrázků

Rozhovor s žákem

Špatný život:

Ž: Bydlí na ulici, je chudý, nemá rodinu ani kamarády. – **život na ulici, nemá rodinu, nemá kamarády**

Normální život:

Ž: Má kamarády, rodinu, bydlí v přiměřeném domě. – **má kamarády, má rodinu, dům**

Výborný život:

Ž: Bydlí v obrovském domě, má hodně kamarádů a dobrou rodinu, která s ním jezdí na výlety. – **obrovský dům, má hodně kamarádů, má dobrou rodinu, výlety**

Obrázek 25 Žakovské tematické kreslení obrázků

Rozhovor s žákem

Špatný život:

Ž: Je to bezdomovec, jí jen odpadky, ale nejráději by si dal nějaký dobrý steak. – **bezdomovectví, živení se odpadky**

Normální život:

Ž: Rodina žije na kraji lesa, kde mají dobré ovzduší. – **život v lese, zdravé ovzduší**

Výborný život:

Ž: Rodina žije v krásném domě, mají hodně peněz, jsou šťastní. – **krásný dům, peníze, radost**

Obrázek 26 Žákovské tematické kreslení obrázků

Rozhovor s žákem

Špatný život:

Ž: Žije pod mostem. Taky někde chytl koronavirus, proto by se měl jít testovat, ale bojí se.
– **život pod mostem, nemoc – koronavirus, strach**

Normální život:

Ž: Má rodinu, chodí do školy, není nemocný. – **má rodinu, chodí do školy, zdraví**

Výborný život:

Ž: Je hodně bohatý, má rodinu, má všechno, na co si pomyslí. Rodiče ho hodně rozmazlují.
Není nemocný. – **bohatství, má rodinu, má všechno, je rozmazlený, zdraví**

Tvoření kategorií pro špatnou kvalitu života:

Duševní oblast – Zahrnuje kódy: smutek, sebevražda, samota, stres, strach

Materiální zabezpečení – Zahrnuje kódy: přepych, nemá oblečení, nemá peníze, nemá hračky, nemá elektroniku

Oblast biosomatického zdraví – Zahrnuje kódy: živení se odpadky, nemá jídlo, handicap, nemoc, nemoc – koronavirus, úraz, málo jídla

Rodina - Zahrnuje kódy: týrání, nezájem rodičů, smrt rodičů, smrt rodiče, nemá rodinu, zlí rodiče, problémy s rodiči, nadávky, adopce

Vzdělání - Zahrnuje kódy: špatné známky, neúspěchy ve škole, poznámky, nechodí do školy

Přátelství - Zahrnuje kódy: nemá kamarády, kyberšikana, šikana, posměchy kamarádů

Prostředí, ve kterém dítě žije - Zahrnuje kódy: život v dětském domově, život pod mostem, život na ulici, bezdomovectví, velký dům, starý dům, nemá dům, malá chata, škaredý dům

Chování – Zahrnuje kód: je drzý

Tabulka 10 Výsledky analýzy rozhovorů k žákovským obrázkům (špatná kvalita života)

Pořadí kategorií	Kategorie	Kódy	Počet kódů
1.	Prostředí, ve kterém dítě žije	Život pod mostem (5x), život na ulici (4x), bezdomovectví (4x), život v dětském domově (2x), velký dům, starý dům, malá chata, škaredý dům, nemá dům	20
2.	Rodina	Nemá rodinu (4x), smrt rodiče/ů (3x), týrání (3x), nezájem rodičů (2x), zlí rodiče (2x), problémy s rodiči, nadávky, adopce	17

3.	Oblast biosomatického zdraví	Živení se odpadky (4x), nemá jídlo (4x), nemoc – koronavirus (3x), nemoc (2), handicap, úraz, málo jídla	16
4.	Duševní oblast	Smutek (10x), samota (2x), sebevražda, stres, strach	15
5.	Přátelství	Nemá kamarády (3x), šikana (3x) kyberšikana, posměchy kamarádů	8
6.	Materiální zabezpečení	Nemá peníze (2x), otrhané oblečení, přepych, nemá oblečení, nemá hračky, nemá elektroniku	7
7.	Vzdělání	Špatné známky (2x), neúspěchy ve škole (2x), poznámky, nechodí do školy	6
8.	Chování	Je drzý	1

Tabulka nám předkládá, že žáci v rozhovorech k nakresleným obrázkům, které se týkaly špatné kvality života, nejvíce zmiňovali výroky zaměřené na **prostředí, ve kterém dítě žije**. Nejčastěji popisovali to, že dítě žije pod mostem, na ulici, je bezdomovec, žije v dětském domově, má velký, starý, či škaredý dům, malou chatu nebo dům nemá vůbec. Druhé nejčastější kódy se týkaly kategorie **rodiny**. Třetí místo obsadila **oblast biosomatického zdraví**. Na dalších místech se umístily kategorie **duševní oblasti, přátelství, materiálního zabezpečení, vzdělání a chování**.

Tvoření kategorií pro **normální kvalitu života**:

Duševní oblast – Zahrnuje kódy: bezstarostnost, láska, radost

Materiální zabezpečení – Zahrnuje kódy: domácí mazlíček, má oblečení, má peníze, bazén, kůň, pěkné oblečení, boty, auto, má mobilní telefon, má elektroniku

Oblast biosomatického zdraví – Zahrnuje kódy: má jídlo, zdraví, zdravé ovzduší

Rodina - Zahrnuje kódy: má rodinu, celá rodina, hodná rodina, má sourozence, trest

Vzdělání - Zahrnuje kódy: špatné známky, dobré známky, cesta ze školy, možnost chodit do školy, učení

Přátelství - Zahrnuje kódy: těšení na kamarády, má kamarády, má hodně kamarádů

Prostředí, ve kterém dítě žije - Zahrnuje kódy: dům, malý dům, pěkný dům, panelový dům, život v lese

Volný čas - Zahrnuje kódy: zábava, koníček

Tabulka 11 Výsledky analýzy rozhovorů k žákovským obrázkům (normální kvalita života)

Pořadí kategorií	Kategorie	Kódy	Počet kódů
1.	Prostředí, ve kterém dítě žije	Dům (11x), malý dům (2x), pěkný dům, panelový dům, život v lese	16
2.	Rodina	Má rodinu (5x), hodná rodina (4x), celá rodina (2x), má sourozence, trest	13
2.	Materiální zabezpečení	Domácí mazlíček (3x), má pěkné oblečení (2x), má oblečení, má peníze, bazén, kůň, boty, auto, má mobilní telefon, má elektroniku	13
3.	Vzdělání	Možnost chodit do školy (5x), dobré známky (3x), špatné známky, cesta ze školy, učení	11
4.	Duševní oblast	Láska (4x), bezstarostnost,	6

		radost	
5.	Přátelství	Má kamarády (3x), má hodně kamarádů, těšení na kamarády	5
5.	Oblast biosomatického zdraví	Má jídlo (2x), zdraví (2x), zdravé ovzduší	5
6.	Volný čas	Koníček (2x), zábava	3

Z tabulky můžeme vyčíst, že normální kvalitu života žáci nejčastěji komentovali ve svých kresbách prostřednictvím odpovědí, týkajících se **prostředí, ve kterém dítě žije**. Ty se zaměřovaly na dům, ve kterém dítě žije a život v lese. Druhé nejčastější výroky se zaměřovaly na **rodinu a materiálního zabezpečení**, třetí místo obsadila kategorie **vzdělání**. Další kategorie jsou **duševní oblast, přátelství, oblast biosomatického zdraví a volný čas**.

Tvoření kategorií pro **výbornou kvalitu života**:

Duševní oblast – Zahrnuje kódy: radost, spokojenost, láska, bezstarostnost

Materiální zabezpečení – Zahrnuje kódy: bohatství, boháč, auto, drahé auto, luxusní auto, velké auto, peníze, hračky, značkové oblečení, hodně domácích mazlíčků, mobilní telefon, počítač, má elektroniku, má brýle, má rovnátka, hodně oblečení, luxusní dovolená, zlato, bazén, gril, dárky, má všechno

Oblast biosomatického zdraví – Zahrnuje kódy: zdraví, dobré jídlo, zdravé jídlo, má jídlo

Rodina - Zahrnuje kódy: má rodinu, šťastná rodina, hodná rodina, dobrá rodina, žádné tresty

Vzdělání - Zahrnuje kódy: dobře se učí, úspěchy ve škole, možnost chodit do školy

Přátelství - Zahrnuje kód: má hodně kamarádů

Prostředí, ve kterém dítě žije - Zahrnuje kódy: malý dům, velký dům, vila, palác, krásný dům, nádherný dům, obrovský dům

Chování - Zahrnuje kód: je rozmazlený

Vlastnosti - Zahrnuje kód: je pyšný

Tabulka 12 Výsledky analýzy rozhovorů k žákovským obrázkům (výborná kvalita života)

Pořadí kategorií	Kategorie	Kódy	Počet kódů
1.	Materiální zabezpečení	Bohatství (7x), peníze (5x), auto (5x), značkové oblečení (3x), mobilní telefon (3x), luxusní dovolená (2x), bazén (2x), hračky (2x), má všechno (2x), boháč, drahé auto, luxusní auto, hodně domácích mazlíčků, hodně oblečení, zlato, velké auto, gril, počítač, elektronika, brýle, rovnátka, dárky	44
2.	Prostředí, ve kterém dítě žije	Velký dům (6x), vila (4x), palác (2x), malý dům, krásný dům, nádherný dům, obrovský dům	16
3.	Duševní oblast	Radost (4x), láska (2x), spokojenost, bezstarostnost	8
4.	Oblast biosomatického zdraví	Zdraví (3x), dobré jídlo (2x), zdravé jídlo, má jídlo	7
5.	Rodina	Má rodinu (2x), šťastná rodina, hodná rodina, dobrá rodina, žádné tresty	6
6.	Chování	Je rozmazlený (4x)	4
7.	Vzdělání	Dobře se učit, úspěchy ve škole, možnost chodit do	3

		školy	
7.	Přátelství	Má hodně kamarádů (3x)	3
8.	Vlastnosti	Je pyšný	1
9.	Volný čas	Sledování videí youtuberů	1

I zde můžeme vidět, že žáci v rozhovorech o nakreslených obrázcích spojené s výbornou kvalitou života, nejčastěji zmiňovali kategorii **materiálního zabezpečení**. Jedná se o rekordních 44 odpovědí. Ty se vztahovaly k penězům, bohatství, také se objevily výroky auto, drahé auto, luxusní auto, značkové oblečení mobilní telefon, luxusní dovolená, bazén, hračky, boháč, hodně domácích mazlíčků, hodně oblečení, zlato, velké auto, gril, počítač, elektronika, brýle, rovnátka, dárky a má všechno. Druhé nejčastější odpovědi souvisely s kategorií **prostředí, ve kterém dítě žije**. Na třetím místě se umístila kategorie **duševní oblasti**. Mezi další poznamenané kategorie patří **oblast biosomatického zdraví, rodina, chování, vzdělání, přátelství, vlastnosti a volný čas**.

6 INTERPRETACE VÝSLEDKŮ VÝZKUMU

V této části diplomové práce bude provedena interpretace zjištěných výsledků a rovněž si odpovím na jednotlivé otázky výzkumu.

První výzkumná otázka zněla: **Jaké různé charakteristiky si žáci pátých tříd představují pod pojmem kvalita života dětí?** Z výsledků výzkumů došlo ke zjištění, že žáci ve svých tvrzeních uvádí pojmy, které jsem shrnula do deseti kategorií:

1. Kategorie duševní oblast
2. Kategorie materiální zabezpečení
3. Kategorie biosomatické zdraví
4. Kategorie rodina
5. Kategorie prostředí, ve kterém dítě žije
6. Kategorie vzdělání
7. Kategorie chování
8. Kategorie vlastnosti
9. Kategorie přátelství
10. Kategorie volný čas

Kategorie duševní oblast

Do této kategorie jsem zařadila výroky žáků, zaměřující se na spokojenost, radost, lásku, bezstarostnost, samotu, smutek, bezmocnost, strach, deprese či sebevraždu.

Kategorie materiální zabezpečení

Do této kategorie jsem zahrнула žákovské tvrzení, týkající se zejména různých hmotných věcí. Žáci však také zmiňovali pojmy chudoba, bohatství či přepych.

Kategorie biosomatické zdraví

K této kategorii jsem nezařadila pouze výroky spojené se zdravím či nemocí, ale také ty, které se zaměřovali na výživu nebo zdravý životní styl.

Kategorie rodina

Nejčastější žákovské vyjádření, které jsem zahrнула do této kategorie, se týkaly právě rodičů a rodiny celkově ať už v pozitivním či negativním smyslu. Žáci se však vyjadřovali

i k událostem, které s rodinou souvisí – rozvod, adopce, či nepřítomnost jednoho rodičů v rodině.

Kategorie prostředí, ve kterém dítě žije

Do této kategorie jsem zařadila výroky, které se v nejhojnějším počtu týkaly domu, kde dítě bydlí. Žáci ale uvedli i výroky, které souviseli s životem v dětském domově, pod mostem, na ulici či u kolotočů.

Kategorie vzdělání

Tato kategorie obsahuje tvrzení týkající se zejména školy, známek a učení se. Za zajímavý poznatek můžu uvést fakt, že žáci si uvědomují, že ne všichni mají možnost chodit do školy.

Kategorie chování

Tato kategorie se vztahovala k žákovským vyjádřením, jak se člověk chová. Charakteristiky chování mělo jak pozitivní tak i negativní význam.

Kategorie vlastnosti

V této kategorii se vyskytují nejrůznější lidské vlastnosti ať už dobré či zlé.

Kategorie přátelství

Nejčastější tvrzení žáků, které jsem zařadila do této kategorie, se vztahovaly ke kamarádům a celkově ke kamarádství. V kontextu s nepřátelstvím žáci spojovali své myšlenky i s šikanou a kyberšikanou.

Kategorie volný čas

Do této kategorie jsem zařadila žákovské myšlenky, které se zaměřovaly na koníčky, záliby, kroužky, zážitky a celkově trávení volného času.

Ne všichni žáci byli schopni popsat kvalitu života dětí. Někteří žáci nepochopili zadání úkolu, ve kterém měli popsat, co vše si představí pod pojmem kvalita života dětí nebo jejich odpovědi byly příliš obecné. Většina žáků s tím však problémem nemělo. Nejčastěji si žáci spojovali s kvalitou života představy, související s **oblastí biosomatického zdraví**. Žákovské výroky se zaměřovaly na výživu (jestli má dítě dostatek jídla a pití), zdraví, nemoc, handicap ale i předčasnou smrt. Je překvapivé, že i žáci pátých tříd si uvědomují, že v naší společnosti žijí lidé s handicapem a i to má důsledek na jeho

kvalitu života. Taktéž pojem předčasná smrt je velmi neobvyklé pojetí kvality života dítěte. Smrt je bezesporu téma, které je součástí našich životů. Je však obdivuhodné, že již žáci pátých tříd si uvědomují, že smrt se pojí s určitou kvalitou života. Smrt je vcelku citlivé téma a tabuizace smrti je jeden z rysů naší dnešní společnosti. I proto mě výsledek velmi překvapil. Rovněž žáci často vážali své výroky na kvalitu života dětí s **materiálním zabezpečením**, nejčastěji s chudobou, bohatstvím a materiálními věcmi a s **oblastí duševní** a to zejména s pocity štěstí, spokojenosti, smutku či bezstarostnosti.

Druhou výzkumnou otázku jsem definovala: **Jak žáci nejčastěji popisují špatný, normální a výborný život?** Při úkolech výzkumu jsem zjistila, že konkrétnější vymezení kvality života na špatný, normální a výborný život bylo pro žáky lépe pochopitelné. Žakovské výroky se týkaly opět nejrůznějších oblastí kvality života. Nyní se na ně podíváme podrobněji.

U špatné kvality života dětí se nejčastěji vyskytují výpovědi týkající se **rodiny**, přesněji pak poznatky, že dítě nemá rodinu, rodiče mu zemřeli, jsou zlí či o něj nemají zájem. Rovněž kategorie **prostředí, ve kterém dítě žije**, se objevovala velmi často. S ní žáci spojovali tvrzení, že dítě žije pod mostem, na ulici či v dětském domově, bydlí ve starém domově, pronájmu, či dům nemá vůbec. Špatná kvalita se žákům často vybavila i v souvislosti s **oblastí biosomatického zdraví**. Jednalo se o výroky, že je dítě nemocné, má onemocnění COVID-19, nemá co jíst nebo se živí odpadky. Další odpovědi byly: dítě nemá kamarády, je šikanován, nemá peníze, má špatné známky ve škole, je smutný. Jedna žákyně si špatný život spojila s pozitivními charakteristikami. Uvedla, že dítě, které má špatný život, bydlí v přepychu a má všechno, na co si pomyslí. Špatný život má proto, že už není tak šťastné, kdyby vlastnilo méně věcí, bylo by šťastnější.

Normální život spojovali nejčastěji s tvrzeními, týkající se opět **rodiny**. Ta se promítá do odpovědí, že dítě má rodinu, která je hodná a všichni se mají rádi. Stejně tak časté byly výroky související s **prostředím, ve kterém dítě žije, materiálním zabezpečením** či **přátelstvím**. Další odpovědi byly: dítě má možnost chodit do školy, cítí lásku a je šťastné.

U výborného života jsou výpovědi žáků zaměřené v první řadě na výborné **materiální zabezpečení**, především na bohatství, peníze a různé konkrétní materiální věci. Poté žáci uváděli i **prostředí, ve kterém dítě žije**, zaměřovali se na domy, ve kterých děti bydlí, které jsou velké a luxusní. Také zmiňovali oblast **rodiny** – že dítě má rodinu, hodnou rodinu a všichni v rodině jsou šťastní. Další odpovědi byly: dítě má hodně kamarádů, je zdravý, šťastný, ale i rozmazlený.

Třetí výzkumná otázka byla formulována takto: **Jaké specifčnosti se vyskytují v žákovských názorech na kvalitu života dětí?** Při analýze výsledků mi stanulo mnoho specifických a zajímavých názorů na kvalitu života dětí. Můžeme shrnout, že u žákovského vysvětlení špatného života dětí se objevují jako specifické pojmy **život v dětském domově** či pojem **adopce**, které spolu souvisí. Tuto problematiku vnímají žáci negativně, propojují ji s nechtěností či nezájmem rodičů o dítě. Další zajímavostí je **pojetí smrti**, konkrétně smrti rodičů či předčasné smrti dítěte. Smrt se vyskytuje v každém lidském životě, avšak moc se o ní nemluví. Já jsem se však při sběru dat setkala ve třídě s chlapcem, kterému nedávno zemřel otec a proto pro něj rozhovor o smrti, kterou uvedl jako špatnou kvalitu života dětí, nebyl vůbec lehký. Můj názor se však na probírání smrti s dětmi nemění, téma smrti není vhodné tabuizovat, spíše je potřeba s nimi i na takto nepříjemné téma hovořit. Další fenomén, který se v mém výzkumu objevil, je **šikana a kyberšikana**. Zajímavé je zejména zmínění kyberšikany, kdy se jedná o šikanu prostřednictvím nových informačních a komunikačních technologií. Právě s tou se žáci mohou setkávat mnohem častěji. Taktéž pojmy **deprese** či **stres** žáci uvedli ve spojitosti se špatnou kvalitou života. Je až neuvěřitelné, že žáci pátých tříd vnímají tyto problémy, které jsou spojené zejména s duševní oblastí člověka. Že jsou žáci ovlivněni i touto covidovou dobou představuje pojem, který taktéž často uváděli – **onemocnění COVID-19**. Je to zřejmě proto, že i jich se týkala různá opatření, která za tu dobu nastala. Co se objevilo už v řadě přechozích výzkumů, byl fakt, že s výbornou kvalitou života dětí si žáci spojují **rozmazlenost**. Výzkum tento jev již jenom potvrdil.

7 DISKUZE VÝSLEDKŮ VÝZKUMU A JEJICH POROVNÁNÍ, LIMITY PRÁCE

Tato kapitola se bude zabývat komparací výsledků mého výzkumu s vybranými výsledky již dříve publikovaných výzkumů, týkajících se rovněž toho, jak žáci prvního stupně základních škol vnímají problematiku kvality života dětí. Kromě toho uvedu také limity práce.

Mým hlavním záměrem výzkumné části práce bylo posoudit, jakým způsobem budou žáci pátých tříd venkovských škol chápat a vysvětlovat kvalitu života dětí. Došla jsem opravdu k zajímavým závěrům, které se liší od ostatních výzkumů na toto téma, avšak některé charakteristiky se opakují.

Ve výzkumu D. Hasalové, který byl zveřejněn Lukášovou a Marešem v časopise Komenský, bylo zjištěno, že si žáci nejčastěji pod pojmem kvalita života dětí vybaví rodinu a rodiče. V mém výzkumu si žáci nejčastěji propojili kvalitu života dětí s oblastí biosomatického zdraví. E. Kočí ve svém výzkumu uvedla, že žáci se vyjadřovali ke všem kvalitám života v kategoriích materiálního zázemí, rodiny, školy, výživy, kamarádů či emocí.

V dřívějších kvantitativních výsledcích se u špatné kvality života dětí objevovala nejčastěji kategorie rodiny či nedostatek materiálního zázemí. V mém výzkumu žáci vyjadřovali špatnou kvalitu života taktéž výroky související s rodinou (dítě nemá rodinu, rodiče jsou zlí), ale i s prostředím, ve kterém dítě žije (dítě žije na ulici, pod mostem, dítě nemá dům). Normální kvalita života se v předchozích výzkumech nejvíce pojila opět s rodinou, materiálním zázemím či přátelstvím. I můj výzkum poukázal na stejné oblasti, přibýlo však ještě prostředí (dítě žije v normálním domě, má svůj pokojíček). V popisu výborného života se žáci taktéž v odpovědích ve všech výzkumech shodovali - nejčastěji uváděli materiální zázemí (rodina má hodně peněz, dítě má všechno) a prostředí, ve kterém dítě žije (dítě bydlí ve velkém, luxusním domě). Stejně tak se i v mém výzkumu objevil k výbornému pojetí žakovského života výrok rozmazlenosti a žáci často vážali na výborný život negativní charakteristiky. Je to zřejmě proto, že žáci mladšího školního věku vnímají, že dítě, které má výborný život má všeho dostatek a nemusí se o nic snažit. Většina žáků tak k výbornému životu netíhnou a nepreferují ho.

Ve výzkumu E. Kočí se objevil fenomén youtubera, jako zajímavý žakovský vzor. Ve svém výzkumu se mi také jednou objevil, avšak toto téma již zřejmě není u žáků tak

populární. Rovněž jako ve výzkumu Kočí, se žáci často vyjadřovali k tématu smrti. Žáci nepopisovali pouze zprostředkovanou zkušenost, ale jeden žák se se smrtí svého otce setkal teprve před pár měsíci, proto pro něj spojení špatné kvality života a smrti otce bylo naprosto jasné. Úplně nové názory na kvalitu života dětí představují žákovské vysvětlení špatného života – jedná se o pojmy adopce, šikana a kyberšikana, deprese, stres či onemocnění COVID-19.

Při realizaci výzkumného šetření a získávání dat byla sledována fakta, které vnímám jako limity práce. Bezpochyby k nim přispěla covidová doba, ve které žijeme. Sběr dat proběhl, jak již bylo výše uvedeno, metodami polostrukturovaného psaní názorů žáků, žákovského tematického kreslení obrázků a rozhovoru s žáky. Takto plánovaný sběr dat se uskutečnil na malotřídní vesnické základní škole v prosinci 2020. Další sběr dat byl naplánován na leden 2021, avšak již v tuto dobu vláda zpřísnila opatření, která zakazují osobní přítomnost žáků základní školy a zavedla povinné distanční vzdělávání. Vzhledem k nouzové situaci a omezeným možnostem sběru dat nebylo možné provést původní zamýšlený plánovaný výzkum v prostředí základní školy. Zvolila jsem tedy alternativní řešení v podobě distanční formy výzkumného šetření a sběr dat jsem provedla online formou. Vzájemná komunikace a tedy i mé instrukce k žákům probíhaly přes aplikaci MS Teams. Jednotlivé odpovědi k otázkám v polostrukturovaném dotazníku mi žáci napsali na arch čistého papíru a já jejich odpovědi ořezala a vložila je do originálního polostrukturovaného dotazníku prof. J. Mareše. Tyto dotazníky můžeme najít v příloze na konci práce. Z tohoto sběru dat na dálku jsem měla velké obavy, avšak myslím si, že i takto získané výsledky jsou pro můj výzkum důležité a zajímavé.

Zjištěné výsledky taktéž nelze zobecňovat ve vztahu k celé populaci žáků mladšího školního věku. Jelikož se jednalo o kvalitativní výzkum, využila jsem menší výzkumný vzorek, kterému jsem se však věnovala do hloubky.

ZÁVĚR

V diplomové práci jsem se pokusila nastínit problematiku toho, co si žáci pátých ročníků prvního stupně základních škol představují pod pojmem kvalita života a jak vnímají špatný, normální a výborný život. Musím konstatovat, že se mi podařilo naplnit stanovený záměr diplomové práce a našla jsem odpovědi na všechny 3 výzkumné otázky.

V teoretické části jsem se zabývala zejména pojetím kvality života, historií tohoto pojmu a jejími oblastmi. Také pro mě bylo klíčové objasnit koncept kvality života dítěte a i to, jak tato problematika souvisí s kontextem rodiny a školy. Rovněž jsem se věnovala znakům rozvoje žáků mladšího školního věku, jelikož právě ti se stali výzkumným vzorkem pro tuto diplomovou práci. Zaměřila jsem se také na pojetí primárního vzdělávání. V závěru teoretické části jsou uvedené vybrané výsledky již realizovaných výzkumů na toto téma, které mohly být využity pro komparaci s vybranými výsledky vlastního výzkumu. Pro vlastní řešení praktické části jsou pro mě nejpodstatnější oblasti kvality života dítěte, přesněji pak celostní pojetí biosomatického, duševního, sociálního a duchovního rozměru kvality života.

V praktické části diplomové práce byl zvolen kvalitativní postup pedagogického výzkumu. Cílem praktické části diplomové práce bylo zjistit, jakým způsobem budou žáci pátých tříd venkovských škol chápat a vysvětlovat kvalitu života dětí, k jehož naplnění přispívají cíle dílčí. Pomocí triangulace výzkumných metod byly získány jednotlivé názory žáků na pojetí kvality života. První zjištění je to, že ne všichni žáci byli schopni popsat kvalitu života dětí, jelikož některé jejich odpovědi byly nejasné. V celkovém obraze kvality života dětí se nejčastěji objevovaly výroky žáků z oblasti biosomatického zdraví a to zejména pojmy výživa, zdraví, nemoc, handicap, zdravá výživa nebo předčasná smrt. Tvrzení orientující se na duševní aspekty kvality života byly zaměřené na emoce - spokojenost, radost, smutek a strach. Souvisely s ní i další výrazy, které se váží k žákovskému prožívání. Mezi ně patří láska, bezstarostnost, samota, bezmocnost, deprese či dokonce sebevražda. Emoce smutku často souvisela s úmrtím rodičů, kdy jsem byla svědkem i skutečného příběhu jednoho žáka, kterému zemřel v nedávné době otec. Zařadit zde můžeme i odpovědi vztahující se ke kognitivní oblasti. Žáci spojují výbornou kvalitu s možností chodit do školy a vzdělávat se. V sociální oblasti bylo možné identifikovat odpovědi spjaté s rodinou, kamarády a lásky k nim. Co se týče oblasti seberozvoje, žáci uváděli obzvláště různé koníčky a kroužky, díky kterým může žák rozvíjet své dovednosti. Duchovní oblast se promítla ve výrociích souvisejících s vlastnostmi a chováním. V diskusi

byly porovnány výsledky s jinými výzkumy a také jsem uvedla limity, které se při zpracování práce vyskytly.

Výsledky tohoto výzkumu se dají využít i v pedagogické praxi. Je velmi důležité zabývat se kvalitou života už v dětství. Protože právě v tomto období si děti osvojují základní hodnoty a normy pro život, na jejichž základě budou dále stavět.

Diplomová práce byla přínosem i pro můj profesní růst. Zjistila jsem, jak žáci pátých tříd přemýšlejí, jaké oblasti života se jim v jejich osobním životě promítají, co vnímají jako důležité a co naopak. Když jsem si vybírala téma pro svoji diplomovou práci, věděla jsem, že chci při výzkumné části pracovat s žáky a lépe je poznat. Jako budoucí učitelka s nimi budu trávit většinu svého času a proto chci, abych byla schopná je v každé situaci pochopit a vnímat jejich osobnosti. Můžu říci, že právě díky této diplomové práci jsem se jejich chápání více přiblížila a více rozumím tomu, co je zajímá a jaký mají na danou problematiku názor. Jestli se žákům budu snažit více porozumět, více je i naučím a možná i já se od nich něco přiučím.

Pro budoucí výzkumy kvality života dětí je možné porovnat rozdíly ve vnímání kvality života u chlapců a děvčat. V mém výzkumu jsem zjistila, že děvčata uváděla zejména výroky související s rodinou či vnitřními pocity, chlapci se spíše zaměřovali na materiální zabezpečení. Zajímalo by mě, jestli tomu je opravdu tak. Rovněž by bylo pozoruhodné se věnovat tomu, jak vnímají kvalitu života žáci druhého stupně a vidět tak jejich hodnotové rozpory.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- [1] Čáp, J., & Mareš, J. (2007). *Psychologie pro učitele*. Praha: Portál.
- [2] Davido, R. (2008). *Kresba jako nástroj poznání dítěte*. Praha: Portál.
- [3] Elliott, J., & Place, M. (2002). *Dítě v nesnázích: prevence, příčiny, terapie*. Praha: Grada.
- [4] Gavora, P. (2010). *Úvod do pedagogického výzkumu*. Brno: Paido.
- [5] Grecmanová, H., Holoušová, D., Urbanovská, E., & Bůžek, A. (2003). *Obecná pedagogika II*. Olomouc: Hanex.
- [6] Gurková, E. (2011). *Hodnocení kvality života: pro klinickou praxi a ošetrovatelský výzkum*. Praha: Grada.
- [7] Helus, Z. (2009). *Dítě v osobnostním pojetí*. Praha: Portál.
- [8] Helus, Z. (2018). *Úvod do psychologie*. Praha: Grada.
- [9] Hendl, J. (2016). *Kvalitativní výzkum: základní teorie, metody a aplikace*. Praha: Portál.
- [10] Henleyová, K. (2000). *Citlivé vyučování*. Praha: Samuel.
- [11] Heřmanová, E. (2012). *Koncepty, teorie a měření kvality života*. Praha: Sociologické nakladatelství.
- [12] Janíková, M. (2009). *Základy školní pedagogiky*. Brno: Paido.
- [13] Kočí, E. (2018). *Kvalita života žáků mladšího školního věku*. [Diplomová práce, Ostravská univerzita]. Dostupné z: <https://portal.osu.cz/wps/portal/dipl>
- [14] Kolláriková, Z., & Pupala, B. (2010). *Předškolní a primární pedagogika*. Praha: Portál.
- [15] Kubátová, H. (2010). *Sociologie životního způsobu*. Praha: Grada.
- [16] Kuric, J. (2001). *Ontogenetická psychologie*. Brno: CERM.
- [17] Langmeier, J., & Krejčířová, D. (2006). *Vývojová psychologie*. Praha: Grada.
- [18] Lukášová, H. (2010). *Kvalita života dětí a didaktika*. Praha: Portál.
- [19] Lukášová, H. (2017). A Study of Conceptualisation of Quality of Life by Czech Fifth-Graders. *Acta Technologica*, 7(1), 59-81.

- [20] Lukášová, H., & Mareš, J. (2014). Pojetí kvality života u žáků 1. stupně základních škol. *Komenský*, 139(1), 12-18.
- [21] Mareš, J. (2006). *Kvalita života u dětí a dospívajících I*. Brno: MSD.
- [22] Mareš, J. (2007). *Kvalita života u dětí a dospívajících II*. Brno: MSD.
- [23] Mareš, J. (2008). *Kvalita života u dětí a dospívajících III*. Brno: MSD.
- [24] Matějček, Z., & Pokorná, M. (1998). *Radosti a strasti: předškolní věk, mladší školní věk, starší školní věk*. Jihočany: H+H.
- [25] Mičić, M. B. (2019). Quality of School Life in Primary School: Students' Perception. *Pedagogika*, 134(2), 135-150.
- [26] Miovský, M. (2006). *Kvalitativní přístup a metody v psychologickém výzkumu*. Praha: Grada.
- [27] MŠMT. (2021, leden). *Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání*. Dostupné z: Národní ústav pro vzdělávání: <http://www.nuv.cz/file/4983>
- [28] Nakonečný, M. (2009). *Psychologie osobnosti*. Praha: Academia.
- [29] Olecká, I., & Ivanová, K. (2010). *Metodologie vědecko-výzkumné činnosti*. Olomouc: Moravská vysoká škola.
- [30] Pavelková, I. (2002). *Motivace žáků k učení*. Praha: Univerzita Karlovy.
- [31] Payne, J. (2005). *Kvalita života a zdraví*. Praha: Triton.
- [32] Pražská skupina školní etnografie. (2005). *Psychický vývoj dítěte od 1. do 5. třídy*. Praha: Karolinum.
- [33] Provazník, K. (1998). *Manuál prevence v lékařské praxi*. Praha: Státní zdravotní ústav.
- [34] Průcha, J. (2009). *Pedagogická encyklopedie*. Praha: Portál.
- [35] Průcha, J., Walterová, E., & Mareš, J. (2013). *Pedagogický slovník*. Praha: Portál.
- [36] Příhoda, V. (1971). *Ontogeneze lidské psychiky*. Praha: SPN.
- [37] Řehulková, O. (2008). *The quality of life in the contexts of health and illness*. Brno: MSD.
- [38] Říčan, P. (2007). *Psychologie náboženství a spirituality*. Praha: Portál.

- [39] Říčan, P. (2014). *Cesta životem*. Praha: Portál.
- [40] Spilková, V., & Vašutová, J. (2008). *Učitelská profese v měnících se požadavcích na vzdělávání*. Praha: Univerzita Karlova.
- [41] Švaříček, R., & Šedřová, K. (2014). *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách*. Praha: Portál.
- [42] Vacek, P. (2008). *Rozvoj morálního vědomí žáků: metodické náměty k realizaci průřezových témat*. Praha: Portál.
- [43] Vaňurová, H., & Mühlpachr, P. (2005). *Kvalita života: teoretická a metodologická východiska*. Brno: Masarykova univerzita.
- [44] Vágnerová, M. (1997). *Psychologie školního dítěte*. Praha: Karolinum.
- [45] Vágnerová, M. (2012). *Vývojová psychologie: dětství a dospívání*. Praha: Karolinum.
- [46] Volný, V. (n.d.). *Problematika teorií spirituálního vývoje a rozvoje víry*. Dostupné z: http://www.cmtf.upol.cz/fileadmin/user_upload/CMTF-katedry/krest-vychova/Volny-prednaska.doc

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

Atd. A tak dále

COVID – 19 Koronavirové onemocnění 2019

ISCED International Standard Classification of Education

MS Microsoft

RVP Rámcový vzdělávací program

RVP ZV Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obrázek 1 Model možností rozvoje kvality života žáků ve výuce	17
Obrázek 2 Žákovské tematické kreslení obrázků	68
Obrázek 3 Žákovské tematické kreslení obrázků	69
Obrázek 4 Žákovské tematické kreslení obrázků	70
Obrázek 5 Žákovské tematické kreslení obrázků	71
Obrázek 6 Žákovské tematické kreslení obrázků	72
Obrázek 7 Žákovské tematické kreslení obrázků	73
Obrázek 8 Žákovské tematické kreslení obrázků	74
Obrázek 9 Žákovské tematické kreslení obrázků	75
Obrázek 10 Žákovské tematické kreslení obrázků	76
Obrázek 11 Žákovské tematické kreslení obrázků	77
Obrázek 12 Žákovské tematické kreslení obrázků	78
Obrázek 13 Žákovské tematické kreslení obrázků	79
Obrázek 14 Žákovské tematické kreslení obrázků	80
Obrázek 15 Žákovské tematické kreslení obrázků	81
Obrázek 16 Žákovské tematické kreslení obrázků	82
Obrázek 17 Žákovské tematické kreslení obrázků	83
Obrázek 18 Žákovské tematické kreslení obrázků	84
Obrázek 19 Žákovské tematické kreslení obrázků	85
Obrázek 20 Žákovské tematické kreslení obrázků	86
Obrázek 21 Žákovské tematické kreslení obrázků	87
Obrázek 22 Žákovské tematické kreslení obrázků	88
Obrázek 23 Žákovské tematické kreslení obrázků	89
Obrázek 24 Žákovské tematické kreslení obrázků	90
Obrázek 25 Žákovské tematické kreslení obrázků	91
Obrázek 26 Žákovské tematické kreslení obrázků	92

SEZNAM TABULEK

Tabulka 1 Popis výzkumného souboru	41
Tabulka 2 Výsledky analýzy polostrukturovaných psaní žákovských názorů úkol č. 1	47
Tabulka 3 Výsledky analýzy polostrukturovaných psaní žákovských názorů úkol č. 2	49
Tabulka 4 Výsledky analýzy polostrukturovaných psaní žákovských názorů úkol č. 3 (špatná kvalita života)	53
Tabulka 5 Výsledky analýzy polostrukturovaných psaní žákovských názorů úkol č. 3 (normální kvalita života)	57
Tabulka 6 Výsledky analýzy polostrukturovaných psaní žákovských názorů úkol č. 3 (výborná kvalita života)	61
Tabulka 7 Výsledky analýzy obrázků (špatná kvalita života)	63
Tabulka 8 Výsledky analýzy obrázků (normální kvalita života)	65
Tabulka 9 Výsledky analýzy obrázků (výborná kvalita života)	66
Tabulka 10 Výsledky analýzy rozhovorů k žákovským obrázkům (špatná kvalita života)	93
Tabulka 11 Výsledky analýzy rozhovorů k žákovským obrázkům (normální kvalita života)	95
Tabulka 12 Výsledky analýzy rozhovorů k žákovským obrázkům (výborná kvalita života)	97

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha P I: Polostrukturované psaní žákovských názorů - archy

PŘÍLOHA P I: POLOSTRUKTUROVANÉ PSANÍ ŽÁKOVSKÝCH NÁZORŮ – ARCHY

1.

Náměty ke zjišťování obsahu pojmu „kvalita života u dětí“
Jiří Mareš

Věk: 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15
Pohlaví: chlapec - děvče

Výzkumy kvality života u dětí a dospívajících se rozbíhají na celém světě. Jednou z velkých obtíží ovšem je, že odborníci „vnucují“ dětem *svůj pohled* na kvalitu dětského života, pohled specialistů, pohled dospělých osob. Děti odpovídají na *naše* dotazníky, na *naše* rozhovorové dotazy. Málo víme o tom, co si pod tímto pojmem představují *samy děti*.

1. Když uvidíš někde v časopise titulek „Kvalita života u dětí“, *co všechno* si pod tímhle označením představíš ty sám, když se trochu zamyslíš?
rodinu, děti

2. Jak bys vyložil mladšímu kamarádovi titulek **Kvalita života u dětí**, aby tomu opravdu porozuměl?
jaký mají život dobrý, normální, šťastný

3. Máme připravenou jednu tabulku, kterou je třeba doplnit. Představ si v duchu své spolužáky, kamarády, známé děti a dopiš do tabulky tři příklady. Nechceme žádná jména, jen vystižení **zvláštností jejich života**. Popis toho, proč si myslíš, že mají špatný, průměrný, nebo výborný život.

Typ dítěte	Stručný popis zvláštností jeho života
asi má špatný život , jeho kvalita života není podle mě moc dobrá; je na tom hůř, než většina dětí, které znám	<i>Bydlí v pronajmu, nemá rodinu, nemá kamarády a je nemocný.</i>
asi má takový normální život , jeho kvalita života je podle mě průměrná	<i>má rodinu, má kamarády a je zdravý a bydlí v domě.</i>
asi má výborný život , jeho kvalita života je podle mě lepší, než u většiny dětí, které znám	<i>Bydlí ve vile má hodně kamarádů a má rodinu.</i>

Náměty ke zjišťování obsahu pojmu „kvalita života u dětí“

Jiří Mareš

Věk: 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15

Pohlaví: chlapec - děvče

Výzkumy kvality života u dětí a dospívajících se rozbíhají na celém světě. Jednou z velkých obtíží ovšem je, že odborníci „vnucují“ dětem *svůj pohled* na kvalitu dětského života, pohled specialistů, pohled dospělých osob. Děti odpovídají na *naše* dotazníky, na *naše* rozhovorové dotazy. Málo víme o tom, co si pod tímto pojmem představují *samy* děti.

1. Když uvidíš někde v časopise titulek „Kvalita života u dětí“, *co všechno* si pod tímhle označením představíš ty sám, když se trochu zamyslíš?

Abys nebyl ^{dobrý} kývaný. Musí se ~~dobře~~ pít a jíst dostatečně

2. Jak bys vyložil mladšímu kamarádovi titulek **Kvalita života u dětí**, aby tomu opravdu porozuměl?

Že musí častěji pít a dostatečně jíst.

3. Máme připravenou jednu tabulku, kterou je třeba doplnit. Představ si v duchu své spolužáky, kamarády, známé děti a dopiš do tabulky tři příklady. Nechceme žádná jména, jen vystižení *zvláštností jejich života*. Popis toho, proč si myslíš, že mají špatný, průměrný, nebo výborný život.

Typ dítěte	Stručný popis zvláštností jeho života
asi má špatný život , jeho kvalita života není podle mě moc dobrá; je na tom hůř, než většina dětí, které znám	<i>Má špatný život protože nemá kde bydlit a nemá peníze.</i>
asi má takový normální život , jeho kvalita života je podle mě průměrná	<i>Má normální život ^{rodinu} rodinu a kamarády.</i>
asi má výborný život , jeho kvalita života je podle mě lepší, než u většiny dětí, které znám	<i>Má výborný život protože jeho rodiče jsou slavní a bohatí.</i>

Náměty ke zjištění obsahu pojmu „kvalita života u dětí“

Jiří Mareš

Věk: 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15

Pohlaví: chlapec - děvče

Výzkumy kvality života u dětí a dospívajících se rozvíjejí na celém světě. Jednou z velkých obtíží ovšem je, že odborníci „vnucují“ dětem *svůj pohled* na kvalitu dětského života, pohled specialistů, pohled dospělých osob. Děti odpovídají na *naše* dotazníky, na *naše* rozhovorové dotazy. Málo víme o tom, co si pod tímto pojmem představují **same děti**.

1. Když uvidíš někde v časopise titulek „Kvalita života u dětí“, *co všechno* si pod tímhle označením představíš ty sám, když se trochu zamyslíš?

Je je dítě spokojené a šťastné.

2. Jak bys vyložil mladšímu kamarádovi titulek **Kvalita života u dětí**, aby tomu opravdu porozuměl?

No, že je spokojené a šťastné.

3. Máme připravenou jednu tabulku, kterou je třeba doplnit. Představ si v duchu své spolužáky, kamarády, známé děti a dopiš do tabulky tři příklady. Nechceme žádná jména, jen vystižení **zvláštností jejich života**. Popis toho, proč si myslíš, že mají špatný, průměrný, nebo výborný život.

Typ dítěte	Stručný popis zvláštností jeho života
asi má špatný život , jeho kvalita života není podle mě moc dobrá; je na tom hůř, než většina dětí, které znám	<i>Nemá kamarády, nemá domov, je dokonce nemocný, nikdo mu nechce pomoci.</i>
asi má takový normální život , jeho kvalita života je podle mě průměrná	<i>Má rodinu, má docela dost kamarádů, žije v domě, žije se jí dobře, je docela chytrá.</i>
asi má výborný život , jeho kvalita života je podle mě lepší, než u většiny dětí, které znám	<i>Má rodinu, má hodně (a to do slova) hodně kamarádů, žije v pěkném domě, žije se jí výborně, je chytrá.</i>

Náměty ke zjišťování obsahu pojmu „kvalita života u dětí“

Jiří Mareš

Věk: 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15

Pohlaví: chlapec - děvče

Výzkumy kvality života u dětí a dospívajících se rozbíhají na celém světě. Jednou z velkých obtíží ovšem je, že odborníci „vnucují“ dětem *svůj pohled* na kvalitu dětského života, pohled specialistů, pohled dospělých osob. Děti odpovídají na *naše* dotazníky, na *naše* rozhovorové dotazy. Málo víme o tom, co si pod tímto pojmem představují *samey děti*.

1. Když uvidíš někde v časopise titulek „Kvalita života u dětí“, *co všechno* si pod tímhle označením představíš ty sám, když se trochu zamyslíš?

Jaké mají kvalitní věci a jak je děti využívají

2. Jak bys vyložil mladšímu kamarádovi titulek **Kvalita života u dětí**, aby tomu opravdu porozuměl?

Snářila by se mu to stručně vysvětlil aby to chápal

3. Máme připravenou jednu tabulku, kterou je třeba doplnit. Představ si v duchu své spolužáky, kamarády, známé děti a dopiš do tabulky tři příklady. Nechceme žádná jména, jen vystižení **zvláštností jejich života**. Popis toho, proč si myslíš, že mají špatný, průměrný, nebo výborný život.

Typ dítěte	Stručný popis zvláštností jeho života
asi má špatný život , jeho kvalita života není podle mě moc dobrá; je na tom hůř, než většina dětí, které znám	<i>Žije až v moc velkém přepích a za špatné známky je moc pobídnán bym se nemůže jíst</i>
asi má takový normální život , jeho kvalita života je podle mě průměrná	<i>Žije v domě a za známky dostává mírný brest a má hodně kamarádů</i>
asi má výborný život , jeho kvalita života je podle mě lepší, než u většiny dětí, které znám	<i>Žije v malém domě za známky nedostává bresty ale musí se to doučit. Má moc nejlepších kamarádů a je zdravý</i>

Náměty ke zjištění obsahu pojmu „kvalita života u dětí“

Jiří Mareš

Věk: 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15

Pohlaví: chlapec - děvče

Výzkumy kvality života u dětí a dospívajících se rozbíhají na celém světě. Jednou z velkých obtíží ovšem je, že odborníci „vnucují“ dětem *svůj pohled* na kvalitu dětského života, pohled specialistů, pohled dospělých osob. Děti odpovídají na *naše* dotazníky, na *naše* rozhovorové dotazy. Málo víme o tom, co si pod tímto pojmem představují **samy děti**.

1. Když uvidíš někde v časopise titulek „Kvalita života u dětí“, *co všechno* si pod tímhle označením představíš ty sám, když se trochu zamyslíš?

U dětských domovů jak se o ty děti starají!

2. Jak bys vyložil mladšímu kamarádovi titulek **Kvalita života u dětí**, aby tomu opravdu porozuměl?

Vyložila bych to tak že když je dětský domov jak se o ně starají!

3. Máme připravenou jednu tabulku, kterou je třeba doplnit. Představ si v duchu své spolužáky, kamarády, známé děti a dopiš do tabulky tři příklady. Nechceme žádná jména, jen vystižení **zvláštností jejich života**. Popis toho, proč si myslíš, že mají špatný, průměrný, nebo výborný život.

Typ dítěte	Stručný popis zvláštností jeho života
asi má špatný život , jeho kvalita života není podle mě moc dobrá; je na tom hůř, než většina dětí, které znám	<i>Žije v domě s rodiči kteří na něj křičí! Nikdo ho nemá rád.</i>
asi má takový normální život , jeho kvalita života je podle mě průměrná	<i>Má kamarády má domov a má rodinu.</i>
asi má výborný život , jeho kvalita života je podle mě lepší, než u většiny dětí, které znám	<i>Všichni: rodovi, štěstí, domov, rodinu, kamarády vzdělávání, kreativitu, láskavost.</i>

Náměty ke zjišťování obsahu pojmu „kvalita života u dětí“

Jiří Mareš

Věk: 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15

Pohlaví: chlapec - děvče

Výzkumy kvality života u dětí a dospívajících se rozvíjejí na celém světě. Jednou z velkých obtíží ovšem je, že odborníci „vnucují“ dětem *svůj pohled* na kvalitu dětského života, pohled specialistů, pohled dospělých osob. Děti odpovídají na *naše* dotazníky, na *naše* rozhovorové dotazy. Málo víme o tom, co si pod tímto pojmem představují *samey děti*.

1. Když uvidíš někde v časopise titulek „Kvalita života u dětí“, *co všechno* si pod tímhle označením představíš ty sám, když se trochu zamyslíš?

Popis dětí. Jaký mají život. Jestli bydlí v chudém domě nebo v bohatém.

2. Jak bys vyložil mladšímu kamarádovi titulek *Kvalita života u dětí*, aby tomu opravdu porozuměl?

Že to popisuje ty děti, jak žijí. Jakí podmínky mají.

3. Máme připravenou jednu tabulku, kterou je třeba doplnit. Představ si v duchu své spolužáky, kamarády, známé děti a dopiš do tabulky tři příklady. Nechceme žádná jména, jen vystižení *zvláštností jejich života*. Popis toho, proč si myslíš, že mají špatný, průměrný, nebo výborný život.

Typ dítěte	Stručný popis zvláštností jeho života
asi má špatný život , jeho kvalita života není podle mě moc dobrá; je na tom hůř, než většina dětí, které znám	<i>Má problémy ve škole. Těvidně se o něho rodiče moc nesají. A nejde mu na školu žádný předmět.</i>
asi má takový normální život , jeho kvalita života je podle mě průměrná	<i>Má docela hodně kamarádů. Nemá žádné problémy. Má dobrou rodinu.</i>
asi má výborný život , jeho kvalita života je podle mě lepší, než u většiny dětí, které znám	<i>Tenhle člověk má hodně kamarádů. U nás má dobrou rodinu. Je to moje nejlepší kamarádka. Máme hodně podobný život. Můj i její život je nejlepší.</i>

Náměty ke zjišťování obsahu pojmu „kvalita života u dětí“

Jiří Mareš

Věk: 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15

Pohlaví: chlapec - děvče

Výzkumy kvality života u dětí a dospívajících se rozbíhají na celém světě. Jednou z velkých obtíží ovšem je, že odborníci „vnucují“ dětem *svůj pohled* na kvalitu dětského života, pohled specialistů, pohled dospělých osob. Děti odpovídají na *naše* dotazníky, na *naše* rozhovorové dotazy. Málo víme o tom, co si pod tímto pojmem představují **samy děti**.

1. Když uvidíš někde v časopise titulek „Kvalita života u dětí“, *co všechno* si pod tímhle označením představíš ty sám, když se trochu zamyslíš?

jak mají kvalitní život, jestli jsou šťastní nebo smutní.

2. Jak bys vyložil mladšímu kamarádovi titulek **Kvalita života u dětí**, aby tomu opravdu porozuměl?

jak žije, jakou kvalitu je má život dítěte.

3. Máme připravenou jednu tabulku, kterou je třeba doplnit. Představ si v duchu své spolužáky, kamarády, známé děti a dopiš do tabulky tři příklady. Nechceme žádná jména, jen vystižení **zvláštností jejich života**. Popis toho, proč si myslíš, že mají špatný, průměrný, nebo výborný život.

Typ dítěte	Stručný popis zvláštností jeho života
asi má špatný život , jeho kvalita života není podle mě moc dobrá; je na tom hůř, než většina dětí, které znám	<i>nemá kamarády, nemá žádnou, s kamarády je kvůli němu indifferenční, smutní mu rodiče, bydlí v dětském domově, nemá hračky, nemá domácího mazlíčka</i>
asi má takový normální život , jeho kvalita života je podle mě průměrná	<i>má rodiče, má kamarády, ale ne moc, bydlí v malém domě nebo bytí, má jednu sestru, má pěkný pokojíček a v něm pár hraček</i>
asi má výborný život , jeho kvalita života je podle mě lepší, než u většiny dětí, které znám	<i>má dobré kamarády, má hodně sestru, bydlí ve velkém domě, má hodně domácích mazlíčků, mají hodně peněz, musí si koupit co-koliv co chtějí, je rozmazlená</i>

Náměty ke zjišťování obsahu pojmu „kvalita života u dětí“

Jiří Mareš

Věk: 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15

Pohlaví: chlapec - děvče

Výzkumy kvality života u dětí a dospívajících se rozbíhají na celém světě. Jednou z velkých obtíží ovšem je, že odborníci „vnucují“ dětem *svůj pohled* na kvalitu dětského života, pohled specialistů, pohled dospělých osob. Děti odpovídají na *naše* dotazníky, na *naše* rozhovorové dotazy. Málo víme o tom, co si pod tímto pojmem představují **samy děti**.

1. Když uvidíš někde v časopise titulek „Kvalita života u dětí“, **co všechno** si pod tímhle označením představíš ty sám, když se trochu zamyslíš?

řijou - Abrece maló rody málo jídla

2. Jak bys vyložil mladšímu kamarádovi titulek **Kvalita života u dětí**, aby tomu opravdu porozuměl?

mají málo jídla a rody málo všeho nedobráh

3. Máme připravenou jednu tabulku, kterou je třeba doplnit. Představ si v duchu své spolužáky, kamarády, známé děti a dopiš do tabulky tři příklady. Nechceme žádná jména, jen vystižení **zvláštností jejich života**. Popis toho, proč si myslíš, že mají špatný, průměrný, nebo výborný život.

Typ dítěte	Stručný popis zvláštnosti jeho života
asi má špatný život , jeho kvalita života není podle mě moc dobrá; je na tom hůř, než většina dětí, které znám	<i>špatný život má protože má umřele babičku. Gada</i>
asi má takový normální život , jeho kvalita života je podle mě průměrná	<i>Sam má to normální život protože má spoustu kamarádů. hraje hokej.</i>
asi má výborný život , jeho kvalita života je podle mě lepší, než u většiny dětí, které znám	<i>Lubá má hodně kamarádů a zvířat. má bratru bratra</i>

Náměty ke zjišťování obsahu pojmu „kvalita života u dětí“

Jiří Mareš

Věk: 8, 9, 10, (11), 12, 13, 14, 15

Pohlaví: chlapec - děvče

Výzkumy kvality života u dětí a dospívajících se rozbíhají na celém světě. Jednou z velkých obtíží ovšem je, že odborníci „vnucují“ dětem *svůj pohled* na kvalitu dětského života, pohled specialistů, pohled dospělých osob. Děti odpovídají na *naše* dotazníky, na *naše* rozhovorové dotazy. Málo víme o tom, co si pod tímto pojmem představují *samey děti*.

1. Když uvidíš někde v časopise titulek „Kvalita života u dětí“, *co všechno* si pod tímhle označením představíš ty sám, když se trochu zamyslíš?

byl sdraví

2. Jak bys vyložil mladšímu kamarádovi titulek **Kvalita života u dětí**, aby tomu opravdu porozuměl?

aby byl sdraví aby měl kamarády

3. Máme připravenou jednu tabulku, kterou je třeba doplnit. Představ si v duchu své spolužáky, kamarády, známé děti a dopiš do tabulky tři příklady. Nechceme žádná jména, jen vystižení **zvláštností jejich života**. Popis toho, proč si myslíš, že mají špatný, průměrný, nebo výborný život.

Typ dítěte	Stručný popis zvláštností jeho života
asi má špatný život , jeho kvalita života není podle mě moc dobrá; je na tom hůř, než většina dětí, které znám	<i>není sdraví má nemá rodinu nemá kamarády</i>
asi má takový normální život , jeho kvalita života je podle mě průměrná	<i>žije normálně v domě je sdravý</i>
asi má výborný život , jeho kvalita života je podle mě lepší, než u většiny dětí, které znám	<i>má kamarády má rodinu</i>

Náměty ke zjišťování obsahu pojmu „kvalita života u dětí“

Jiří Mareš

Věk: 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15

Pohlaví: chlapec - (děvče)

Výzkumy kvality života u dětí a dospívajících se rozbíhají na celém světě. Jednou z velkých obtíží ovšem je, že odborníci „vnucují“ dětem *svůj pohled* na kvalitu dětského života, pohled specialistů, pohled dospělých osob. Děti odpovídají na *naše* dotazníky, na *naše* rozhovorové dotazy. Málo víme o tom, co si pod tímto pojmem představují *samey děti*.

1. Když uvidíš někde v časopise titulek „Kvalita života u dětí“, *co všechno* si pod tímhle označením představíš ty sám, když se trochu zamyslíš?

Kvalitní oblečení, Dobré chování

2. Jak bys vyložil mladšímu kamarádovi titulek **Kvalita života u dětí**, aby tomu opravdu porozuměl?

Vysvětlit aby ch mato

3. Máme připravenou jednu tabulku, kterou je třeba doplnit. Představ si v duchu své spolužáky, kamarády, známé děti a dopiš do tabulky tři příklady. Nechceme žádná jména, jen vystižení **zvláštností jejich života**. Popis toho, proč si myslíš, že mají špatný, průměrný, nebo výborný život.

Typ dítěte	Stručný popis zvláštností jeho života
asi má špatný život , jeho kvalita života není podle mě moc dobrá; je na tom hůř, než většina dětí, které znám	Je Adoptovaný Bydlí v starém domě, nemá kamarády Je pozřívající
asi má takový normální život , jeho kvalita života je podle mě průměrná	Je docela hodný, chytřá, kamarádská, u smělá
asi má výborný život , jeho kvalita života je podle mě lepší, než u většiny dětí, které znám	Je zlí, ale zároveň trochu hodný, má dost kamarádů, co chce to hned dostane, je chytřá

Náměty ke zjišťování obsahu pojmu „kvalita života u dětí“

Jiří Mareš

Věk: 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15

Pohlaví: chlapec - děvče

Výzkumy kvality života u dětí a dospívajících se rozbíhají na celém světě. Jednou z velkých obtíží ovšem je, že odborníci „vnucují“ dětem *svůj pohled* na kvalitu dětského života, pohled specialistů, pohled dospělých osob. Děti odpovídají na *naše* dotazníky, na *naše* rozhovorové dotazy. Málo víme o tom, co si pod tímto pojmem představují *samy* děti.

1. Když uvidíš někde v časopise titulek „Kvalita života u dětí“, *co všechno* si pod tímhle označením představíš ty sám, když se trochu zamyslíš?

učit se neoblékat blbosti

2. Jak bys vyložil mladšímu kamarádovi titulek Kvalita života u dětí, aby tomu opravdu porozuměl?

ma. možky dobrú život a učiva se ho

má dobrú život proto že je bohatí

3. Máme připravenou jednu tabulku, kterou je třeba doplnit. Představ si v duchu své spolužáky, kamarády, známé děti a dopiš do tabulky tři příklady. Nechceme žádná jména, jen vystižení *zvláštností jejich života*. Popis toho, proč si myslíš, že mají špatný, průměrný, nebo výborný život.

Typ dítěte	Stručný popis zvláštností jeho života
asi má špatný život , jeho kvalita života není podle mě moc dobrá; je na tom hůř, než většina dětí, které znám	<i>Má špatný život má špatný život proto že není umíet dělat saka.</i>
asi má takový normální život , jeho kvalita života je podle mě průměrná	<i>Protože bydlí domě má rodinu má kočky.</i>
asi má výborný život , jeho kvalita života je podle mě lepší, než u většiny dětí, které znám	<i>Má výborný život proto že je bohatí a máme velkí dóm.</i>

Náměty ke zjišťování obsahu pojmu „kvalita života u dětí“

Jiří Mareš

Věk: 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15

Pohlaví: chlapec – děvče

Výzkumy kvality života u dětí a dospívajících se rozbíhají na celém světě. Jednou z velkých obtíží ovšem je, že odborníci „vnucují“ dětem **svůj pohled** na kvalitu dětského života, pohled specialistů, pohled dospělých osob. Děti odpovídají na naše dotazníky, na naše rozhovorové dotazy. Málo víme o tom, co si pod tímto pojmem představují **samy děti**.

1. Když uvidíš někde v časopise titulek „Kvalita života u dětí“, **co všechno** si pod tímhle označením představíš ty sám, když se trochu zamyslíš?

Když jsou děti zdravé, mají dům a hodné rodiče.

2. Jak bys vyložil mladšímu kamarádovi titulek **Kvalita života u dětí**, aby tomu opravdu porozuměl?

Že když má kvalitní život tak je šťastný má rodiče

3. Máme připravenou jednu tabulku, kterou je třeba doplnit. Představ si v duchu své spolužáky, kamarády, známé děti a dopiš do tabulky tři příklady. Nechceme žádná jména, jen vystižení **zvláštností jejich života**. Popis toho, proč si myslíš, že mají špatný, průměrný, nebo výborný život.

Typ dítěte	Stručný popis zvláštností jeho života
asi má špatný život , jeho kvalita života není podle mě moc dobrá; je na tom hůř, než většina dětí, které znám	<i>Nemá rodiče chodí do domova dětí. Nebo je má nemocní = má nemoc co sdělil. Nebo nemá dům = děti se mu smějí.</i>
asi má takový normální život , jeho kvalita života je podle mě průměrná	<i>Normální život, má spousta kamarádů, a má normální dům</i>
asi má výborný život , jeho kvalita života je podle mě lepší, než u většiny dětí, které znám	<i>Výborný život = má spousta kamarádů je šťastný, rodiče s ním tráví spoustu času. Má velký dům. Ještě k moři.</i>

Náměty ke zjišťování obsahu pojmu „kvalita života u dětí“

Jiří Mareš

Věk: 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15

Pohlaví: chlapec – děvče

Výzkumy kvality života u dětí a dospívajících se rozbíhají na celém světě. Jednou z velkých obtíží ovšem je, že odborníci „vnucují“ dětem **svůj pohled** na kvalitu dětského života, pohled specialistů, pohled dospělých osob. Děti odpovídají na naše dotazníky, na naše rozhovorové dotazy. Málo víme o tom, co si pod tímto pojmem představují **samy děti**.

1. Když uvidíš někde v časopise titulek „Kvalita života u dětí“, **co všechno** si pod tímhle označením představíš ty sám, když se trochu zamyslíš?

*Děti co mi napadlo je slovo děti a potom 100%.
Měly by tam být různé obrázky na děti.*

2. Jak bys vyložil mladšímu kamarádovi titulek **Kvalita života u dětí**, aby tomu opravdu porozuměl?

Jak se ti líbí svůj život?

3. Máme připravenou jednu tabulku, kterou je třeba doplnit. Představ si v duchu své spolužáky, kamarády, známé děti a dopiš do tabulky tři příklady. Nechceme žádná jména, jen vystižení **zvláštností jejich života**. Popis toho, proč si myslíš, že mají špatný, průměrný, nebo výborný život.

Typ dítěte	Stručný popis zvláštností jeho života
asi má špatný život , jeho kvalita života není podle mě moc dobrá; je na tom hůř, než většina dětí, které znám	<i>Myslím si, že má problém v rodině a nemá kamarády. Proto je z toho smutný/a a má dečky. Proto má špatné známky.</i>
asi má takový normální život , jeho kvalita života je podle mě průměrná	<i>Podle mě má dobrou rodinu a kamarády. Nic si/mu jde a má to mě.</i>
asi má výborný život , jeho kvalita života je podle mě lepší, než u většiny dětí, které znám	<i>Myslím, že má úžasnou rodinu, skvělé kamarády a krásné známky. A všechno jí/mu jde skvěle.</i>

Náměty ke zjišťování obsahu pojmu „kvalita života u dětí“

Jiří Mareš

Věk: 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15

Pohlaví: chlapec – děvče

Výzkumy kvality života u dětí a dospívajících se rozbíhají na celém světě. Jednou z velkých obtíží ovšem je, že odborníci „vnucují“ dětem svůj pohled na kvalitu dětského života, pohled specialistů, pohled dospělých osob. Děti odpovídají na naše dotazníky, na naše rozhovorové dotazy. Málo víme o tom, co si pod tímto pojmem představují samy děti.

1. Když uvidíš někde v časopise titulek „Kvalita života u dětí“, co všechno si pod tímhle označením představíš ty sám, když se trochu zamyslíš?

Škodní děti. Chybní děti

2. Jak bys vyložil mladšímu kamarádovi titulek Kvalita života u dětí, aby tomu opravdu porozuměl?

Jsou to chybní a škodní děti

3. Máme připravenou jednu tabulku, kterou je třeba doplnit. Představ si v duchu své spolužáky, kamarády, známé děti a dopiš do tabulky tři příklady. Nechceme žádná jména, jen vystižení zvláštností jejich života. Popis toho, proč si myslíš, že mají špatný, průměrný, nebo výborný život.

Typ dítěte	Stručný popis zvláštností jeho života
asi má špatný život, jeho kvalita života není podle mě moc dobrá; je na tom hůř, než většina dětí, které znám	<i>Neposlouchal rodiče a učitele</i>
asi má takový normální život, jeho kvalita života je podle mě průměrná	<i>Poslouchá a neposlouchá učitele a rodiče.</i>
asi má výborný život, jeho kvalita života je podle mě lepší, než u většiny dětí, které znám	<i>Poslouchá poměrně a vyborně se učí</i>

Náměty ke zjišťování obsahu pojmu „kvalita života u dětí“

Jiří Mareš

Věk: 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15

Pohlaví: chlapec - děvče

Výzkumy kvality života u dětí a dospívajících se rozbíhají na celém světě. Jednou z velkých obtíží ovšem je, že odborníci „vnucují“ dětem svůj pohled na kvalitu dětského života, pohled specialistů, pohled dospělých osob. Děti odpovídají na naše dotazníky, na naše rozhovorové dotazy. Málo víme o tom, co si pod tímto pojmem představují samy děti.

1. Když uvidíš někde v časopise titulek „Kvalita života u dětí“, co všechno si pod tímhle označením představíš ty sám, když se trochu zamyslíš?

jak se děti starají a jak se baví

2. Jak bys vyložil mladšímu kamarádovi titulek Kvalita života u dětí, aby tomu opravdu porozuměl?

jak se děti baví

3. Máme připravenou jednu tabulku, kterou je třeba doplnit. Představ si v duchu své spolužáky, kamarády, známé děti a dopiš do tabulky tři příklady. Nechceme žádná jména, jen vystižení zvláštností jejich života. Popis toho, proč si myslíš, že mají špatný, průměrný, nebo výborný život.

Typ dítěte	Stručný popis zvláštností jeho života
asi má špatný život, jeho kvalita života není podle mě moc dobrá; je na tom hůř, než většina dětí, které znám	jeho rodiče se o dítě nestarají. Dělat si a dítě se škola. Může být jen slyšet a to dítě by si myšlelo že má a v školním domově to je lepší
asi má takový normální život, jeho kvalita života je podle mě průměrná	dítě se nemá ani dobře ani špatně ani nejvíce. Má vše co potřebuje. Rodiče rádi, hravě ale nemusí mít něco co mají ostatní děti
asi má výborný život, jeho kvalita života je podle mě lepší, než u většiny dětí, které znám	dítě se má nejvíce, má nepotřebuje protože to má všechno

Náměty ke zjišťování obsahu pojmu „kvalita života u dětí“

Jiří Mareš

Věk: 8, 9, 10, (11), 12, 13, 14, 15

Pohlaví: chlapec – (děvče)

Výzkumy kvality života u dětí a dospívajících se rozbíhají na celém světě. Jednou z velkých obtíží ovšem je, že odborníci „vnucují“ dětem **svůj pohled** na kvalitu dětského života, pohled specialistů, pohled dospělých osob. Děti odpovídají na naše dotazníky, na naše rozhovorové dotazy. Málo víme o tom, co si pod tímto pojmem představují **samy děti**.

1. Když uvidíš někde v časopise titulek „Kvalita života u dětí“, **co všechno** si pod tímhle označením představíš ty sám, když se trochu zamyslíš?

nikdy má život a jak se májí

2. Jak bys vyložil mladšímu kamarádovi titulek **Kvalita života u dětí**, aby tomu opravdu porozuměl?

*že mladší je dítě málo
živý život. a se žije radice
od sebe oděh a asi uměl
nebo mamka nebo tatka*

3. Máme připravenou jednu tabulku, kterou je třeba doplnit. Představ si v duchu své spolužáky, kamarády, známé děti a dopiš do tabulky tři příklady. Nechceme žádná jména, jen vystižení **zvláštností jejich života**. Popis toho, proč si myslíš, že mají špatný, průměrný, nebo výborný život.

Typ dítěte	Stručný popis zvláštností jeho života
asi má špatný život , jeho kvalita života není podle mě moc dobrá; je na tom hůř, než většina dětí, které znám	<i>Je se jeho rodiče rozvedli a on je třeba bez lásky a je mu smutno a nemohl ho 10 let.</i>
asi má takový normální život , jeho kvalita života je podle mě průměrná	<i>Je se jeho rodiče nikdy ládaři ale mají kamarády</i>
asi má výborný život , jeho kvalita života je podle mě lepší, než u většiny dětí, které znám	<i>Je má má se výborně.</i>

Náměty ke zjišťování obsahu pojmu „kvalita života u dětí“

Jiří Mareš

Věk: 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15

Pohlaví: chlapec – děvče

Výzkumy kvality života u dětí a dospívajících se rozbíhají na celém světě. Jednou z velkých obtíží ovšem je, že odborníci „vnucují“ dětem *svůj pohled* na kvalitu dětského života, pohled specialistů, pohled dospělých osob. Děti odpovídají na naše dotazníky, na naše rozhovorové dotazy. Málo víme o tom, co si pod tímto pojmem představují **samey děti**.

1. Když uvidíš někde v časopise titulek „Kvalita života u dětí“, *co všechno* si pod tímhle označením představíš ty sám, když se trochu zamyslíš?

Jak žijou nejlepší děti

2. Jak bys vyložil mladšímu kamarádovi titulek **Kvalita života u dětí**, aby tomu opravdu porozuměl?

Možná bych mu řekl že žijí

3. Máme připravenou jednu tabulku, kterou je třeba doplnit. Představ si v duchu své spolužáky, kamarády, známé děti a dopiš do tabulky tři příklady. Nechceme žádná jména, jen vystižení **zvláštností jejich života**. Popis toho, proč si myslíš, že mají špatný, průměrný, nebo výborný život.

Typ dítěte	Stručný popis zvláštností jeho života
asi má špatný život , jeho kvalita života není podle mě moc dobrá; je na tom hůř, než většina dětí, které znám	<i>Ja si myslím že má špatný život kvůli tomu že má své rodiče, a že se pořád bojí a potom je vyhodí</i>
asi má takový normální život , jeho kvalita života je podle mě průměrná	<i>Má rodiče tak akorát</i>
asi má výborný život , jeho kvalita života je podle mě lepší, než u většiny dětí, které znám	<i>Má rodiče které dítě rozmazluje a vše mu kupují a tím pádem se má dobře.</i>

Náměty ke zjišťování obsahu pojmu „kvalita života u dětí“
Jiří Mareš

Věk: 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15

Pohlaví: chlapec - děvče

Výzkumy kvality života u dětí a dospívajících se rozbíhají na celém světě. Jednou z velkých obtíží ovšem je, že odborníci „vnucují“ dětem **svůj pohled** na kvalitu dětského života, pohled specialistů, pohled dospělých osob. Děti odpovídají na naše dotazníky, na naše rozhovorové dotazy. Málo víme o tom, co si pod tímto pojmem představují **samy děti**.

1. Když uvidíš někde v časopise titulek „Kvalita života u dětí“, **co všechno** si pod tímhle označením představíš ty sám, když se trochu zamyslíš?

Bude mít spoustu lásky, plyšáky, pravé kamarády

2. Jak bys vyložil mladšímu kamarádovi titulek **Kvalita života u dětí**, aby tomu opravdu porozuměl?

Prostě máš odpovědět na různé otázky k životu.

3. Máme připravenou jednu tabulku, kterou je třeba doplnit. Představ si v duchu své spolužáky, kamarády, známé děti a dopiš do tabulky tři příklady. Nechceme žádná jména, jen vystižení **zvláštností jejich života**. Popis toho, proč si myslíš, že mají špatný, průměrný, nebo výborný život.

Typ dítěte	Stručný popis zvláštností jeho života
asi má špatný život , jeho kvalita života není podle mě moc dobrá; je na tom hůř, než většina dětí, které znám	<i>Nebydlí v luxusních domech nemá moc jídla žije v chudobě.</i>
asi má takový normální život , jeho kvalita života je podle mě průměrná	<i>Má dobrý život má skoro všechno co chce.</i>
asi má výborný život , jeho kvalita života je podle mě lepší, než u většiny dětí, které znám	<i>Má všechno co chce a na co si pomyslí nic nepotřebuje.</i>

Náměty ke zjišťování obsahu pojmu „kvalita života u dětí“

Jiří Mareš

Věk: 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15

Pohlaví: chlapec – děvče

Výzkumy kvality života u dětí a dospívajících se rozbíhají na celém světě. Jednou z velkých obtíží ovšem je, že odborníci „vnucují“ dětem *svůj pohled* na kvalitu dětského života, pohled specialistů, pohled dospělých osob. Děti odpovídají na naše dotazníky, na naše rozhovorové dotazy. Málo víme o tom, co si pod tímto pojmem představují **samey děti**.

1. Když uvidíš někde v časopise titulek „Kvalita života u dětí“, **co všechno** si pod tímhle označením představíš ty sám, když se trochu zamyslíš?

Je nemocní děti jsou postižení nějakou nemocí.

2. Jak bys vyložil mladšímu kamarádovi titulek **Kvalita života u dětí**, aby tomu opravdu porozuměl?

Je to nemocní děti které umře dřív než ostatní děti.

3. Máme připravenou jednu tabulku, kterou je třeba doplnit. Představ si v duchu své spolužáky, kamarády, známé děti a dopiš do tabulky tři příklady. Nechceme žádná jména, jen vystižení **zvláštností jejich života**. Popis toho, proč si myslíš, že mají špatný, průměrný, nebo výborný život.

Typ dítěte	Stručný popis zvláštností jeho života
asi má špatný život , jeho kvalita života není podle mě moc dobrá; je na tom hůř, než většina dětí, které znám	<i>Je to nemocní dítě snadno onemocní a ta rodina nemá moc peněz.</i>
asi má takový normální život , jeho kvalita života je podle mě průměrná	<i>Je to dítě normální a rodina má dostatek peněz</i>
asi má výborný život , jeho kvalita života je podle mě lepší, než u většiny dětí, které znám	<i>Je to dítě které má za rok 1,2 nemocí a má se lépe než ostatní</i>

Náměty ke zjišťování obsahu pojmu „kvalita života u dětí“

Jiří Mareš

Věk: 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15

Pohlaví: chlapec —děvče

Výzkumy kvality života u dětí a dospívajících se rozbíhají na celém světě. Jednou z velkých obtíží ovšem je, že odborníci „vnucují“ dětem **svůj pohled** na kvalitu dětského života, pohled specialistů, pohled dospělých osob. Děti odpovídají na naše dotazníky, na naše rozhovorové dotazy. Málo víme o tom, co si pod tímto pojmem představují **samy děti**.

1. Když uvidíš někde v časopise titulek „Kvalita života u dětí“, **co všechno** si pod tímhle označením představíš ty sám, když se trochu zamyslíš?

*Jak se mají děti třeba v Africe.
Nebo jestli mají dost jídla a pití.*

2. Jak bys vyložil mladšímu kamarádovi titulek **Kvalita života u dětí**, aby tomu opravdu porozuměl?

Je to o kvalitě života u dětí.

3. Máme připravenou jednu tabulku, kterou je třeba doplnit. Představ si v duchu své spolužáky, kamarády, známé děti a dopiš do tabulky tři příklady. Nechceme žádná jména, jen vystižení **zvláštností jejich života**. Popis toho, proč si myslíš, že mají špatný, průměrný, nebo výborný život.

Typ dítěte	Stručný popis zvláštností jeho života
asi má špatný život , jeho kvalita života není podle mě moc dobrá; je na tom hůř, než většina dětí, které znám	<i>Nějspíš má nějaké zdravotní problémy, možná se ho může problém socializovat se (májit si kamarády) a to může zesílit stres.</i>
asi má takový normální život , jeho kvalita života je podle mě průměrná	<i>Má určitě hodně kamarádů ale jen jeden je nejlepší. A zdravotní problémy jistě nejsou na místě.</i>
asi má výborný život , jeho kvalita života je podle mě lepší, než u většiny dětí, které znám	<i>Určitě má velkou lásku a kamarády hodně. Ihus nespí má a ani zdravotní problémy.</i>

Náměty ke zjišťování obsahu pojmu „kvalita života u dětí“

Jiří Mareš

Věk: 8, 9, 10, (11) 12, 13, 14, 15

Pohlaví: (chlapec) - děvče

Výzkumy kvality života u dětí a dospívajících se rozbíhají na celém světě. Jednou z velkých obtíží ovšem je, že odborníci „vnucují“ dětem svůj pohled na kvalitu dětského života, pohled specialistů, pohled dospělých osob. Děti odpovídají na naše dotazníky, na naše rozhovorové dotazy. Málo víme o tom, co si pod tímto pojmem představují samy děti.

1. Když uvidíš někde v časopise titulek „Kvalita života u dětí“, co všechno si pod tímhle označením představíš ty sám, když se trochu zamyslíš?

Je pro mladí a zdraví.

2. Jak bys vyložil mladšímu kamarádovi titulek Kvalita života u dětí, aby tomu opravdu porozuměl?

Jme mladí a můžeme si hrát

3. Máme připravenou jednu tabulku, kterou je třeba doplnit. Představ si v duchu své spolužáky, kamarády, známé děti a dopiš do tabulky tři příklady. Nechceme žádná jména, jen vystižení zvláštností jejich života. Popis toho, proč si myslíš, že mají špatný, průměrný, nebo výborný život.

Typ dítěte	Stručný popis zvláštností jeho života
asi má špatný život, jeho kvalita života není podle mě moc dobrá; je na tom hůř, než většina dětí, které znám	nemá rodinu a je nemocný
asi má takový normální život, jeho kvalita života je podle mě průměrná	Má rodinu a není nemocný
asi má výborný život, jeho kvalita života je podle mě lepší, než u většiny dětí, které znám	je bohatý, není nemocný; má rodinu

Náměty ke zjišťování obsahu pojmu „kvalita života u dětí“

Jiří Mareš

Věk: 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15

Pohlaví: chlapec – děvče

Výzkumy kvality života u dětí a dospívajících se rozbíhají na celém světě. Jednou z velkých obtíží ovšem je, že odborníci „vnucují“ dětem **svůj pohled** na kvalitu dětského života, pohled specialistů, pohled dospělých osob. Děti odpovídají na naše dotazníky, na naše rozhovorové dotazy. Málo víme o tom, co si pod tímto pojmem představují **samy děti**.

1. Když uvidíš někde v časopise titulek „Kvalita života u dětí“, **co všechno** si pod tímhle označením představíš ty sám, když se trochu zamyslíš?

aby měli děti co jíst a aby rodiče o ně dobře starali

2. Jak bys vyložil mladšímu kamarádovi titulek **Kvalita života u dětí**, aby tomu opravdu porozuměl?

aby si nechtěli sáhnout na věci

3. Máme připravenou jednu tabulku, kterou je třeba doplnit. Představ si v duchu své spolužáky, kamarády, známé děti a dopiš do tabulky tři příklady. Nechceme žádná jména, jen vystižení **zvláštností jejich života**. Popis toho, proč si myslíš, že mají špatný, průměrný, nebo výborný život.

Typ dítěte	Stručný popis zvláštností jeho života
asi má špatný život , jeho kvalita života není podle mě moc dobrá; je na tom hůř, než většina dětí, které znám	<i>někdy se rodiče o děti nestarají a dítě je nešťastné</i>
asi má takový normální život , jeho kvalita života je podle mě průměrná	<i>má všechno co potřebuje a má je v přepychu</i>
asi má výborný život , jeho kvalita života je podle mě lepší, než u většiny dětí, které znám	<i>dítě dostane co chce, rodiče mu sáhnou draké kroužky, má vlastní dovolení... ale není to výborné a dítě nemůže být šťastné</i>

Náměty ke zjišťování obsahu pojmu „kvalita života u dětí“

Jiří Mareš

Věk: 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15

Pohlaví: chlapec – děvče

Výzkumy kvality života u dětí a dospívajících se rozbíhají na celém světě. Jednou z velkých obtíží ovšem je, že odborníci „vnucují“ dětem **svůj pohled** na kvalitu dětského života, pohled specialistů, pohled dospělých osob. Děti odpovídají na naše dotazníky, na naše rozhovorové dotazy. Málo víme o tom, co si pod tímto pojmem představují **samy děti**.

1. Když uvidíš někde v časopise titulek „**Kvalita života u dětí**“, **co všechno** si pod tímhle označením představíš ty sám, když se trochu zamyslíš?

oni napadně život jaký mám já

2. Jak bys vyložil mladšímu kamarádovi titulek **Kvalita života u dětí**, aby tomu opravdu porozuměl?

Imena do jaký mají děti život dobrý nebo špatný

3. Máme připravenou jednu tabulku, kterou je třeba doplnit. Představ si v duchu své spolužáky, kamarády, známé děti a dopiš do tabulky tři příklady. Nechceme žádná jména, jen vystižení **zvláštností jejich života**. Popis toho, proč si myslíš, že mají špatný, průměrný, nebo výborný život.

Typ dítěte	Stručný popis zvláštností jeho života
asi má špatný život , jeho kvalita života není podle mě moc dobrá; je na tom hůř, než většina dětí, které znám	<i>A má to špatný třeba protože ho šikanují, nemá rodiče, rodiče jsou na něj velmi slabi. Za mě bydle děti hodně spoléhají na kamarády</i>
asi má takový normální život , jeho kvalita života je podle mě průměrná	<i>3 třeba může mít hodnou rodinu ale jsou třeba děti, nebo má spíše dobrý život. Zvláštnost je to se se moc nebatají</i>
asi má výborný život , jeho kvalita života je podle mě lepší, než u většiny dětí, které znám	<i>3 třeba jsou děti se hodně, rodiče jsou na něj hodně a dostává moc karků, má hodně</i>

Náměty ke zjišťování obsahu pojmu „kvalita života u dětí“

Jiří Mareš

Věk: 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15

Pohlaví: chlapec – děvče

Výzkumy kvality života u dětí a dospívajících se rozvíjejí na celém světě. Jednou z velkých obtíží ovšem je, že odborníci „vnucují“ dětem *svůj pohled* na kvalitu dětského života, pohled specialistů, pohled dospělých osob. Děti odpovídají na naše dotazníky, na naše rozhovorové dotazy. Málo víme o tom, co si pod tímto pojmem představují **samy děti**.

1. Když uvidíš někde v časopise titulek „Kvalita života u dětí“, *co všechno* si pod tímhle označením představíš ty sám, když se trochu zamyslíš?

*Představím si, jak dítě, když má krásný
vlastní život.*

2. Jak bys vyložil mladšímu kamarádovi titulek **Kvalita života u dětí**, aby tomu opravdu porozuměl?

*Ještě má dobrý nebo
lepší život.*

3. Máme připravenou jednu tabulku, kterou je třeba doplnit. Představ si v duchu své spolužáky, kamarády, známé děti a dopiš do tabulky tři příklady. Nechceme žádná jména, jen vystižení **zvláštností jejich života**. Popis toho, proč si myslíš, že mají špatný, průměrný, nebo výborný život.

Typ dítěte	Stručný popis zvláštností jeho života
asi má špatný život , jeho kvalita života není podle mě moc dobrá; je na tom hůř, než většina dětí, které znám	<i>proboz má málo peněz, nemá mobil, má málo sítě, staré oblečení</i>
asi má takový normální život , jeho kvalita života je podle mě průměrná	<i>má krásky velkou, dobrou školu, německy a oblečení</i>
asi má výborný život , jeho kvalita života je podle mě lepší, než u většiny dětí, které znám	<i>bydlí ve velkém domě s bazénem, má novou káču a knačkové hřiště.</i>

Náměty ke zjišťování obsahu pojmu „kvalita života u dětí“

Jiří Mareš

Věk: 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15

Pohlaví: chlapec - děvče

Výzkumy kvality života u dětí a dospívajících se rozbíhají na celém světě. Jednou z velkých obtíží ovšem je, že odborníci „vnucují“ dětem **svůj pohled** na kvalitu dětského života, pohled specialistů, pohled dospělých osob. Děti odpovídají na naše dotazníky, na naše rozhovorové dotazy. Málo víme o tom, co si pod tímto pojmem představují **samy děti**.

1. Když uvidíš někde v časopise titulek „Kvalita života u dětí“, **co všechno** si pod tímhle označením představíš ty sám, když se trochu zamyslíš?

Jak se kdo má v životě.

2. Jak bys vyložil mladšímu kamarádovi titulek **Kvalita života u dětí**, aby tomu opravdu porozuměl?

Ze někdo se vůbec nemá doma dobře.

3. Máme připravenou jednu tabulku, kterou je třeba doplnit. Představ si v duchu své spolužáky, kamarády, známé děti a dopiš do tabulky tři příklady. Nechceme žádná jména, jen vystižení **zvláštností jejich života**. Popis toho, proč si myslíš, že mají špatný, průměrný, nebo výborný život.

Typ dítěte	Stručný popis zvláštností jeho života
asi má špatný život , jeho kvalita života není podle mě moc dobrá; je na tom hůř, než většina dětí, které znám	<i>Rodiče nemají peníze a dítě nemá hračky a nedostává často jídlo.</i>
asi má takový normální život , jeho kvalita života je podle mě průměrná	<i>Rodiče mají peníze a dítě dostává pravidelně jídlo a má hračky.</i>
asi má výborný život , jeho kvalita života je podle mě lepší, než u většiny dětí, které znám	<i>Rodiče mají až moc peněz a dítě dostane na co si vzpomene a nuváží si nic.</i>